భారత ఇన్షుృరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్

(స్థాపితము 1896)

పోషకులు : కవిసార్వభౌమ శ్రీ రవీంద్రనాథ ఠాకూరుగారు

అధ్యక్షులు . శ్రీ సేట్ రామకృష్ణదాల్మియాగారు

అమలునందున్న వ్యాపారము ...	రూ 5,00,00,000 లకు మించును.	
భీమానిధి	రూ 1,80,00,000 లకు మించును.	
సాంవత్సరిక ఆదాయము ...	రూ 29,00,000 లకు మించును	
హక్కులు (క్లైములు) చెల్లించినవి.	రూ 1,42,00,000 లకు మించును.	

స్వ ల్ప వ్య య మా ర క ము

సమర్థమైన ఆర్థికనిర్వాహకము

గౌరవప్రతిష్ఠలకు స్థానము — నిరాక్షేపకమైన పూచీ

ఆకర్షణీయములైన పాలిసీవిధానములు — ధారాళమైన ఏజన్సీవిధులు

ప్రతిమానవుని సాకర్యోద్దేశముల కనుగుణమైన పాలిసీలు

భారత్ వారితో ఇన్షుృర్ చేసి

వృద్ధాప్యమును ఆనందముతోను కష్టము లెఱుగకయును

గడపుటకు నిశ్చయించుకొనుడు.

పలుకుబడిగల స్త్రీ పురుషులు ఏజెన్సీలకు దరఖాస్తులు పంపుడు

ద్రోణంరాజు బాపిరాజు, బ్రాంచి కార్యదర్శి, రాజమహేంద్రవరము.

వివరములకు పైచిరునామాకుగాని క్రిందపేర్కొన్న ఇన్స్పెక్టర్లకుగాని వ్రాసి తెలిసికొనవచ్చును.

కాకినాడ	శ్రీ M. చిరంజీవిరావుగారు
విశాఖపట్టణము	శ్రీ B. సోమన్నగారు
బెజవాడ	శ్రీ P. పున్నకోటయ్యగారు
తెనాలి	శ్రీ P మార్కండేయశాస్త్రిగారు

విషయసూచిక

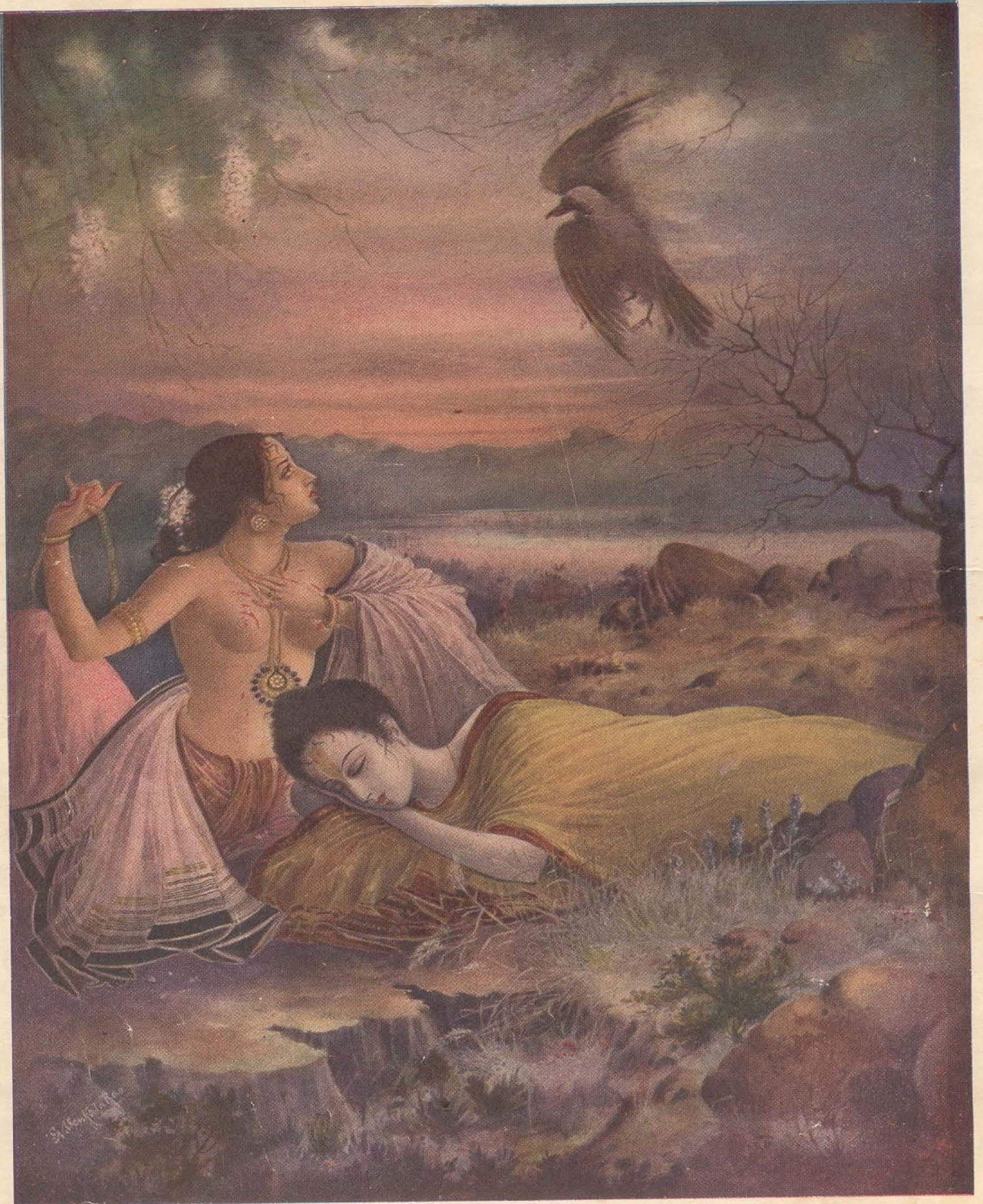
1. ఆదర్శభారతనారీమణి 547
2. సహకారమా? విధ్వంసమా?—శ్రీమతి డా. కొమర్రాజు అచ్చమాంబగారు 549
3. రాలినమొగ్గ—'కృష్ణకుమారి' 551
4. బందీ—శ్రీమతి గుమ్మిడిదల దుర్గాబాయమ్మగారు 553
5. కుపితయగు దాక్షాయణి—శ్రీమతి చిలకపాటి సీతాంబగారు ... 555

పజలు ... ... ,,

6. చైనా జపాన్ 556
7. "అది గృహలక్ష్మి"—శ్రీమతి విద్వత్కవితిలక కవితావిశారద
   కాంచనపల్లి కనకాంబగారు 560
8. స్త్రీలు-గ్రంథాలయములు—శ్రీమతి క్రొవ్విడి మాణిక్యాంబగారు .. 563
9. పెండ్లిసంబంధం—శ్రీమతి వావిలాల మధుమతిగారు 567
10. భగ్నహృది—శ్రీమతి జి. వెంకటరమణమ్మగారు 570
11. వీరస్మృతి—శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణమ్మగారు 571
12. భారతస్త్రీల పరమధర్మము—శ్రీమతి విజయలక్ష్మి పండిట్‌గారు ... 572
13. "సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు"—శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు 574
14. అత్తింటిప్రయాణము—శ్రీమతి కొల్లూరి గౌరీదేవిగారు ... 580
15. దుర్భిక్షంలో నిర్బంధపండుగాచారాలా?—శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు 584
16. కోయిలా!—శ్రీమతి ఎన్. అలివేణిగారు 586
17. పుష్పము—శ్రీమతి కె. సుగుణమణిగారు 587
18. శీలము—శ్రీమతి దేశిరాజు భారతీదేవిగారు 592
19. జహనారా—శ్రీమతి పద్మావతిగారు 593
20. గృహపరిశ్రమలు—శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు ... 599
21. గుణవతి—శ్రీమతి గుడిపూడి ఇందుమతీదేవిగారు 602
22. అంబ అచ్యుతుల యుద్ధము—'పద్మ' 604
23. ఆర్తవఫలముల అయోమయము—శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు 609
24. కులముకులమందు వేటికి తెలుగుబిడ్డ!—శ్రీమతి కోకా హనుమాయమ్మగారు 615
25. ఇవీ సమస్యలే—శ్రీమతి దేవిగారు 616
26. పెంచిన ప్రేమ—శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు 620
27. రాసక్రీడాష్టకము—శ్రీమతి వేదుల మీనాక్షీదేవిగారు ... 633
28 నూతనరాజ్యాంగ విధానము—శ్రీమతి సుశీలగారు 635
29. సంపాదకీయములు 637

త్రివర్ణ చిత్రము

కాకాసురుడు — చిత్రకారుడు : సి. ఎన్. వెంకట్రావు.

కా కా సు రు డు

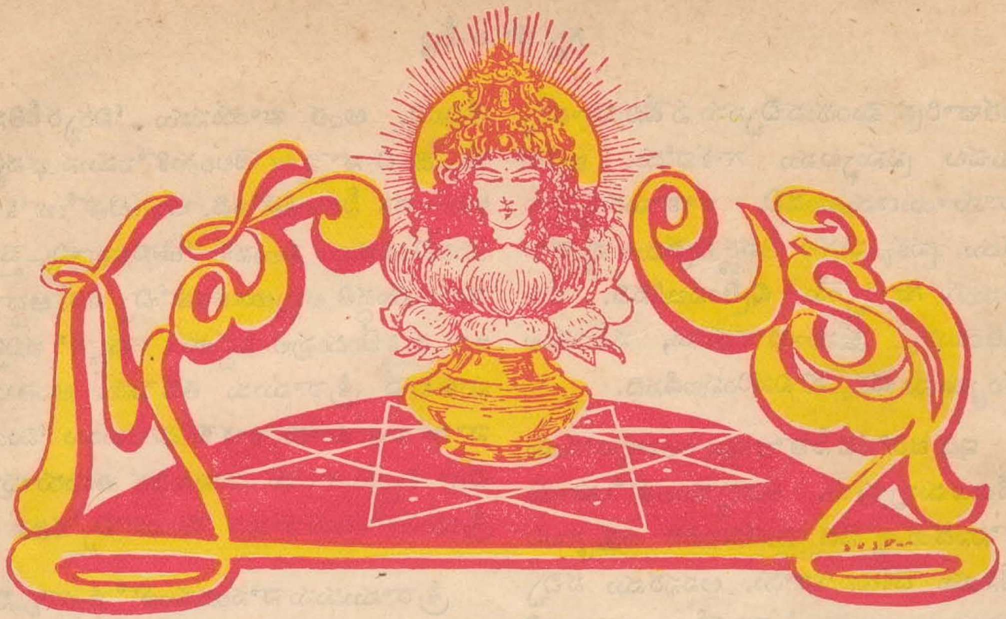
చిత్రకారుడు : సి. ఎన్. వెంకట్రావుగారు.

సీత హనుమంతునితో —

"క. విను మేను మేలుకొని రా
ముని నిద్రకు నంతరాయమును జేయక మె
ల్లన లేచితిని దదంగం
బున శీర్షముఁ జేర్చియుండి పూనికతోడన్.

ఉ. నే నటులేవ వాయసము
నిర్భరరీతిని నేఁగుదెంచి నా
పైనిఁ జెలంగు కోపమున
భవ్యకుచాంతరసీమఁ జీఱె; న
ట్లూనిన పూన్కిమై నెగరి
యుద్ధతి బల్మిఁ జీఱఁజొచ్చె; న
ద్దానిన రక్తబిందువులు
తద్దయుఁ జిమ్మగ నవ్విసోకుటన్."

శ్రీమదాంధ్రవాల్మీకిరామాయణము.

ఆదర్శభారతనారీమణి

"హే భారతీయా! నీ నారీజాతి ఆదర్శము సీతా, సావిత్రి, దమయంతు లనుమాట మరువకుము. నీ యుపాస్యదైవతము సర్వత్యాగియును, ఉమానాథుఁడును అగు శంకరుఁడను విషయమును విస్మరింపకుము. నీవివాహము, ధనము, నీజీవితము, ఇంద్రియసుఖముల కొఱకుఁగాదు. స్వార్థసుఖముల కొఱకుఁగాదు. నీవు నీజన్మముహూర్తముననే మాతకై బలిగా సమర్పింపబడితివి. నీ సంఘము విరాడ్రూపినియగు మహామాయ యొక్క ఛాయమాత్రమే!'

వివేకానంద.

ఆదర్శములేని జీవితము చుక్కానిలేని నావవంటిది; గమ్యస్థానము నెఱుగని పథికుని గమనమువంటిది. సాగరమున దేలియాడుచు గాలివీచినటులెల్ల బోవుచు సాగరతరంగములచే కబళింపబడువఱకు నదేస్థితియందున్న నెంతయుపయోగమో, సంసారసాగరముననుండి ఆహారనిద్రాదుల తృప్తిబొందుచు జీవితకాలము నంతయు నే యాదర్శమును లేక జీవించుటయు నంతియ.

ఆదియందే భారతజాతి యిందలి ప్రాముఖ్యమును గమనించి జీవితమునందలి హెచ్చుతగ్గులుగల యన్ని యంతస్థులవారికి, స్త్రీపురుషులకు, నాదర్శముల నిరూపించిరి. ఈయాశయములతో రచింపబడినవే రామాయణభారతాది గ్రంథములు. వీనియందలి యాదర్శములు సర్వకాలసర్వావస్థల స్త్రీపురుషుల కాదరణీయములు.

భారతస్త్రీకి స్వార్థత్యాగము సేవ యనునవి యాదర్శములు. ఈ యాదర్శములు సీతపాత్రయందు నిండి నిబిడీకృతమైయున్నవి.

సీతచారిత్ర మెందువచ్చినను ఏదేనియాదర్శ మచట ప్రస్ఫుటము గాకపోదు. ఇట్టిదే రామాయణమునందలి కాకాసురవృత్తాంతము. ప్రక్కనుగల త్రివర్ణచిత్రమీ వృత్తాంతమును గూర్చియే చిత్రింపబడినది. దీన సీతయొక్క క్షమాభావమును, సతీపతుల ధర్మమును చక్కగ వివరింపబడినది.

ఇది జరిగినది సీతారాములరణ్యవాసము చేయుచున్నపుడు. ఆదర్శములతోఁగూడుకొనినదయ్యు నిది చెంతనుండిన లక్ష్మణునికేనియు దెలిసినదికాదు. అవసరము వచ్చినపుడానవాలుగా సీతాదేవి రామునికి వచింపుమని హనుమంతునితోఁ జెప్పినది.

సామ్రాజ్యములు ధనరాసులు సకల సౌఖ్యములు దూరములైననేమి? ప్రాణప్రదముగా ప్రేమించిన సతీపతులిద్దఱొక్కచోటనే యున్నారు. అందుచే వారి కరణ్యమైనను నందనవనవిహారణమువలెనే గన్పట్టినది. అది చిత్రకూటాచల పూర్వోత్తర పార్శ్వము అందు సిద్ధాశ్రమమను తాపసాశ్రమము. సమీపమునఁ బారుమందాకిని. సతీపతులిద్దఱు నదియందు జలక్రీడలాడి యలసినారు. మొదట సీతాదేవి యాతని యంకశయ్యఁబరుండి నిద్రించి లేచినది. తరువాత నిజనాథుఁడు తనయుశయ్యబరుండి నిద్రింప తానును కునికిపాట్లు పడుచుండినది. అపుడటఁ గాచియున్నకాకి యరుదెంచినది. అంతటనామె 'మేలుకొని రామునినిద్రకు నంతరాయమున్ జేయక మెల్లన తలపైకెత్తి' లేచినది. అంత వాయసము 'నిర్భరరీతిని నేగుదెంచి నాపైనిఁ జెలంగుకోపమున భవ్యకుచాంతర సీమఁజీఱె'నది. అంతటితోఁబోక, యదలించినను నిలువక 'ఊనినపూన్కిమై నెగరి యుద్ధతి బల్మఱుఁజీరజొచ్చె'నది. అద్దానను రక్తబిందువుల తద్దయుఁ జిమ్మగ' నవ్వి సోకుటచే శ్రీరాముడు తడసెను. అంతట నామె పలుమారు కాకబాధితయయి 'మించగా నిద్రనుగాంచు నాసుందర తమరూపు శ్రీమంతు విమతహారుని మేలుకొల్పి'నది.

శ్రీరాముడును నానందముతో మేల్కొనినాడు. కాకి తన సతీమణికొనర్చిన యపరాధమునుగాంచి మండిపడినాడు. ఆకోపమున తన నాసనస్థముగు దర్భ నొకదానిని దానిపై విసరినాఁడు. అది యంత బ్రహ్మాస్త్రమై తాఁకినది ఇఁక దానికి దిక్కు దెలిసినదికాదు. ఒకటేపరుగు. 'తను నెవరైన గావదగుధన్యులు గల్గుదురే యటంచు, భీతిని గొని యెల్లలోకముల తీవ్రగతిం దిరిగె'ను. కాని సాధ్వీలలామలకు నిష్కారణముగ నపకారమొనర్చిన తులువలరక్షింప నెవరు పూనుకొందురు? కాకి తిరిగి శ్రీరాముని శరణుజొచ్చినది. దయానిధి గావున నిఁకపైనట్టి యపరాధములగావింపక యొక కంటిని తనయస్త్రమునకు బలిగానిచ్చి దానిని రక్షించినాడు. తననాధుని దాంపత్య ధర్మమునకు, దయాస్వభావమునకు సీత సంతసించినది; తన దేవితాల్మికి రాముఁడెంతయు నలరి నామె నక్కున జేర్చినాఁడు.

సహకారమా? విధ్వంసమా?

డాక్టరు కొమఱ్ఱాజు అచ్చమాంబగారు

● యువకులు జాతికి ప్రాణమువంటివారు. ఒకరిజీవితములో యౌవనమెంత ముఖ్యమో ఒకజాతికిని అట్లే యువకులు ముఖ్యము. ప్రతిజాతియొక్క మోక్షము తజ్జాతి యువకులచేతనున్నది. మంత్రిపదవిలో కూర్చుండి కార్యభారమున నిమగ్నులయి కార్యక్రమాది విషయనిర్ణయమునకు మీనమేషములు లెక్కించుచుండు వృద్ధులెందఱోఉన్నారు. ఎందుకు? మాటలందుగాక క్రియారూపమున వర్తనల చెప్పి చూపువారు త్యాగరూపులగు యువకులే. చలించక, యుద్ధాగ్ని నుఱుకువారు యువకులు. అనుభవజ్ఞులగు రాజకీయవేత్తలు తామొకనాడు యువకులుగానుండిరని మఱచి అప్పుడప్పుడు "ఈ యువకుల కేమి తెలియును? ఉత్సాహావేశములతో కూడిన యొకవిపరీత సిద్ధాంతమునుబట్టుకొని దానికయి ప్రాకులాడుదురు. అంతే" అని తప్పుడు వ్యాఖ్యానములు చేయుచుండుదురు. యువకుల ప్రత్యేకత తెలిసి దానినివిస్మరించుచుందురు. రాజకీయముగను ఆర్థికముగను మాతృదేశము నుద్ధరించు బాధ్యత కేవలము యువకుల భుజాస్కంధములపైనే యున్నది.

*

అధికారము మద్యసమానము. ఇట్టి యధికార మొకరి యధీనమైనయెడల తల తిరుగకుండుటకు నిజము ఇనుమునరము లుండవలయును.

*

● నూతన ఇండియాచట్టము హిందూదేశమును నిరంతరము బానిసస్థితిలో నుంచుటకే సృష్టింపబడిన రాక్షసమగు రాజ్యాంగప్రసాదము. ఎన్నియో అసంబద్ధములతో నిండియున్న యీరాజ్యాంగచట్టము మనయాదర్శమగు స్వాతంత్ర్యము వైపు శతాంశమైనను జరిగినదని యెవరైన హృదయపూర్వకముగ వచింపగలరా? అంతియగాదు; మన కిదివఱకున్న కొన్ని హక్కులనుకూడ కాజేసి యీచట్టము మనలను వెనుకకు గొనిపోవుచున్నదని నాదృఢాభిప్రాయము; యుక్తాయుక్తవివేకజ్ఞానముగల యేభారతీయుడైనను దీనిని కాదనజాలడు. రాజ్యాంగనిర్మాణచరిత్రయందిదియపూర్వము.

● మన మంత్రులలో నొకరు తమ ఆవేశములో—అధికారము పుచ్చుకొన్న రెండు వారములకే సుమండీ!—గవర్నరుగారిని మార్గదర్శి, వేదాంతి, చెలికాడు అని సంబోధించినారు. ఈ సంబుద్ధి పరమార్థమేమో నాకు గోచరమవుటలేదు. ఒకానొక ఉద్యోగమునకు తన అధికారరీత్యా ఐ. యం. యస్.కు జెందని యొక భారతీయుని నియమించుటలో గవర్నరుగారు తన కడ్డుతగులలేదన్నమాత్రాన ఈ మంత్రిగారి కిట్టి

అవకతవక వాక్యములాడుట భావ్యమే యగునా? ముకుందలాలు సర్కార్ సోదరుని నిటీవల విడుదలచేసినప్పుడు కొన్ని షరత్తుల విధించిరిగదా! రాజకీయనిర్బంధితుల విడుదల, అధికారము చేబట్టిన మరునాడే జరుగవలసినట్టి ఒక అల్పవిషయము. ఇట్టిది నేటికిని అందరికిని తృప్తికరముగా పూర్తికాలేదు. విడుదలసందర్భమునను, పత్రికల ముద్రణాలయముల ధరావతు వాపసుచేయు సందర్భమునను, మంత్రులు కోరుచుండు విపరీత, అనవసర షరత్తులు చూచినయెడల అధికారవాత మెట్లు వీచుచున్నదో తెలియగలదు. అతిజాకరూకతతో వర్తించు ప్రఖ్యాతిపాత్రులయిన ప్రధానమంత్రిగారు సైతము జీతములు, సౌకర్యాది విషయములందు యూరోపియనుల పొంత పోరాదనియు పేలన అట్టివానికి వా రలవాటుపడినారు కావున—అనియు నుపన్యసించుచున్నారు. అక్షరశః ఇది మనకు మ్రింగరాని అతిమాత్ర. ఇది యొక విపరీత నీతిసారము. దీనియెడ మనమెట్లు సానుభూతి చూపగలము?

జాతీయపతాకము, జాతీయగీతము, రాజకీయ నిర్బంధితులు, వీరియెడలగల నిషేధముల తొలగించుటతోడనే మన్ను మిన్ను తెలియకున్నారు మనవారు. ఇవి చూడ చూడ అత్యంత స్వల్పవిషయములు, ప్రాణరహితములును. ఆయువుపట్టులగు ముఖ్యతమ విషయములందు వీరేమి చేయగలిగినారో చూడుడు: జమీందారిపద్ధతి నిర్మూలించుట, మరణపు పన్నులు (Death Duties) విధించుట మొదలగు విషయములందు నిజముగా వీరు కార్యవాదులగుచో గవర్నరుతోడను యూరోపియన్లతోడను డీకొనవలసివచ్చునుగదా? అండమాన్ ఖైదీల విషయమున నెవ్వరుగాని ఆఁ ఊఁ అని లేశమైన అనగల్గిరా? పట్టుదలతో నీ కార్యము నిర్వహింపదలచినయెడల గవర్నర్లకుగాని రాజప్రతినిధికిగాని తమకుండు ప్రత్యేకబాధ్యతాధికారమును అమలులో బెట్టవలసియుండును; కాని మన కాంగ్రెసు మంత్రుల కా ధైర్యముకలదా? ప్రత్యేక బాధ్యతాప్రయోగమనగా శాసనసభలు గాలికిపోవును. అయిన కాంగ్రెసువారు మంత్రిపదవుల నేల స్వీకరించిరి? ఎచ్చటగాని నిరోధములేకుండ ప్రతివిషయమునందును ప్రభుత్వముతో సహకారమొనర్చుటకా? లేక కొన్ని యున్నతాశయముల కండగానున్నది కాంగ్రెసుసంస్థ యొక్కటే అని ప్రపంచమునకు చాటి యెట్లయినగానీ, తదాశయప్రాప్తి కెంత త్యాగముసేయుటకయిన నది సిద్ధముగానున్నదని చెప్పి నిరూపించుటకా? అండమాన్‌లోని నిర్బంధితులను తిరుగా వారివారి రాష్ట్రములకు పంపివేయుటకు కేంద్రప్రభుత్వము ఇష్టపడకున్నచో ఆయా రాష్ట్రములవారు తమకు జెందిన నిర్బంధితులశిక్షను పూర్తిగా రద్దుగావించి యేల విడుదలచేయరాదు? దీనికి కాంగ్రెసు మంత్రుల సమాధానమేమి? కొత్తపట్నము రాజకీయ వేసవిపాఠశాలపైనిగల నిషేధమును ఇంకా తొలగించకుండుటకు మద్రాసు కాంగ్రెసు మంత్రివర్గము మనకెట్టి సమాధానమీయగలదు?

రాలిన మొగ్గ

మమత బెంచిన మొగ్గ మాడిపోయింది
అదియేమొ నాకంట నశ్రువులు రావు.
నాగుండె విచ్చింది
నాగొంతు ప్రిదిలింది
నామనసు చెదరింది
నాశిరసు పగిలింది
మమత బెంచిన మొగ్గ మాడిపోయింది
అదియేమొ నాకంట నశ్రువులు రావు.

* * *

బగబగని మంటలూ
బుగిలాయి గుండెల్లో
బుగబుగమని పొగలు
ఎగిసాయి గొంతుల్లో
గమ్ముగమ్ముని ఆవి
క్రమ్మింది కన్నుల్లో
మమతఁజూచిన మొగ్గ మాడిపోయింది
అదియేలకో ఉరల దాయశ్రుకణము.

* * *

ఆ ప్రేమగురుతుకై
వాపోవబోయాను
గొంతులో ఆతడీ
అంతరించిందేమొ
కనులలో ఆనీరు
ఇంకిపోయిందేమొ
కూర్మి బెంచిన మొగ్గ కుమిలిపోయింది
అదియేలకో రావు అశ్రుబిందువులు.

గుండెల్లో ఆమొగ్గ
తాండవమ్మాడేను
బొందిపై ఆమొగ్గ
చిందులు త్రొక్కేను
కండ్లల్లో ఆమొగ్గ
కట్టినట్లుండూను
కూర్మి బెంచిన మొగ్గ కూలిపోయింది
అదియేలకో రావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

తొలిసంజ చూచాను
మలిసంజ చూచాను
మఱుసంజలో కట్టె
మఱల చూచేసరికి
పెరిమ బెంచిన మొగ్గ పేలిపోయింది
అదియేలకో కంట అశ్రువులు రావు.

* * *

తలఁచినంతటిలోనె
తలపులో బారింది
నిద్రాణమైయున్న
నామనసు మేల్కొంది
కన్విచ్చి చూచాను
కనిపించనే లేదు.
పెరిమ బెంచిన మొగ్గ పెటిలిపోయింది
అదియేమొ నాకంట అశ్రువులు రావు.

గృహలక్ష్మి

మొగ్గవిచ్చినవెన్క
పూవుపూచినవెన్క
శిరసుపై బెట్టుక
మురిసిపోదామంటి
మొగ్గవిచ్చకమున్న
పూవుపూచకమున్న
వలపునిలిపినమొగ్గ వాడిపోయింది
అదియేలొకోరావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

ఆమొగ్గలో అంత
అందమున్నాదంచు
కనులజూచినగాని
కనుగొనగాలేరు
అనుభవించినగాని
ఆకళింతకురాదు
వలపునిలిపినమొగ్గ వాడిపోయింది
అదియేలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

ఆలేతనవ్వుల్లొ
పూలసోనలుకురిసె
ఆకులుకు నడకల్లొ
అందచందము లొలికె
ఆతొక్కుపలుకుల్లొ
ఆణిముత్తెము లురలె
ఆచిన్నిచూపుల్లొ
అమృతమ్ములు చిందె
మనసునిలిపినమొగ్గ మాడిపోయింది
అదియేలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

ఎదురువచ్చినతోనె
మదినిండిపొయ్యేది
కాంచినంతటిలోనె
కరువెల్లతీరేది
తాకినంతటిలోనె
తనువుపులకించేది
ఆగాలిసోకినా
హాయిహాయనిపించె
మనసునిలిపినమొగ్గ మగ్గిపోయింది
అదియేలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

మొలక వెన్నెలచూచి
మొగ్గయని పొంగాను
వట్టి బయలేచూచి
నిట్టూర్చి క్రుంగాను
మొగ్గమాడినదని
మొదలెచూడనెలేదు
రహినిబెంచినమొగ్గ రాలిపోయింది
అదియేలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

* * *

పూబొదరిండ్లలో
దోబూచులాడేది
తరపివెన్నెలలోన
తళతళా మెరిసేది
వీచుతెమ్మెరలోన
వీణలామ్రోగేది
బాళినించినమొగ్గ పాలిపోయింది
అదిఏలకోరావు అశ్రుబిందువులు.

'కృష్ణకుమారి'

బందీ

శ్రీమతి గుమ్మిడిదల దుర్గాబాయమ్మగారు

కారాగారము విచిత్రమగు పక్షిపంజరము. శతాధికలగు నారీజనము భిన్నభిన్నరీతులుగ శిక్షింపబడి బంధీకృత మొనర్పబడిన క్షేత్రమిది. అనేక స్థలములనుండి, అనేక కుటుంబములనుండి వచ్చియున్న బందినులందఱు నేకకుటుంబముగ మెలగుచు, వార్డరుల కఠోరవాక్యములును, అత్యాచారములును సహించుచు కాలము గడపుచుందురు. కారాగారము బంధితులకు విశ్వజగత్తు.

నిత్యము తమకు నిర్దిష్టమైనకాలమున పాఠశాలాభవనమున కేగుటయే బందినులకు పరమోత్సవము. శిశువులను చంకనిడుకొని సమవయస్కలగు స్త్రీలతో నేకకంఠమున సులలితారాగములతో రంగురంగుల త్రాళ్లను చేతనిడుకొని కేంద్రస్థానమునకు ప్రదక్షిణముగ తిరుగుచు, నుపాధ్యాయిను లొసంగు పాఠముల నేర్చికొనుచు అశిక్షిత నిరక్షరలగు బందినులు శిక్షమార్గములలో అభివృద్ధిగాంచుచుండుట సంతోషదాయకము.

అపరిచితమాతయొక్క శిశువును నింకొక బందిని ముద్దిడుకొనబోవుట, బందినులెల్లరును పరస్పరభావముల నేకీభవింపచేసికొని ఒకచోట శయనించుట, ఒకచోట ఆహారముకొనుట, ఒకచోట కాలముగడుపుచుండుట చూడ ఆ యానందమే నాకొక ముక్తివలె కాన్పట్టుచుండును. కారాగారమందున్న విడిగదులన్నియు చూడ బందిజనములకు జగమంతయు ఖండఖండములుగ భాగింపబడున ట్లగపడును. వాయువే ఆహారముగగొని కొండగుహలలో తపస్సుచేయు మహాఋషుల ముక్తికన్న అనేక బంధనములలోనుండి ముక్తిబొందినవాడే ధన్యుడని తోచును.

కాని మఱియొకరీతిగ ఆలోచించిన శాంతిదేవియగు నిశాదేవి నిశ్శబ్దత భంగపరచు కారావాసినుల బిడ్డల రోదన ధ్వనుల వినునపుడును, దుర్బలశిశువును చంకనిడుకొని అసహాయయగు నొకమాత నావద్దకు వచ్చి, "తల్లీ! రొట్టె" యని అరచునప్పుడు నే నా చిన్నశిశువునకుగూడ నాహారమీయ నసమర్థనైనప్పుడును హృదయవిదారకమగు ఆవేదనచిత్తమును కలవరపరచి నరకభ్రాంతి కల్గించుచుండును. కాయకష్టము లొనర్చు తల్లులను అల్పదోషములకే భయంకరశిక్షలకు పాల్పడచేయుచు వారి నిస్సహాయులగు శిశువులను యమభటులవలె భయపెట్టి దండించు నీలవస్త్రధారిణులగు స్త్రీవార్డరుల అత్యాచారముల గాంచినపుడు ఆ బందినులనుభవించునది కఠినవరకము గాదు; కేవలము కఠోరనరకమే యని చెప్పిన నతిశయోక్తి కానేరదు. విచారహృదయనైయున్న నా పతితబందినుల నోటినుండి వారివారి వంచితజీవితములయొక్కయు, వంచితమాతృత్వములయొక్కయు, వంచిత పత్నీత్వముయొక్కయు దుఃఖగాథలను విన్నప్పుడు ఒడలు జలదరించుచుండును. సమష్టికుటుంబములలోని కలహజాలమునకు ఫలితముగ అత్తమామలయొక్కయు అడుబిడ్డలయొక్కయు భర్తలయొక్కయు అత్యాచారములను సహింపనేరక ప్రతిహింసనొనర్చిన దోషములకు ప్రతిఫలముగ ఘోరదండనలకు గురియైన యీ స్త్రీల కరుణార్ద్రమైన కథలను వినునప్పుడు నా హృదయమందు వజ్రాఘాత మొనర్చినట్లుండును. అనుభవరహితలును, అజ్ఞానలును అగు బందినులద్వారా వేసవజామునసే గంజి అంబలులతో గూడిన బ్రహ్మాండమంతటి పాత్రల మోయించుకొనిపోవుట చూచినప్పుడు కన్నులనుండి బాష్పవారి వెలువడుచుండును.

కారాగారప్రాంగణమందు భ్రమణ మొనర్చునపుడు మృత్యుదండన విధింపబడిన నిర్భాగ్యప్రాణులను ఉరిశిక్ష నొనర్చుటకు నిర్దేశమగు ఆ యినుపయంత్రముతో కట్టబడిన ప్రదేశము గాంచినపుడును శిక్షితుల మృతకళేబరముల నావలకు గొనిపోవు "ట్రాలీ" బండి దృష్టిగోచరమగునపుడును మృతబందినుల అద్భుతచరిత్రలు వీనులబడినపుడును నా సమస్తాంగములును స్తంభీభూతములగుచుండెడివి. ఎంతయో పాప మొనర్చిన ఫలము 10 నిమిషముల లోపుగ నీ నరక క్రియమూలమున సమాప్తి నొందుచున్నది.

భారతవర్షముయొక్క రాజనీతి నారీశిశువు లవధ్యులని స్పష్టపరచుచున్నది. పుణ్యశాలులగు హిందూమహీపతు లనేకులు స్త్రీల ధన మాన ప్రాణములను రక్షించు కార్యమున వారి సర్వస్వ మర్పించి నటులే పురాణములనుండి మన కనేక సాక్ష్యములు లభ్యము కాగలవు. అంతియేకాక రాజపుత్రస్థాన చరిత్రములన్నియును ఇందుకు ప్రత్యక్ష ప్రమాణములు. ధర్మమునకును నీతికిని ఆదిజననియగు భారతవర్షముయొక్క యీ మహాదర్శము నేడేమూల దాగియున్నది? పుణ్యమూర్తులగు రాజర్షిగణముల ధర్మరాజ్యస్థాపన మడుగంటెనా? కాలచక్రముయొక్క అద్భుతపరివర్తనము తలంచినతోడనే హృదయము శోకాన్వితమై క్రుంగిపోవును. రాజ్యశాసన మనుపేరిట నిట్టి పైశాచికకృత్యములను ఈ దేవభూమి, కర్మభూమి, పుణ్యదాయినియగు భారతావనియందు నొనర్చుటకు వెనుదీయని యీ రాజ్యమును "గుండా రాజ్యము" అని చెప్పకతప్పదు.

ఒక మనుష్యుని ఇంకొకమనుష్యుడు కారణాంతరములచే వధించినపుడు ఆఘాతుకునికి ఉరిశిక్ష విధించిన వానికి ఆత్మసంశోధన యెట్లు కాగలదో నా క్షుద్రబుద్ధికి దురూహ్యముగనున్నది. ఏలన ఆఘాతుకుని మృత్యుశిక్షకు పాలుచేసినపుడు వాని జీవాత్మ కొలదినిమిషములలో సమస్త పాపములనుండి విముక్తి బొందుచున్నది. చేసిన దోషమునకు పశ్చాత్తాపము ననుభవించుటకు తగుఅవసరమే వానికి లేదు. మృత్యుదండన మనుపేర నరహత్యల నొనర్చు నీ శాసన మేల నెలకొల్పబడెనో తెలియకున్నది. మానవప్రకృతికి అస్వాభావికమగు నేరమొనర్చిన వ్యక్తికి అస్వాభావికమగు దండనయే విధించుటవలన గలుగు ప్రయోజనమేమి? ఒకవేళ రాజ్యదండనద్వారా మృతుడగు హంతకు పునర్జన్మ కలుగకుండునట్లు యెదేని నియమమున్నయెడల యిట్టి మృత్యుశాసనమునకు అర్థమున్నదని యూహించిన నూహించవచ్చు. కాని యీఅస్వాభావికమగు శిక్షలమూలమున ప్రపంచమందు అధర్మము, అవినీతు లెక్కువగుచున్న వేగాని తగ్గుట కెట్టి సూచనలును కన్పించుటలేదు.

మనుష్యుడు అతిదుర్బలుడు. నడచుచు నడచుచు పట్టిలుకొట్టుచుండును. పురాణములు కాని నీతిశాస్త్రములు కాని వానిమార్గము నడ్డజాలవు. తప్పుమార్గము ననుసరించుచున్న మానవునికి ఏకమాత్రశిక్ష కారాగారమేయనిగాని మృత్యుదండనమనిగాని చెప్పుట ప్రకృతివిరుద్ధముగా దోచును. సామ దాన భేద దండోపాయములు నాలుగును అనాదినుండియు భారతవర్షమున రాజనీతిగా నవలంబింపబడుచున్నవి. కాని భేద దండోపాయములయందే ఆంగ్లరాజనీతి ప్రసిద్ధిగడించియున్నది.

ఆంగ్లేయజాతి క్రైస్తపమతావలంబకులు. క్రీస్తు క్షమా దయాగుణములకు మూర్తి. జగత్తున పాప నివారణోద్దేశ్యముతో హింస, ఈర్ష్య మున్నగు పాపములను పారద్రోలుటకై కంటకకిరీటమును ధరించి, తన రక్తధారలను స్రవింపజేసెను. సామ్రాజ్య మదగర్వితులగు ఆంగ్లజాతి నేడు న్యాయ మనుపేరిట నొనర్చుచున్న దండనలలో వారి మతప్రవర్తకుయొక్క ఆదర్శములలో కోటికొకపాలైనను వారి ఆచరణలో లేవు.

కుపితయగు దాక్షాయణి

శ్రీమతి చిలకపాటి సీతాంబగారు

హరుని లోకైకగురుని దేవాదిదేవు, నిందసల్పితి వదిజాలు నిన్నుఁగూల్ప.
కన్నకూతురి నవమతిఁగాంచియింక, నేమి గొనిపోవనెంచితి వేగునపుడు.

అరయఁగలేవె మూఢమతి ఆత్మజ యాత్మసమానయంచునీ
సిరియును బల్మియున్ మనము చేర్పరుపన్ బితృవత్సలత్వమున్
మరచి యవజ్ఞజేతువె కుమారిని పల్వురుచూడనిట్టి యీ
దురిత మవార్యమై యశముఁద్రుంప దేవిడక చుట్టిముట్టుచున్.

అమరులు మిత్రులు సిరి, నాకమరు ప్రజాపతినటంచు నాత్మఁదలచితో
కొమరిత యవమానాగ్నియె, కమలింపదె నీమదంబు కడుసుస్థిరమై.

తిరిపెమెత్తుక మెసవుచు దీనుఁగతి, మెలగువారమటని మమ్ముఁ జులకనాడి,
తక్కుగలవారిఁ బ్రీతిచే దన్పునీదు, పక్షపాతంబువలని దుష్ఫలముగనవె.

ఆడుబిడ్డసంతుష్టయైనట్టిగృహము, నిత్యకళ్యాణయుతమగు నిజ మిదివిను,
కటకటంబడి కన్నీరుగార్చెనేని, అంతకంతకు క్షీణించి యంతమొందు.

చుట్టములకన్న సతికన్న సుతులకన్న, ఆప్తవర్గంబుకన్న రాజ్యంబుకన్న,
సహజపితృభక్తి జనకున కిహపరముల, నాడుబిడ్డయె గూర్చును సతిప్రియంబు.

గృహలక్ష్మి పజులు నెం. 5

గత మాసము ప్రకటించిన పజులుకు మూలము.

గో	తా	ము		క	ర
గు		స	వ	ర	ణ
	సీ	ల	లు		ము
నె		ము		మ	
ర	డి		తా	న	ము
వు	రు	మ		ము	

దీనికి సరియగు సమాధాన మొక్కటియు రాలేదు. అంతియగాక ఒకటి, రెండు, మూడు తప్పులుగల సమాధానములు కూడ రాకపోవుటచే నాలుగు తప్పులుగల సమాధానమును బంపిన

శ్రీమతి వారణాసి వరలక్ష్మిగారు,
అడ్మిరాల్టీహౌస్, మైలాపూరు, మదరాసు

వారికి ఒక సంవత్సరము గృహలక్ష్మి సంచిక ఉచితముగా పంపబడును.

గృహలక్ష్మి పజులు నెం. 6కు రాబోవు సంచికను చూడుడు.

చైనా-జపాన్

ప్రపంచమున చైనాకంటె పెద్దదేశము లేక్కొద్దిగనో గలవు; కాని యింతటి జన సంఖ్యతో, నింతటి సహజ సంపదతో, నింతటి సారవంతమైన ప్రదేశములతోనుండు దేశ మింకొకటి గానరాదు. ఐననేమి? ఇంతటి దురదృష్ట దేశమును వేరొకటిలేదు. అంతశ్శాంతిలేదు; ఐకమత్యము సున్న; ప్రభుత్వమునందు స్థిరత్వము హుళక్కి; పరిపాలనయందు శక్తి నాస్తి; పైగా నిరంతరము విదేశముల యొత్తిడి; జపాను, ఫ్రాన్సు, ఇంగ్లండు, అమెరికా దేశములచే దండయాత్రలు, ఓటములు. పాపము ప్రకృతికూడ దయజూపదు వరదలు ప్రతి వత్సరము వేలకొలదిజనులను తన పొట్టబెట్టుకొని లక్షలకొలది మైళ్ల విస్తీర్ణభూములను నిస్సారముగ చేయుచుండును. ఇట్టి కారణములచేత అసలే చచ్చుచున్న చైనాపై జపానుభూతము కబళింప నేడు పైబడినది. ఏ మహాత్ముడో యిట్టిభూతముల నదల్ప తోడ్పడిన గాని చైనా నిలువదు.

ముసోలినీ మహాశయునిచే మారణయంత్రములమూలమున ప్రవహింపజేయబడిన పాశ్చాత్యనాగరికత ధాటికోర్వజాలక అబిసీనియనులా బాలగోపాలము గావించిన యాక్రందన మణగలేదు. ఇంతలోపలనే, ప్రజాసముదాయమును బాగుపడజేయు సామ్యవాదమును తుదముట్టించి నిరంకుశత్వమును నెలకొల్ప ఫ్రాంకో ప్రముఖుడు స్పెయినుదేశమును విధ్వంసముగావింప మొదలిడిన మరఫిరంగుల ధ్వని మిన్నుముట్టెను. ఇది కొంచెమేనియు తగ్గుసూచనలైన గాన్పింపకమున్నే సహజసంపదయు శక్తిహీనతయు కారణములుగానెంచి జపాను చైనాపై కత్తి కట్టినది. లక్షలకొలది జనులతో నిండియున్న షాంగే, పెకింగ్, నాంకింగ్, వంటి నగరములపై బాంబులవర్షము గురిపించి సిరాయుధులైయేపాపమెఱుగని పురుషుల, స్త్రీల, శిశువుల నిష్కారుణముగ, నతిదారుణముగ జంపుచున్నారు. పాపఫలముపండిన జపాను ఏమి గానున్నదో గాని ప్రకృతము చైనాయందది గావించుచున్న బీభత్సము వర్ణనాతీతము హృదయ విదారకముగ నున్నది.

చైనా భాషయందు ఆదేశమునకు 'పదునెనిమిది రాష్ట్రములసముదాయ'మనియు, 'మధ్యదేశ'మనియు, 'కుసుమరాష్ట్ర'మనియు పేరులుగలవు. *

చైనా 15,32,815 చదరపుమైళ్ల విస్తీర్ణము గలది. తన యధికారమునందున్న మంగోలియా టిబెట్ వంటి రాష్ట్రములతో గలసి యది 42,78,352 చదరపు మైళ్లగుచున్నది. మొత్తము జనసంఖ్య 46 కోట్లు. వీరిలో 43 కోట్లు చైనాయందే గలరు.

చైనాకు సముద్రతీరము 2,500 మైళ్లు పొడవు. దీనియందు పెక్కు విఖ్యాత రేవుపట్టణములు గలవు. ప్రపంచమునందలి గొప్ప నదులు గలవు. ఇవి దేశమునకు జీవనాధారమగుట యటుగాక నావికా ప్రయాణమునకుపయోగపడుచున్నవి.

* 'షి – పా – షెంగ్', 'చుంగ్ క్వో', 'హ్వాక్వో'.

మైలింగ్ సూంగ్

చీనాజాతీయ ప్రభుత్వ ప్రధమాధ్యక్షుని మరదలు. ప్రస్తుత చీనాజాతీయ ప్రభుత్వాధ్యక్షుడు చియాంగ్-కే-షక్ సతిమణియైన ఈమె అన్యదేశాలలోని విద్యలనభ్యసించి, సభ్యతగమనించి చీనాదేశములోని స్త్రీల నన్నివిధముల నభివృద్ధినొందింప బద్ధకంకణయై పాటుపడుచున్నది. ఇపుడు ప్రాణములుండగా చైనా జపానుకు లోబడకూడదని చైనీయుల పురికొల్పుచు భర్తకు బాసటగా పనిచేయుచున్నది.

ఈదేశమున అసంఖ్యాకోపయోగములకు బనికివచ్చు 60 విధములగు వెదురు పెరుగుచున్నది. పొగాకు నల్లమందు పంటలు కూడ నానాటి కమితాభివృద్ధి జెందుచున్నవి.

ప్రపంచమున నుత్తమవస్త్రముల తయారుచేయుట కన్నివిధమున ననుకూలవాతావరణము గల్గియుండెడు ప్రదేశములు మూడు; ఇంగ్లాండునందలి మాంచెస్టరు, చైనాయందలి యాంగుసిటియాంగ్ నదీప్రాంతము, జపాను అంతర్భాగములు. వీనిలో జపాను, ఇంగ్లండునకు లేని సౌకర్యము — దానికి తగిన ప్రత్తి పండించు ననుకూలము — చైనాకుమాత్రమే గలదు. దీనికితోడు చైనాయందు ఖనిజసంపద ఎంతేనిగలదు. నేడు యుద్ధములకు ముఖ్యముగ కావలసిన వస్తువులు మూడు; ఇనుము, బొగ్గు, పెట్రోలు. చైనాయందు బొగ్గుదొరకని రాష్ట్రమేలేదు. ఉత్తరమునందు ఇది మరింత యెక్కువగ దొరకును. ఒక్క షాంటాంగు బొగ్గుగనులు సరిగా పనిచేయించినచో దినమునకు వేయిటన్నులవంతున ముప్పది సంవత్సరములవఱకు బొగ్గునిచ్చునట. చైనాయందలి ఇనుపగనులు ప్రపంచములో నతిపురాతనములైనవి. పెట్రోలియము పెక్కుప్రదేశములందు దొరకుచున్నది. వేలకొలది సంవత్సరములుగా బంగారము పండుచున్న భూములు లక్షలకొలది యెకరములుగలవు.

చైనాయందు ముఖ్యమగు పరిశ్రమములు రెండు; వ్యవసాయము; పట్టు. గోధుమలు, *వడ్లు, బార్లీ, జొన్నలు, బఠానీ, చిక్కుడు, సోయా, నీలి మొదలగునవికూడ అమితముగా పండింపబడుచున్నవి. పలురకములైన ఫలవృక్షములు ఉత్తరచీనాయందు గలవు.

ఇంత సహజ సంపదగలది యయ్యు నితర కష్టములచే చైనా నేటివఱకు వీని నుపయోగించుకొని బాగుపడుటకు నేర్చుకొనలేదు. వీనినంతటిని విదేశీయులు కొల్లగొనిపోవుచుండ గని యిటీవలనే పరిశ్రమాభివృద్ధి గావించి బాగుపడజొచ్చినది.

చైనీయులందఱు బౌద్ధమతావలంబకులే. కాని ప్రారంభమందలి బౌద్ధమతమున కిది చాలదూరము పోయినది. చైనాయందు ఒకకోటి మహమ్మదీయులును, క్రైస్తవులు సుమారు 26 లక్షలును, కన్‌ఫ్యూషియనులు 35 లక్షలును గలరు.

చైనా పురాతన నాగరికతదేశములలో నొకటి. పాశ్చాత్యనాగరికతాప్రాబల్యము దానిని చెనకలేకున్నది. ఈ చైనా నాగరికత పాశ్చాత్యు లాక్రమించుకొనియున్న పెద్దపట్టణములందు స్పష్టముగా గన్పడదు. గ్రామములందే దానిని జూడనగును. భారతదేశమునందువలెనే గ్రామమే చైనా జాతీయజీవనము నడుపునాది. ఇదియు పురాతనసంప్రదాయపద్ధతుల ననుసరించియుండును. మొన్న మొన్ననే విద్య వ్యాపింపదొడగినది. చైనీయులకు తమ పురాతన విద్యలందు అమితాశక్తి. వారు తమ శాస్త్రముల జీవితకాలమునందంతటను చదువుటయగాక ఎనభై తొంభై సంవత్సర ప్రాంతములందు కూడ అతికష్టమగు పరీక్షలందు పాల్గొనుచుండుట వారియోపికకు, పరిశ్రమకు పట్టుదలకు నిదర్శనములు. కొంతకాలము క్రింద ఆన్‌హ్వేరాష్ట్రమునందిట్టి పరీక్షలందు పాల్గొన్నవారిలో ముప్పదియైదుమంది 80 సం॥ పైబడినవారును 19 మంది 90 సం॥ పైబడినవారును గలరట. తనయుడు, తండ్రి, తాతయు గలసి యొకటే పరీక్షకు కూర్చొనుట సాధారణమే. వయోభేదముండియు, బుద్ధి తీక్ష్ణతలో భేదముండదు. దీర్ఘజీవితముల సకలవిధములైన కష్టనష్టముల నోర్చుకొనుటకు చైనీయులు మిగుల ప్రసిద్ధి బొందినవారు.

చైనా పురాతన నాగరికతదేశమని ముందే వ్రాయబడినది. ఇది పెక్కుప్రఖ్యాత చక్రవర్తులచే పరిపాలింపబడుచువచ్చినది. ఈ చక్రవర్తులవంశము 1902 సంవత్సరమున నంతరించగా నప్పటినుండి ప్రజాప్రభుత్వమైనది. ప్రపంచదృష్టిలో చైనాకు ప్రాముఖ్యమును గలిగించినవాడు సన్‌యెట్‌సేను. అతని యనుచరుడైయంతటివాడు నేటి చైనాయధ్యక్షుడగు చియాంగ్ - కే - షేక్. ఇతని నింతటి ప్రసిద్ధిదెచ్చుటకు నిరంతరము పాటుబడుశక్తి యాతనిభార్య.

చైనా — ఇతర దేశములు

సహజశక్తి సంపదలు గలదయ్యు పాశ్చాత్య ప్రాబల్యమునకు లొంగి, నింతవఱకు వారిభూమిగాక మిగిలిన దొక్క చైనాయే. అందుకూడ పాశ్చాత్యులు క్రమక్రమముగా నయమున భయమున ప్రవేశించి, దాని సహజసంపదను దోచుకొన పీఠము వేసియున్నవి. చైనీయులు దీనినిగుర్తించి తమజాతీయతను, జాతీయసంపదను నిలువబెట్టుకొన గోరుటచేతను, మాకు లేక ఇతరులు చైనాదేశమును కబళింతురేమోయని ఆదేశమును కబళించునుద్దేముతో గాచియున్న దేశములు భయపడుటచేతను, చైనా భయంకరసంగ్రామములకు నిలయముగానున్నది.

వాణిజ్యమూలమున లాభముపొందవలయుననెడి యభిలాషతోడనే ఫ్రాన్సు, ఇంగ్లండు, అమెరికాదేశములు చైనాయం దక్కఱను జూపెట్టుచు దాని నితరదేశము లాక్రమింపకూడదను పట్టుదలతోనున్నవి. కాని రష్యా జపాను లటులకాదు. వాణిజ్యలాభముచేనేమి, సామ్రాజలాభముచేనేమి చైనా నేవిధముగనైన కబళింప నువ్విళ్లూరుచున్నవి. ఈగుణము జపానుకమితము. ఊరుపేరులులేకున్న జపాను పాశ్చాత్యపద్ధతుల నవలంబించి ముందుకువచ్చిన నాటినుండి చైనామీద కన్నువేసినది.

జపానుకు సామ్రాజ్యములేదు. జనసంఖ్య అధికము సామ్రాజ్యభిలాష అంతకంటెను హెచ్చు. సహజసంపదగల చైనాను కబళించిన తనతృష్ణ కొంతవఱకుదీరును; ప్రపంచమున బలీయ సామ్రాజ్యమును నిర్మించుకొనవచ్చును. ఇది మనసులోనుంచుకొనియే ఇప్పటికి సుమారు 40 సంవత్సరములనుండి జపాను కారణములు లేకున్నను యుద్ధమునకు గడంగుచువచ్చి, తుదకు కొరియాతో ప్రారంభించి చైనాయందలి

శ్రీమతి ఇందిరా నెహ్రూ ఉన్నతవిద్యకై ఇంగ్లాండు వెళ్లుచున్న సమయమున
తండ్రిని వీడ్కొనుట.

చైనాఅధ్యక్షుడగు చాంగే - కై - షేక్‌గారి సతి.

చిల్లరదేవత యూరేగింపునం దొక దృశ్యము. ఇట్టి దేవళ్లే యుద్ధమున బలగము లనిపించుకొందురు.

మంచూరియానంతయు స్వవశము చేసికొన్నది. అంత టితో దానికితృప్తిలేదు. లేనికారణ మేదోయొకటి పురస్కరించుకొని జూలై 7 వ తేది చైనాతో యుద్ధము ప్రారంభించినది.

ఇది రష్యా కెంతమాత్రముగిట్టదు. రష్యా జపానుల కెపుడును శునకమార్జాలసన్నిహమే. జపాను చైనాను వశపరచుకొన్నచో, తన కత్యవసరముగా గావలసిన సముద్రతీరము పోవుటయగాక, జపాను ప్రక్కలోని బల్లెమైయుండునని రష్యాయెఱుగును. అందుకే ఆరంభమునుండియు చైనాయందు జపానును నిరోధించుచు వచ్చుచున్నది. ఒకమారు జపాన్ ఓడిపోయినదికూడ. కాని నాటిరష్యా పరిస్థితులు వేరు; నేటి స్థితిగతులు వేరు. రష్యా కారణముకొరకు వేచియున్నది గాని సమయముదొరికినచో జపానును నుగ్గునూచుగాజేయ శక్తిసామర్థ్యములు నీకరించి తగినయేర్పాట్లతో సిద్ధముగనున్నది.

ప్రపంచయుద్ధము

ప్రపంచమునంతటిని బహిరంగముగా ధిక్కరించి మంచూరియా నాక్రమించిననాడే ప్రపంచయుద్ధమునకు జపాను కారణమైయుండవలసినది. అది దైవవశమున దప్పినది. కాని నేడట్లుగాదు. జపాను దురంతముల చైనా దుర్బలయగుట నోర్వవచ్చునుగాని రష్యా సహించదు. ఇపుడే లోలోపల కావలసినంత సాహాయ్యము రష్య చైనాకు చేయుచున్నదని వినుచున్నాము. ఏదోకారణముగా చైనాతో చేరగలదు. అంతియగాక చైనాపై యుద్ధముచేయుటలో జపాను తెలివిలేని దద్దమ్మవలె ప్రవర్తించుచున్నదనుట నిజము. అంతర్జాతీయుల నివాసములగు షాంగేవంటి నగరములందు భేదమేమియులేక జపాను విదేశీయుల కెనలేని నష్టము గల్గించుచున్నది. కోట్లకొలది రూపాయలు చైనాయందు వెచ్చించి వాణిజ్యలాభములబొందుచుండెడి అమెరికా ఇంగ్లండుదేశములు అంత గొప్ప నష్టములను ఓర్చుకొని సులభముగా చైనాదేశమును జపానును బలిగ నియ్యవు. రష్యా, ఇంగ్లండు ఫ్రాంసులకు పరస్పరసానుభూతియు, జపానుయెడ వైషమ్యమును గలవగుటచే నివి చైనాకు తోడ్పడును. జపాను విజృంభణము సహింపని అమెరికాకూడ వారితో 'భాయీ! భాయీ' అనవచ్చును. జపానుయెడ సానుభూతిగల దేశములు లేకపోలేదు. జర్మని జపానులు సామ్యవాదమును తుదముట్టించు నాశయముతో నిదివఱకే సంధి జేసికొనియున్నవి;రష్యాయన్న తమకుగిట్టదు కావున హిట్లరు ముసోలినీలు భంగిభాయీలు. ఇద్దరికిని ఫాసిజము తలకెక్కి చిందులుత్రొక్కుచున్నారు. కావున నీ రెండుదేశములు జపానుకు తోడ్పడవచ్చును. అగుచో శతాబ్దములనుండియు పరిణామమును బొందుచువచ్చిన నేటి ప్రపంచము కొలదికాలములోనే పీనుగపెంటలతో నిండి రుద్రభూమియగుట కాటంకమేమున్నది? ప్రపంచపరిస్థితులను చక్కగా నవగాహము చేసికొన్న ప్రసిద్ధరాజకీయవేత్తలు కొన్నివారములలో ప్రపంచయుద్ధము వచ్చుటకు కారణములు గలవని భయపడుచున్నారు.

ప్రపంచయుద్ధమువలన గలిగిన నష్టముల దిలకించి యట్టి సంగ్రామములు గలుగకుండ జేయుటకై స్థాపింపబడిన జాతిసమితి చైతన్యములేక శవాకృతినున్నది. జపానే దీనిని మొదట ధిక్కరించి మంచూరియాను కాజేసినది. తరువాత మునులోని సమితినేభయపెట్టి ఆబిసీనియాను కబళించెను. సమితిమాటయైనదలపెట్టక స్పెయినునంతయు శ్మశానము గావించుచున్నాడు ఫ్రాంకో. ఇపుడు చైనాకూడ జపాను దురంతముల మొరపెట్టుకొన్నది సమితితో. సమితిచేయగల సాహాయ్యమెయ్యదో సమితిని నమ్ముకొన్నవారే గతిపట్టుదురో నూతనముగ జెప్పవలసిదేమియులేదు.

“అది

శ్రీమతి విద్వత్కవితిలక

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హాంగణభూమిని రంగవల్లు లిఁ
పొదవు, ద్విజోత్తమాంఘ్రి జల
జోదకముల్ ప్రవహించు, లేగలున్
మొదవులునిల్చు, ధాన్యములు
ప్రోవగు, వేడుకముద్దుబిడ్డలా
డుదురు, శుభంబులున్ జరిగె
డున్, గడుసంతసమంద బందుగుల్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హాంగణభూమిఁ బురాణసత్కథల్
చదువఁబడున్ హరిప్రణుతి
సల్పఁబడున్, ఫలపుష్పపల్లవా
స్పదమగు వృక్షరాజి పెను
పంబడు, సాఁకబడుం గురజ్జముల్
ముదితలచే ననారతము
ముద్దుగ హారతిపాఁడగాఁబడున్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హాంగణసీమను గీరశారికా
వదనవినిర్గళన్నిగమ
వాక్కులు గీతలు శ్రోతృపాళికిన్
వదలుచుశంక, శాంతినిడు,
వాకిటనిల్చినఁగుడ్యచిత్రముల్
ముదమగుఁజూడ, లేదనుట
బొత్తుగలే దెటువంటివేళలన్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంబున భాండములున్ బదార్థముల్
సదమలరీతినుండు సక
లంబును లెక్కగనుండుఁజూచినన్

హృదయముపొంగుచుండు నెది
యేనియుఁదత్త్వముఁ దాల్చియుంట సం
పదలు సమస్తమును హరి
భావనయుండును గన్నదానిపై.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంబునఁబాడుగలుండు, వేడ్కఁస
ల్పుదురు గృహోచితక్రియలు
మోదముతోడ, స్వయంబుగానె చే
యుదు రుపచారముల్ గురుల
కోర్వఁగలేరు పరాపవాదముల్,
చదువుచు విన్చునుంద్రు బుధ
సమ్మతపూర్వ నవీనకావ్యముల్.

గృహలక్ష్మి"

కవితావిశారద కాంచనపల్లి కనకాంబగారు

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హంబున నూత్నవధూవరుల్ వటుల్
ముదమున మ్రొక్కుచుందురు
పూజ్యుల, నెమ్మదినున్నదానితో
నొదవెను, జక్రవర్తిమది
నుండనితృప్తి, నిజాధినాథు న
భ్యుదయముఁగోరి, హేమరత్న
భూషణముల్ ధరియింతు రింతులున్

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృ
దంతరమందు నిజాధినాథుఁడే
య్యేది యనునద్దిగాని మఱి
యేదియునుండదు, వానికిన్ వ్రతం

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృ
దంతరమందున నార్యధర్మముల్
చదువులు, సంప్రదాయములు,
సచ్చరితంబులు సాధుగోష్ఠులున్
ముదమునుగూర్చు నాత్మజులే
మోదముతో నవి నేర్చునట్లు దో
హదమునుసల్పు నన్యమగు
నట్టి వాకించుక పట్టకుండఁగన్.

బది తనకేని సద్వ్రతమ
దేయగు, రూపులురెండుతోఁ చినన్
మదియొకఁడట్లుపోయెడు స
మంచితభావము నిండియుండెడున్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృ
దంతరమందు మగండెయుంగరా
నిది యొకయింతకల్ల దత
నిద్దనియింపఁగఁ జేయుఁబూను నె
య్యేదియు, సుమంబుసౌరభము,
నిందుని వెన్నెలయట్టు, లైక్యసం
పదబొందలున్, విభుంగలిసి,
మాన్యులుమెచ్చ ననన్యభక్తికిన్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హాంతరమందున వస్తుజాతమె
య్యేది యెట నుండ నౌనచట
నేకనుపట్టును, సంజలందు వ్రే
ల్చెదరు హుతాశునందు, ముర
ళీనదంబులు వీణపాటలున్
హృదయమునించు, మించులటు
లింతలు నంతలు సంచరింతురో.

గృహలక్ష్మి

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె గృ
హాంగణసీమ సమస్తవిద్యలున్
జదువుదురాస్థతోవటులు
సద్గురుసన్నిధి, నర్థికోటికిన్
ముదమగుఁ, దైర్థికాళిపద
ముల్ గనవిశ్రమ, మొట్టవారికే
నుదకము నన్నముందొరకు
నో, యడుగంగనె యర్థరాత్రియేన్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృదంతరమందున దానుశక్తి యా
చు దయితుఁడీశుఁడంచుఁ దలచున్ దనసంతతి వక్త్రితుండ వ
ద్వదనులటుల్ దలంచు సుదృఢంబుగఁ దారకమంత్రమూర్తిపై
వదలనిభక్తియున్ విబుధవర్గముపై నెనరుండుదండిగన్.

చ. అదిగృహలక్ష్మి దేన నెలకంతను స్వాంతము సంతసంబునన్
బొదవఁగజాలు, వింతలు ప్రబోధములున్ కథలెన్నొ చిత్రముల్
చదువఁగ ముద్రితంబయి ప్రచారమగున్ సకలాంధ్రదేశమం,
దెది దమయింటలేమి చుదిదెంతయొలోపమటందు రందఱున్.

చ. అదిగృహలక్ష్మి దేని హృదయంబున భారతభూమికెల్ల శం
పదమగు సుద్యమంటుల ప్రవక్తల సూక్తులువెల్గు ధర్మమున్
వదలఁ దాల్చు ధీరులప్రవర్తనముల్ గనుగౌరవంబుఁ బ్రాఁ
జదువులు నూత్నవిద్యలు ప్రశస్తముగా వివరింపఁగాబడున్.

చ. అదిగృహలక్ష్మి కేసరిగృహంబునవెల్వడు సర్వగేహినీ
హృదయము లుల్లసిల్లగ సమీరతధోరణి వ్యాసరాజముల్
పదములు పద్యముల్ సరసభంగులనుం గవమిత్రులున్ గవుల్
చదువరులున్ లిఖించినవి చల్లుచునెల్లెడ వేయిమోములన్.

చ. అది గృహలక్ష్మి యెవ్వతె హృ
దంతరమందలి దైవభక్తి నా
గఁదరముకాదు బంధు. కుఁ
గాంతున కేని, సుశీల, సక్కు, మీ
ర దరినిజేరినట్లుల స్థి
రంబగు దీక్షనుజేరుబారమున్
వదలనికూర్మితోడఁ దన
వారలకెల్లను దారకంబగున్.

స్త్రీలు — గ్రంథాలయములు

శ్రీమతి క్రొవ్విడి మాణిక్యాంబగారు

హిందూ ప్రజాసామాన్యమునం దజ్ఞాన తిమిర మావహించియున్నది. అందు స్త్రీల స్థితి అతిదైన్యము. వారలకు దినమంతయు వంట యిల్లేశరణ్యమై, గృహకృత్యములే యాశయములై యున్నవి. అందులకే స్త్రీలను భగవంతుడేర్పాటు చేసెనని వారియూహ. ప్రపంచపరిణామమున దేశపరిస్థితులు, రాజకీయ విధానములు, ఆచారవ్యవహారములు ప్రతిదిన మెట్టిమార్పుల జెందుచున్నవో వారికి తెలియదు. తెలిసికొ్న నభిలాష లేదు. అట్టి స్త్రీలకు పత్రికాపఠనమునందును గ్రంథపఠనమునందు నభిరుచి కలుగజేసినచో వారల నావరించియున్న యజ్ఞానతిమిరము కొంతవరకు తగ్గును.

స్త్రీలు పత్రికాపఠన మొనరించుట తప్పనియు, స్త్రీల పురోభివృద్ధికై పాటుబడుచున్న గృహలక్ష్మి మొదలగు చక్కని పత్రికలు సైతము స్త్రీల నైతికమును పాడుచేసి దుర్బోధల గావించున వేయనియు నమ్ము మూఢస్త్రీలు పెక్కురు మనపల్లెలయందున్నారని చెప్పుటకు మిగుల సిగ్గగుచున్నది. వారి యూహలో నట్టిపత్రికలు జదువుట తప్పు. వానికి వ్యాసములు వ్రాయుటంతకంటె తప్పు. ఏ వినోదినివంటి కాలహరణ పత్రికయందో నెవరోవ్రాసిన యే మొరటు కథనోజదివి దానివలె నన్నిపత్రికలుకూడ జనుల పాడుచేయుటకే పుట్టినవని తలంచెదరు. అట్టి యభిప్రాయమునుండి వారిని మరల్పజూచుట బహుకష్టతరము.

"భార్య: మీరు చదువునదేది?

భర్త: గృహలక్ష్మి పత్రిక.

భార్య: దానిని చదువవద్దనియు, అట్టి వానికి వ్యాసములు వ్రాయవద్దనియు నేనెన్ని విధముల మొరపెట్టుకొనినను మీరు వినరు. ఎందుకు నన్నింత బాధించెదరు?

భర్త: గృహలక్ష్మి మాస్త్రీల పురోభివృద్ధికై పాటుబడు చక్కని పత్రికారాజము. అది చదువుటవలని దోషమేమి? అందలి చక్కనియంశముల జదివి వినిపించెద. నీవు కూడ వినుము. 'పతివ్రత లోకకళ్యాణమున కెట్లు తోడ్పడును?' మొదలగు చక్కని విషయము లందు వ్రాయబడును.

భార్య: నాకువద్దు. అందేమివ్రాసినను నేను వినను. ఇదివరకునుండియు నీపత్రికలే మాస్త్రీల నుద్ధరించునవి గాబోలు. ఈ పత్రికలు జదువుచుండుటవల్లనే మీలో కొంతమార్పు కనబడుచున్నది. స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యము కావలెననియు, స్త్రీవిద్య నభ్యసించవలెననెడి యూహలు కలుగుచున్నవి. అట్టి స్త్రీలు పెక్కురు పాడగుట చూచుచుండుటలేదా?"

పత్రికాపఠనమువలనను, విద్యవలనను స్త్రీలు పాడగుచున్నారను మూఢస్త్రీలు వేలకువేలు మన పల్లెలందుగలరు. ఆహా! తలిదండ్రులు చిన్నతనమున వారలకు విద్య నభ్యసింపించక పోవుటయేగదా విద్యవిలువ వారలకు తెలియకుండుటకు కారణము. విద్యావ్యాప్తికి పాఠశాలలేగాక గ్రంథాలయములుగూడ చక్కని సాధనములు. ఇంటింట నొక పత్రిక కొనబడి చదువబడిననాడు, పత్రికాపఠనము వ్యాప్తమొందిననాడు, కొన్ని సంఘదురాచారములును, విద్యావిహీనత వలని లోపములును చాలవరకు చక్కబడ గలవు. పాశ్చాత్యదేశములందు కూలివాడు సైతము సాయంకాలము తానింటికేగునపు డొక పెన్నీనైనను వెచ్చించి వార్తాపత్రికను కొనక మానడు. దానిని చదువక మానడు. అందువలననే ఆదేశములందు వేలకువేలు పత్రికలు పోషింపబడుచున్నవి. చదువుకొనుటకు పత్రిక నొకసారియిమ్మని మఱియొకరిని యాచించునంతటి హేయము మరియొక టుండదు. మనహిందూదేశములో పత్రికాపఠన మొనరించువారు 100 కి ఒకరిద్దరు గూడ నున్నట్లుదోచదు. చదువుకొనిన వారిలోగూడ పత్రికను చదువవలెను, ప్రపంచ పరిస్థితుల దెలిసికొనవలెనను కుతూహలము లేదు. అట్టి కుతూహలమేయున్నచో మన దేశమున మఱెన్నిపత్రికలు వెలువడియుండెడివో? ఇప్పుడున్న కొలదిపత్రికలకే ప్రోత్సాహమును జూపువారులేరు. ప్రతి పాఠశాలయందును వార్తాపత్రికలను దెప్పించి వానిని బాలబాలికలచే జదివించి పత్రికాపఠన మలవరచవలెను. స్కూలులైబ్రరీలలో చక్కని గ్రంథములుండి అవి బాలురచే విరివిగా చదివించబడవలెను. రెండు మూడు పుస్తకముల మాత్రమే క్షుణ్ణముగా (Intensive) చదువుటకంటె పెక్కుపుస్తకములను చదువుట (Extensive reading) వలన విద్యార్థుల యూహాపరంపరలును, భాషాజ్ఞానమును వృద్ధిపొందును. వార్తాపత్రికలు మనకొనరించుమేలును వేర చెప్ప నక్కరలేదు. దేశపరిస్థితులు, కాలమాన స్థితి, వర్తకసరళి, సంఘసంస్కరణాది సంగతుల పెక్కింటిని తెలియజేయుటయేగాక గృహలక్ష్మి మొదలగు కొన్నిపత్రికలు మానవాభ్యుదయమునకును దేశసేవకును మిక్కిలి తోడ్పడుచున్నవి. ప్రతియూరను స్త్రీలకు ప్రత్యేక గ్రంథాలయములుండి ఆ యూరి స్త్రీలు ప్రతిదినమచటజేరి గ్రంథములను పత్రికలను జదువు నలవాటుచేసికొనవలెను. గ్రంథాలయములందలి పుస్తకములిండ్లకుగూడ పంపి స్త్రీలు వానిని విరివిగా చదువ నవకాశము గల్పించవలెను. స్త్రీల శీలమును, ధైర్యసాహసములను విజ్ఞానమును పెంపొందించు గ్రంథములు మాత్రమే యందుండవలెను. గ్రంథపఠన విషయమున నొక యనుభవజ్ఞుడొసగిన విషయము జూడుడు. "సద్గ్రంథపఠన మేకాంతమునందానందమిచ్చును. సంభాషణమునకు భూషణమువలె శోభనిచ్చును. బుద్ధికి సత్యనిర్ణయ సామర్థ్యమిచ్చును. వ్యవహారములు చక్కగా

చురుకుగా నెఱవేర్చుకొనుశక్తి నిచ్చును." గ్రంథాలయములం దనుదినమును స్త్రీలొకచో గుమిగూడుటవలన వారలలో నొకరియెడ నొకరికి సోదరీభావమును, సర్వమానవ సమానత్వమును, జాతిమతభేద వివక్షతపోయి ఐకమత్యమును నలవడి తోడి మానవులయెడ నెట్లు ప్రవర్తించవలెనో తెలియును. సంఘలోపములు తెలిసికొని వానిని నివారించ ప్రయత్నించవచ్చును.

ఆ.వె. "పలువురొక్కచోట బఠనమందిరమని
చేరి దేశదేశ చిత్రములను
జదివి, చర్చచేసి సారంబుగొనునట్టి
సభయనంగ స్వర్గ సమముగాద!

ప్రతిగ్రామమునందును ఊరికి సమీపమున ప్రజాసామాన్యమున కంతకు వీలగుచోట కొంతస్థలము నేర్పరచుకొని, ప్రతి సాయంతనమునందును ఆయూరి స్త్రీలందరచట గుమిగూడి, వార్తాపత్రికలను, గ్రంథములను జదివి ముచ్చటించుకొను నేర్పాటు చేసికొనినచో వారలు తమ భావముల నొకరికొకరు వెల్లడించుకొని, దినమంతయు తమ యిండ్లయందు పని భారముచే గలిగిన నలసటదీర్చుకొని, ఆకొలదిసేపైనను గృహ సంబంధమైన చింతలమరచి, స్వేచ్ఛావిహారములసల్పి, ప్రాణమునకు సౌఖ్యము చేకూర్చుకొని ఆనందము బడయవచ్చును. తన్మూలమున నిర్మలవాయువు బీల్చుకొని శరీరారోగ్యము జేకూరును. ప్రజలలో నొకరిపై నొకరికిగల యసూయతగ్గి, ప్రేమ, వాత్సల్యము పెంపొందును. అట్టి ప్రదేశములను (Village common వంటివి) గ్రంథాలయములను, పత్రికాపఠనానుకూలములను ప్రతి యూరను ప్రభుత్వమేర్పాటుచేసినచో ప్రజలలోగల అజ్ఞానము, మూఢత్వము నశింపజేసి భారతమహిళాభ్యుదయమునకును తన్మూలమున దేశౌన్నత్యమునకును తోడ్పడినవారలగుదురు. శాసనసభలం బ్రవేశించిన సోదరీమణులు తప్పక యిట్టి యేర్పాటులు జరిపించ తమ తోడిసభ్యుల ప్రోత్సహించి ప్రభుత్వముచే కార్యక్రమము జరిపించి దేశాభ్యుదయమునకు తోడ్పడ ప్రార్థితులు.

శ్రోత:— నే నీగడ్డిని తినలేను. ఏదీమీయజమానున్ని పిలూ.

బంట్రోతు:— కార్యింలేదండి. ఆయనా తినలేరు.

యస్. విశాలాక్షి.

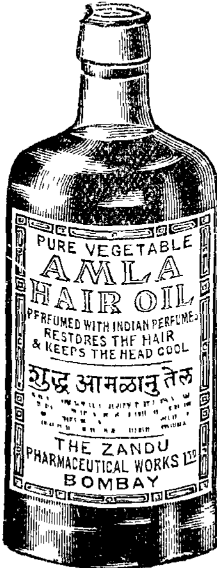
డోంగ్రే బాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి యున్ను, బలమున్ను, ఆరోగ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థలములందు దొరకును.

మద్రాస్ ఏజంటు
ఏ. పి. పరేఖ్
268—చైనాబజారురోడ్డు
మద్రాసు.

ప్రొప్రయిటర్లు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెని—బొంబాయి 4

మీ వెంట్రుకలను కాపాడుటకు

అమ్లా హేరాయిల్

(ఆమలక తైలము)

శ్రేష్ఠమైన టెంకాయనూనె, వనమూలికలతో తయారుచేయబడినది. ఇందు మట్టితైలము యేమాత్రమునులేదు.

శిరస్సునందలి వుష్ణమునుపోగొట్టి కండ్లకు మంచి చలవనిచ్చును. తలవెంట్రుకలను విరివిగాపెంచి, బట్టతల చుండు మొదలగువాటిని బోగొట్టును. నిద్రలేమి, వున్మాదము, తలనొప్పి, పోటు మొదలగు వ్యాధులను నిర్మూలముజేయును.

ధర $\frac{1}{2}$ పౌ. రూ. 0-14-0. $\frac{1}{4}$ పౌ. రూ. 0-8-0.

ప్రతిచోటను జండువారి ఏజంట్లవద్ద దొరుకును.
లేనియెడల క్రింది విలాసమునకు వ్రాయుడు.

Sole Distributors:

DAMODAR & Co.,

78, CHINA BAZAAR ROAD, G. T. MADRAS.

పెండ్లి సంబంధం

> మావారు మొన్న క్రిస్టమస్ (1936) సెలవులలో యింటికివచ్చినప్పుడు మాటల్లో "ఏమే మధూ! నాకు పెండ్లిసంబంధం వచ్చినది. తెలుసునా" అన్నారు. నేను గాభరాపడి" ఏమిటండోయి! నేనేమిటికావడం." అన్నాను. వారు దానితో నవ్వి "ఎబ్బే ఇంకా చేసుగోడం లేదు. అసలు సంగతి చెప్పుతా విను" అన్నారు.

ఆగస్టులో నేను డార్కురూములోకివెళ్లి ప్రాక్టికల్ చేసుకుంటూంటే మా నరసింహామూర్తివచ్చి "ఏమోయి కృష్ణా, సిద్ధంగావుండు" అన్నాడు. "ఏమిటోయి" అని వెనక్కుతిరిగిచూస్తే అతను వెళ్లిపోయినాడు. ఒకటిరెండునిముషాల్లో ఒకపంతులు గదిలో ప్రవేశించినాడు. సుమారు 40 సంవత్సరాలుంటాయి. తెల్లపడుతూంది జుత్తు. ఒక ఖద్దరుపంచ. శిల్కుషర్టు. సేలంఅంచు వుత్తరియ్యం. నే నొక్కడినే వున్నాను గదిలో. నాదగ్గరకువచ్చి "మీ రేనాఅండి కృష్ణమూర్తిగారు" అన్నాడు. "ఔ" నన్నాను.

"ఎబ్బే ఏమీలేదు. మాది కాకినాడదగ్గర రామచంద్రపురం. మీనాన్నగారిని యెరుగుదును. కాలేజిచూడటానికివచ్చాను. పనిలోపని · మిమ్మల్నిచూచిపోదా" మనుకున్నాను.

"సరేలేండి. మీ పేరేమిటో చెపితే మానాన్నగారికి మీరువచ్చి చూచివెళ్లినట్లు వ్రాస్తా" నన్నాను.

"నాపేరు రామకృష్ణశాస్త్రి. మా యింటిపేరు యెడవల్లివారు. మీనాన్నగారిని నేనుచూచి పదియేండ్లవుతుంది. వారికి జ్ఞాపకంవుందో లేదో గాని నాకు మాత్రం చాలాబాగా జ్ఞాపకంవుంది. అసలుసంగతి యేమిటంటే మాబావమరది 1926 పారిపోయాడు చెప్పకుండా. అప్పుడు మావూళ్లో ఒక వకీలుగారిచేత మీనాన్నగారికి వ్రాయించాను బందరువచ్చినట్టువిన్నానని కనుక్కోమని. వారుచూచి అతన్నిపంపించారు. పైగా వాడిదబ్బెపోతే రైలుఖర్చుకి వారు మూడురూపాయలుగూడా యిచ్చారుట. తర్వాత ఆయేడే మద్రాసుకాంగ్రెసుకు మీనాన్నగారు వాళ్లు బయల్దేరారు. నేను మావూరినుంచి వుత్తరంవ్రాసిన వకీలుగారు కొంతమందిగూడా ఆపెట్టెప్రక్కపెట్టెలోనే ప్రయాణంచెయ్యడం తటస్థించినది. వారు ఇంటరుక్లాసులోనున్నారు. మేము 'గాంధీక్లాసు' లో నున్నాము. గూడూరులో కాఫీతాగుతూంటే మీనాన్నగారికి మా వకీలుగారు ఇంట్రడ్యూస్ చేసినారు. మా బావమరది సంగతి మరీ మరీ అడిగినారు. మీ నాన్నగారు చాలవుదారహృదయులు. తర్వాత మళ్లీ చూడలేదు. వారిని చూడవలెననివుంది. మీరు హాస్టలులో వున్నారా వూళ్లోవున్నారా" అని పురాణం ఆపాడు.

"నేను వూళ్లో ఒక రూములో వున్నాను. హాస్టల్లో చేరలేదు." ఈయన యింకా నన్ను వదలలేదు. మా నరసింహామూర్తి వచ్చి "ఒంటిగంట దాటింది. టిఫిన్ చేసొద్దాంరావోయి మీరుగూడరాండిసర్" అన్నాడు. ముగ్గురు అక్కడ టిఫిన్ తిని కాఫీతాగి కాలేజికి వచ్చాం. ఆయన వెళ్లిపోయేవాడు వెళ్లిపోకుండా అన్నాడుగదా "నేను అయిదుగంటలకు మళ్లీ యిక్కడకు వస్తాను. మీ రూముకు వస్తాను. అంతాకలిసి వెళ్దాంలేండి" అని. నరసింహామూర్తినిగూడ పిలిచి వెళ్లిపోయాడు.

నేను నరసింహామూర్తితో "ఏమోయ్ ఈపంతులును నీకేంతెల్సు" అన్నాను. "లైబ్రరీలో నేను పేపరుచూస్తుంటే. ఏమండీ మీక్లాసులో ఏవరైనా తెలగాణ్యు లున్నారా" అన్నాడు యీయనవచ్చి.

కొద్దిగా తమాషా చేయవచ్చునని నీపేరు చెప్పాను. మీ తండ్రిపేరు గూడా అడిగివెళ్లాను. దానిమీద ఊహ – ఊకదంపు, సాయంత్రంఆయనతో నీరూముకు వస్తానోయి. లైటుహౌసు సినీమాలో ఇన్విసి బుల్ మాన్ వుంది" అన్నాడు. "సరే లేవోయి" అన్నాను.

౨

ఆరోజు నాకు రిజల్టురాలేదు. నాలుగుముప్పావుకే దిగాడు రామకృష్ణశాస్త్రిగారు శనిగ్రహంలాగు, నరసింహమూర్తిగూడ ప్రాక్టికల్ కట్టిపెట్టి బయల్దేరాము బండీచేసుకుని ముగ్గురం. నరసింహమూర్తి హాస్టల్లోవాడైనా వచ్చేశాడు వూళ్లోకి. మొహాలు కడుక్కుని బయల్దేరాము కాఫీదేవాలయానికి.

ఏదోఇంత కడుపులో వేసుకొని బీచికి దారితీశాం. వాళ్లవూళ్లో ఆయన కరణంగావున్నారనీ, ప్రస్తుతం ఒకనెలరోజులు సెలవుతో రామచంద్రపురంలో వున్నారనీ తెలిసింది. వాళ్లవూళ్లో దశరావుత్సవాలు చేస్తారనీ చాలబాగుంటుందనీ, పైగా భోగంమేళం రాజమండ్రినుంచి తెప్పిస్తారనీచెప్పారు. మేమిద్దరు సెలవులలో వెళ్లేటప్పుడు అక్కడదిగి వెళ్లవలసిందనీ, ఒకరోజుమాత్రమన్నా వుండవలసిందనీ ఒక సజెషన్ పారేశాడు. ఎల్లుండి దశరాఅనగా తనకు యిక్కడ పనుందనీ తనేవచ్చి మమ్మలను తీసుకువెళ్లుతామనీ చెప్పాడు. 'సరేలెండి' అన్నాడు మా నరసింహమూర్తి మాటవరసకు. గంట ఆరుంబావికఅయింది. ముగ్గురంకలిసి బీచిమీదనున్న లైటుహౌసు సినీమాకు వెళ్లాం. ఇంటికిరాగానే ముగ్గురం నా లాడ్జిలోనే భోంచేశాం. ఆయన వాళ్లసత్రానికి కెళ్లిపోయినాడు నేనూ మావాడు మిగిలాం.

"ఏమోయి కృష్ణా యీయనవొక పెద్దదబ్బాలా వున్నాడు. అంతా అరవగోడులావుంది. ఏమిటి అయితే మైకెల్మసులో మనం రామచంద్రపురం వెళ్లుదామా?"

"ఏమిటో లేవోయి, ఆయనవస్తేగా. తర్వాతమాట. మర్యాదకు అనుంటాడు. నాకు అయితే రామచంద్రపురం సామార్లకోట దగ్గరేకాబట్టి వెళ్లే దారిలో దిగవచ్చును. నువ్వుఎట్లావస్తావు. విజయనగరంనుంచి మీ ఆవిడ వారానికిరెండుసార్లు వైర్లెసు మెస్సేజెను పంపుతూంటే. ఇంతకు మనం అక్కడకు వెళ్లితే డి.పి.ఏనా లేక ఏమిటిసంగతి."

"ఈడబ్బాగాడి సంగతేమిటో కనుక్కోవాలోయి. నేనూవస్తాను. కోనసీమచూచి ఆరేళ్లయింది."

"సరేలే మళ్లీ ఆయనవచ్చినాక చూచుకోవచ్చు. నాకు నిద్రవస్తూంది. లైటాఫ్‌చెయ్యి పడుకుందాం."

"జాగ్రత్తోయ్ ఇన్‌విజిబుల్‌మాన్ వస్తాడేమో?"

3

శుక్రవారంనుంచి దశరాసెలవులు. బుధవారం సాయంత్రం, టెన్నిసుఆడుతున్నాను. నరసింహమూర్తి టెన్నిసుఆడి దగ్గరకు వచ్చాడు. సినీమాకు వెళ్లుదామని యిద్దరం ప్లానువేశాం. సెట్టుఅయింది. ఇద్దరం సైకిల్సుయెక్కాం. ఇంతలో వెనుకనుంచి పిలుపువచ్చింది., చప్పట్లతో. ఇంకా ఎవరైనా స్టూడెంట్సు సినీమాకువస్తారేమోనని వెనక్కు తిరిగాము. బండీ, బండీలో రామకృష్ణశాస్త్రిగారు. సరేఅని సైకిల్సుదిగాం. "ఏమిటి ఐదున్నరకి యెట్లావచ్చారు" అంటే మెయిలు లేటయిందనీ అందులో వచ్చాననీ చెప్పాడు. రాత్రి సినీమాకు భోజనానికి మాకాయనగెస్టు. ప్రొద్దున్నేనిద్దర నాలుగున్నరకే లేచాం. సూటుకేసు – బెడ్డింగుహోల్డరు నేను ప్యాకు చేసుకున్నాను. నరసింహమూర్తిమాత్రము నాతోనే వచ్చాడువూరికే. ఆరున్నరకు స్టేషనుకువచ్చాం.

మాశాస్త్రిగారు టెలిగ్రాము యిచ్చివచ్చారట ఎక్కడికో వెళ్లి. బహుశః మేంవస్తున్నామని యేమన్నాయిచ్చారేమో! ఇంత టిఫిన్‌తిని రైల్లో బైలు

చేరాము. ఎంతయినా రైల్లో చాలకులాసాగా గడచింది. సామర్లకోటలో టిఫిన్ తిన్నాం. రామచంద్రపురం వెళ్ళేటప్పటికి పాతికతక్కువ పన్నెండుఅయింది. ఆయనకొడుకున్నూ (16 ఏళ్లుంటాయి పిలక, కళ్ళజోడు, చెప్పులు, పైజామా,) ఆయన బావమరదిన్నీ స్టేషనుకువచ్చారు. ఇతనే ఇక్ష్వాకులనాడు తప్పిపోయిన బావమఱది. వాళ్లను మాకుఆయన ఇంట్రడ్యూస్ చేశాడు. మేమెవరమో వాళ్లకు సరిగ్గా తెలీదనుకుంటూ.

ఇంటికివెళ్లి కాళ్లుకడుక్కునేటప్పటికి పన్నెండు దాటింది. కడుపులో ఎలికలు దూరినాయి. ఎంత సామర్లకోటలో అయ్యరుకు ఇచ్చేసినా, వెధవది, ఆకలిమాత్రం మళ్లీ తిరిగివచ్చేసింది. స్నానాలుచేసి భోజనంచేసేటప్పటికి ఒంటిగంటన్నరఅయింది. హాయిగాకొంతసేపు నిద్రపోయిలేచి ఇద్దరం మొహం కడుక్కున్నాము. ఇంతలో శాస్త్రిగారబ్బాయి వచ్చి "టిఫినుపుచ్చుకోరూ" అన్నాడు, అప్పుడు ఒక చింపెఞ్జీ జ్ఞాపకంవచ్చింది నాకు. కాఫీహోటలులో మూడురోజులనుంచి ఖర్చుగాని జిలేబి, ఇంట్లో చేసిన కారంపూస, తెల్లటిపానకం కాఫీవచ్చాయి. ఏదో పుచ్చుకున్నాం.

౪

శాస్త్రిగారి తల్లిటవచ్చింది. అరవయ్యేళ్లుంటాయి. నిలువుగానేవుంది. ఆవిడ లెక్చరు మొదలెట్టింది.

"ఏం నాయనా మీరు యింతత్వరగా అనుకోకుండా మాయింటికి వస్తారనుకోలేదు. ఏమిటో మావాడు వాడి వెఱ్ఱిధోరణిలో విశాఖపట్టణం వెళ్లడం వాడికి మీరు అక్కడ కనబడ్డం నిజంగా దైవఘటనయే నాయనా. మీరిద్దరూ ఒకటేచదువుతున్నారానాయనా!"

"ఔనండి" అన్నాడు మా నరసింహమూర్తి.

"ఏమే సుందరమ్మా మనశ్యామలను వీరికి కాస్త ఫిడీలు వినపించమనరాదుటే? కష్టపడీ రాకరాక వచ్చారు" అంది.

ఇంతలో చాకలివాడు ఫిడేలుతెచ్చి అక్కడ పెట్టాడు. తల్లీకూతురువచ్చారు. అవ్వగారు మళ్లీ అందుకుంది.

"నాయనా యీశ్యామల నా మనమరాలు. నేనో సుందరమ్మో యెత్తుకోడమేగాని యెప్పుడు కింద కాలుబెట్టలేదు."

"ఊరుకోవేమమ్మా నువ్వెప్పుడూయింతే" అంది అమ్మాయి.

"దీన్ని స్కూలులోవెయ్యలేదు. అక్కడ సరిగ్గా చెప్పతారో చెప్పరో అని ఇంట్లోనే ప్రైవేటు చెప్పిస్తున్నామునాయనా. ఇంగ్లీషువుండాలని మా అబ్బాయి పోరాట్టంవల్ల ఏదో ఒకఅబ్బాయి చెప్పతున్నాడు. ఏడోక్లాసుపుస్తకం. గడగడా చదివేస్తుందినాయనా. తెలుగులో మనకావ్యాలెన్నున్నాయో అన్నీ ఖంటాపాఠం. ఏదీ ఎంతలెక్కపెట్టినా రక్తాక్షిలోపుట్టిందేగా ఇది. ."

ఇంతలో శాస్త్రిగారువచ్చారు. "ఏమిటో మీరు పిల్లని పాడనిస్తారా మీగోడేనా" అన్నారు. గొడవ తగ్గింది.

సరే అమ్మాయి సరిగమలు వాయించి తల్లివేపు చూసింది. "బ్రోచేవారెవరురా!" అని వాయించమంది తల్లి. బాగానేవుంది. అవ్వగారు "ననుపాలింపగ నడచివచ్చితివా" వాయించమన్నారు. అదీ అయిందనిపించింది. సరే తల్లీ కూతురు లోపలకు వెళ్లారు. అవ్వగారుకూడ కాస్సేపటిలో పీఠం ఎత్తారు.

పాట బాగానేవుంది. నామట్టుకు నాకు ఇదంతా ఒక అరవగోడులాగుంది.

గృహాలక్ష్మి

రాత్రి భోజనాలవేళయింది. అక్కడ నరసింహమూర్తి యోగక్షేమం నా యోగక్షేమం చర్చింపబడ్డాయి. నావుద్దేశం కట్నం తీసుకోవాలనా వొద్దనా అని అడిగారు. నరసింహమూర్తి ఇస్తే పుచ్చుకోవాలన్నాడు. నేను అసలు పుచ్చుకోగూడదన్నాను. సరే భోంచేసి పడుక్కున్నాం. నిద్రలేచి బయల్దేరాం. కాఫీ తీసుకు రైలుకువచ్చాం. శాస్త్రిగారు స్టేషన్‌కు వచ్చారు.

"అమ్మాయి ఎట్లా పాడింది' అన్నారు. నేను మట్టుకు ఒక మాష్టరులాగ "చాల శ్రావ్యంగా పాడింది కృషిచేస్తే యింకా బాగవుతుంది" అన్నాను.

"ఏదీ. ఈయేడాదిలో బాగుపడుతుంది లెండి. సరేగాని యీసంగతే మీనాన్నగారితో మాట్లాడదామనివుంది" అన్నాడు చల్లగా.

"ఏవిషయం" అన్నాను సీరియస్‌గా.

"యీ సంబంధంవిషయం" అని అప్పటికి బయటపెట్టాడు అసలుసంగతి శాస్త్రిల్లుగారు. సరే మా నరసింహామూర్తి తగులుకున్నాడు దాంతో.

"ఏమిటండోయి అతనికిపెళ్లయి రెండేళ్లయింది. నాకుపెళ్లయి మూడేళ్లయింది. పైగా వచ్చేయేడుకు అతను ఒకతండ్రికూడ అవుతా డనుకుంటున్నాము" అన్నాడు.

"పచ్చివాగుడు మానెయ్యి" అన్నాను. నిలువునా నీరయినాడు బ్రాహ్మడుపాపం. పైకిమాత్రం ఒక వినవునవ్వునవ్వాడు. మేంగూడా అది గ్రహించాము. రైలువచ్చింది మాటలో. ఎక్కాం 'శెలవు'అన్నాం 'చిత్తం' అన్నాడు. రామచంద్రపురంనుంచి సామర్లకోటదాకా మా కిదేగొడవ.

*   *   *

"అయితే మధూ ఆ అమ్మాయిని పెళ్లిచేసుకోనా పాపం, బాగుందే దానిపాట" అన్నారు మావారు నవ్వుతూ. "నేను చాలనూ" అన్నాను నేను. 'ఊ' అని నవ్వుతూ నాచెంపలమీద రెండుచేతుల్తో రెండు వేసారు మెల్లిగా.

"మంచిసంబంధమే" అన్నా నేను నవ్వుతూ.

వాలిలాల మధుమతి.

భగ్నహృది

వాడిపోవని కుసుమాల వరుసలందు
గోలఁజేయుచు మధువును గ్రోలుచుండి
దివ్యసీమల మసలిన దినములవ్వి;
మనసదెంతటి మమకారమునకుచోటు;
కాకపోయిన నీవింతకానలోన
నేల యీగడ్డిపూవుల వ్రాలనిపుడు?

అదిలలితమై, ప్రమోదమై, అందరాని
సౌఖ్యపథముల నడపించు స్వర్గసీమ;
ఇదివిశీర్ణమై, భయదమై, మదినికలచు
కష్టముల కాకరంబగు కానసీమ.

వలపుపుట్టించు దివ్యసుమాలవేడ,
వాసనేలేని యీపూల వరుసయేడ;
మరచిపోలేని భాగ్యమ్ము మరలిపోవ
వెతలజీవింప నెంచుట వెఱ్ఱికాదె!

జి. వెంకటరమణమ్మ.

వీరస్మృతి

శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణమ్మగారు

సీ. హృదయమైనను గోసియిచ్చునంతటి భూరివితరణవల్లి దిగ్వీధిబ్రాక
సహజపరాక్రమోజ్జ్వల యశఃపుంజంబు సర్వసర్వంసహాస్థలి వెలుంగ
సతతసద్గుణగణాచారనిష్ఠాపరత్వంబు యోగులకు దత్త్వంబుగఁజప
దనదుసర్వస్వమైనను త్యజించెదనంత ప్రభుభక్తినిష్ఠ ప్రాభవమొసంగ

గీ. కొన్నిదినముల నిలయేలికొన్ననీదు, రమ్యవితరణగుణ చరిత్రములనెల్ల
ప్రకృతిమాతయె స్వర్ణాక్షరములది, గ్వితానముఃవ్రాసికొనియె నిస్తంద్రప్రతిభ.

చ. అరుదగుప్రేమపాత్రులగునట్టి నిజానుజులంద్యజించి, నా
కరయుగరాజభక్తియ మహావ్రతమంచుదలంచి దీక్షమై
నరపతిసేవకై దనమనంబును కాయమునుంద్యజించినా
డరరె యదెట్టిత్యాగమహిమాన్వితవ్యక్తియొ యాతడెన్నగన్.

గీ. త్యాగమే మూర్తిగైకొన్నదాయనంగ, నవిరళయశఃప్రదంబైన కవచకుండ
లములగొని యొకవిప్రసత్తమునికొఱకు, త్యాగమొనరించినాడు; అత్యాదరమున.

క. తనధనము పేదలకునై, తనయౌవనధనము తనదుతరుణికొఱకునై
తనప్రాణధనము ప్రభుకై, వినియోగమొనర్చె త్యాగివిధమదియగదా.

గీ. దేవ యనివచ్చి తనువేడదివిరెనేని, జెలగికండలనైనను జెండియిచ్చు
త్యాగి; యిట్టియాతనిమహత్త్వంబు భారత, తీయులకునెల్ల పన్నియ దెచ్చుఠీవి.

గీ. పరమమంగళుడగు భానుప్రాపునొంది, విమలవిజ్ఞానమయుడవై వెలసికొనుచు,
నిత్యమంగళమూర్తివై నెగడునిన్ను, చచ్చితివటంచుపలుకు నాపిచ్చితనము.

చ. అనినిటలాక్షుగెల్చిన మహాబలికైన నెదిర్చినిల్చి యా
జనపతికై బలంబు దనసర్వము జీవితముంద్యజించినా
వనఘ; భవత్సమానుల మహాత్ముల భారతదేశమాత పా
వనతరగర్భమందుగని యద్భుదకీర్తినిబొందు గాకెకన్.

గీ. ఎంతకాలంబు నీతండ్రి యిలవెలుంగు నంతదాకను నీకీర్తియమలకాంతి
చంద్రికయనంగ వెలుగు దిశాతటముల, జెలగి త్యాగపుకిరణముల్ చిమ్ముకొనుచు.

గీ. సత్యమునహరిశ్చంద్రుసాటియౌదు, ఈవియందునశిబి బలికీడువత్తు
శీలమున రామచంద్రునిబోలగలవు, రాజభక్తికి నీసాటిరాగనెవరు.

భారతస్త్రీల పరమధర్మము

శ్రీమతి విజయలక్ష్మి పండిట్ గారు

[సంయుక్తరాష్ట్రముల స్థానికసంస్థలయు

ఆరోగ్యశాఖయొక్కయు మంత్రి.]

స్త్రీసమస్యనుగూర్చి నాయభిప్రాయము లెట్టివి అని పత్రికావిలేఖకులు నితరులును పదేపదే నన్నడుగుచున్నారు. ఒక్కొక్కసారియు నిట్టిప్రార్థనలు స్త్రీలకర్తవ్య మేమి యని నాకు విస్మయము కల్గించుచున్నవి.

స్వరాజ్యమునకయి పోరాటము సలుపుచున్న మనయట్టి దేశములో అసలుండున దొకేప్రశ్న—కూడినంత శీఘ్రకాలములో స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుట అనునది. ఇతరప్రశ్నలకు తావులేదు.

కాని స్త్రీసమస్య యెట్లయినను బయలుదేరుచునేయున్నది. దానికి నేను పరిష్కారపూర్వక ప్రత్యుత్తర మొసగుట సమంజసమేయగును.

అసలు సమస్య ఇది. సంఘములో స్త్రీ యొక్క సరియైన స్థానమెద్ది? సంఘమునకును దేశమునకును స్త్రీ యెట్లు తోడ్పడగలదు?

పరమావధివిషయమున అభిప్రాయభేదములు తప్పవు.

స్త్రీ బహిఃప్రపంచమెట్టిదియో యరయ నేరక వంటయిల్లేమో, బిడ్డల కనిపెంచుటేమో తప్ప అన్యమెఱుగని స్థితినుండి అభివృద్ధిమార్గమున మన మెంతోదూరము ప్రయాణము సాగించితిమి; కాని నేడు స్త్రీ ఒక ప్రత్యేకవ్యవస్థకు మాత్రమే యరికట్టబడక వ్యావహారికముగనైనను కొంత స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుకొనియున్నది.

అయినను, ఆమెను పూర్వము బానిసస్థితిలోనుంచిన అనేక ప్రాచీననిషేధములు క్రొత్తవేషములతో తిరుగా నేటికి పొడసూపుచు నామె పురోవృద్ధికి నిరోధము కల్పించుట చూచుచునేయున్నాము.

నేటి విద్యావిధానము ప్రపంచవ్యవస్థలో స్త్రీని తన వ్యక్తిత్వము నెలుపుకొని ఒక స్థానమాక్రమించుకొనునట్లు చేయక గృహమునకుగాని దేశమునకుగాని అక్కఱకురాని కేవల సంఘాలంకారముగా నగుటకు తోడ్పడుచున్నది. అంతే. (ఇది ఒక్క-

భారతదేశమునకు మాత్రము సంబంధించిన వాక్యము).

*   *   *   *

ప్రస్తుతసంఘావస్థలో నాగరకత యింకను పురుషాయత్తమే. విషయవ్యవస్థలందు స్త్రీ యింకను తనకు దక్కవలసిన స్థాన మాక్రమించలేదు. నాగరకతకు పురుషు డెంత అవసరమో స్త్రీయు నంత ముఖ్యమే నేడు ఆమె పురుషుని స్వార్థపరత్వమును అంతమొందింప పోరిడుటే గాక నాగరకతావిషయమున సైతము గల పురుషుని ప్రాబల్యమునధిక్కరించుటకు పూనుకొన్నది.

వంశమునునిలుపుటకు బిడ్డలకనుటతో స్త్రీకర్తవ్యము ముగియదు; కాని ఆపిల్ల నెట్లు పెంచినవారు దైహికముగను మానసికముగను పూర్ణారోగ్యము కల్గియుందురో దాని నెఱుగవలయును.

సత్యమును గ్రహించి యెన్ని నష్టకష్టములపాలయినను దాని వీడకుండునట్లు పిల్లలకు గుణము నేర్పు బాధ్యత స్త్రీదే.

గృహనిర్మాణ మొక్కటే స్త్రీ బాధ్యతగా పూర్వముండెను. ముందంజవైచి ప్రభుత్వమును చక్కపఱచుట, కెందుకు స్త్రీ పూనుకోరాదు?

ఈవఱకు స్త్రీలు పరమార్థచింతలే. ఇక మీద 'ఇదమిత్థమ్' అను నిర్ణయసామర్థ్యము వారికి కలుగవలెను. ఇట్లు చక్కనివిషయములందు వారారితేరినవారు గనుక వ్యవహారములుకూడా నడపుటకు తెలిసికోవలెను.

*   *   *   *

కావున నారీమణియొక్క ప్రతిభ లలితకళాసంబంధ విజ్ఞానార్జనమాత్రమేగాక రాజ్యాంగము నడపుటయందు సైతము వెల్లడి కావలయునని భవిష్యత్తు వచించునేమో! ఇది స్త్రీసమస్యాపరిష్కారమునకు సరియగు సూచనయని ఇప్పుడే సిద్ధాంతము చేయలేము. కానీ ఒక మహోన్నతాశయము సిద్ధించుటకిది మార్గదర్శకము కాగలము.

> "గృహనిర్మాణమొక్కటే స్త్రీ బాధ్యతగా పూర్వముండెను. ఇపుడు ముందంజవైచి ప్రభుత్వమును చక్కపఱచుటకెందుకు స్త్రీ పూనుకోరాదు? నారీమణియొక్క ప్రతిభలలితకళాసంబంధవిజ్ఞానార్జన మాత్రమేగాక రాజ్యాంగము నడపుటయందు సైతము వెల్లడికావలయునని భవిష్యత్తు వచించునేమో? ప్రయత్నించిన ప్రపంచమును అందముగను నివాసయోగ్యముగను ధర్మబద్ధముగను స్త్రీ చేయగలదు."

గృహనిర్మాణమున ఆరితేరినచేయి స్త్రీగానుండనిండు. ఇంటిని కళావంతముగను ఆనందముగను ఒనర్పనిండు; కాని ముఖ్యతర విషయములందును వారి యీ ప్రతిభ ప్రతిబింబించునట్లు చూడవలయును.

ప్రపంచమును సైతము అందముగను, సంతోషదాయకముగను, నివాసయోగ్యముగను, ధర్మబద్ధముగను వారిని చేయనిండు.

హిందూస్త్రీల గొప్పవిశేషము, ధైర్యముతో తనధర్మమును నెఱవేర్చుటలోనేగలదని ప్రపంచమునకు వారు చాటుదురుగాక.

స్త్రీయొక్క ధర్మవర్తనమే మనకు తుదకు విజయము చేకూర్చగలదు. (I.W.)

"సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు"

శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు

హెడ్మాస్టరు—ఏమోయి! రమణారావు! నీప్రత్యర్థి రామారావుకే ఈసారి ఫస్టుమార్కులు వచ్చాయి నీవేమి చదవలేదా?

రమణరావు—ఎంతచదివినా ప్రశ్నపత్రికలు సంగ్రహించుట, అవివీలుకానప్పుడు పుస్తకములుచూచి వ్రాయుట నాచేతకాదులెండి.

హెడ్మా—మొన్నటి పరీక్షలలో ప్రశ్నపత్రికలు దొంగిలించడం, చూచివ్రాయడం కూడానా!

రమణరా—ఏమోలెండి నాకెందుకు? నిజముచెప్పితే నిష్ఠూరం. 'చాడీకోండి' అని బిరుదులివ్వడం.

హెడ్మా—నీవు తరగతికి పెద్దవై (Monitor) యుండి ఇట్టిసంగతులు చెప్పడానికి భయమెందుకు?

రమణరా—అయ్యా నాకెందుకులెండి? తీరామీరే ఆ విషయంతెచ్చారుకాబట్టి నాహృదయంలో దాగియున్న సత్యం బయటపడింది.

హెడ్మా—నిజముగా అట్లుచేసినట్లు ఋజువున్నదా?

రమణరా—ఏమో నాకెందుకు? మీతో యేదిచెప్పినా ఋజువులు, సాక్ష్యములు, ప్లీడర్లుకావాలి.

హెడ్మా—అట్లయితే రామారావును డిస్మిస్‌చేస్తా.

రమణరా—అయ్యోపాపం!! డిస్మిస్‌దాకాయెందుకు? ఏదోకొంచెం భయంచెప్పండి.. అయ్యా యిటువంటివారివల్ల స్కూలుపేరుకూడా పాడగును.

హెడ్మా—No. Certainly he should be dismissed

రమణరా—అంతకఠినశిక్ష యెందుకులెండి. మరి... పైగా యీస్కూలునుండి డిస్మిస్‌చేస్తే ఇంకొక స్కూలులోమాత్రముచేరి యిట్టిపనులుచేయడా?

హెడ్మా—ఇంక యేస్కూలులోనూ చేరనీకుండగ డిస్మిస్‌చేస్తాను. ఈవిషయం డైరక్టరుకు వెంటనే వ్రాస్తాను.

నిరపరాధియగు రామారావు డిస్మిస్‌చేయబడినాడు. తలవాల్చుకొనుటకైన తలములేని పేదయతడు. అనాథబాలుడగు నాతడు దిక్కుతెన్నులులేక తల్లడిల్లసాగినాడు. రమణారావుమోపిన కృత్రిమ నేరమూలమున అతనిజీవితము అధోగతిపాలైనది. ప్రపంచ నాటకరంగమునం దతడు పైకిరాకుండగ రమణారావు జీవముతోనే పూడ్చివేసినాడు. రామారావులేనందువల్ల తనకువచ్చెడి ఫస్టుమార్కులతోను, బహుమతులతోను వృద్ధిపొందసాగినాడు.

*　　　*　　　*

ప్రిన్సిపాల్—రమణారావు! హాస్టలు గొడవలేమిటి?

రమణరావు—ఉన్నవిచెపితే స్టూడెంట్సు చాడీలు అంటారు. చెప్పకుంటే మనకే ముప్పువస్తుంది. నేనేబాధపడగలను చెప్పండి?

ప్రిన్సి—నాతో చెప్పడానికి నీకేమి అభ్యంతరంగలదు?

రమణ—లేదు... కాని-

ప్రిన్సి—ఏం? మోహన్‌రావు మరల దెబ్బలాటకు వచ్చాడా?

రమణ—ఒక్కదెబ్బలాట ఐతే అంత యిబ్బంది యేముంది?

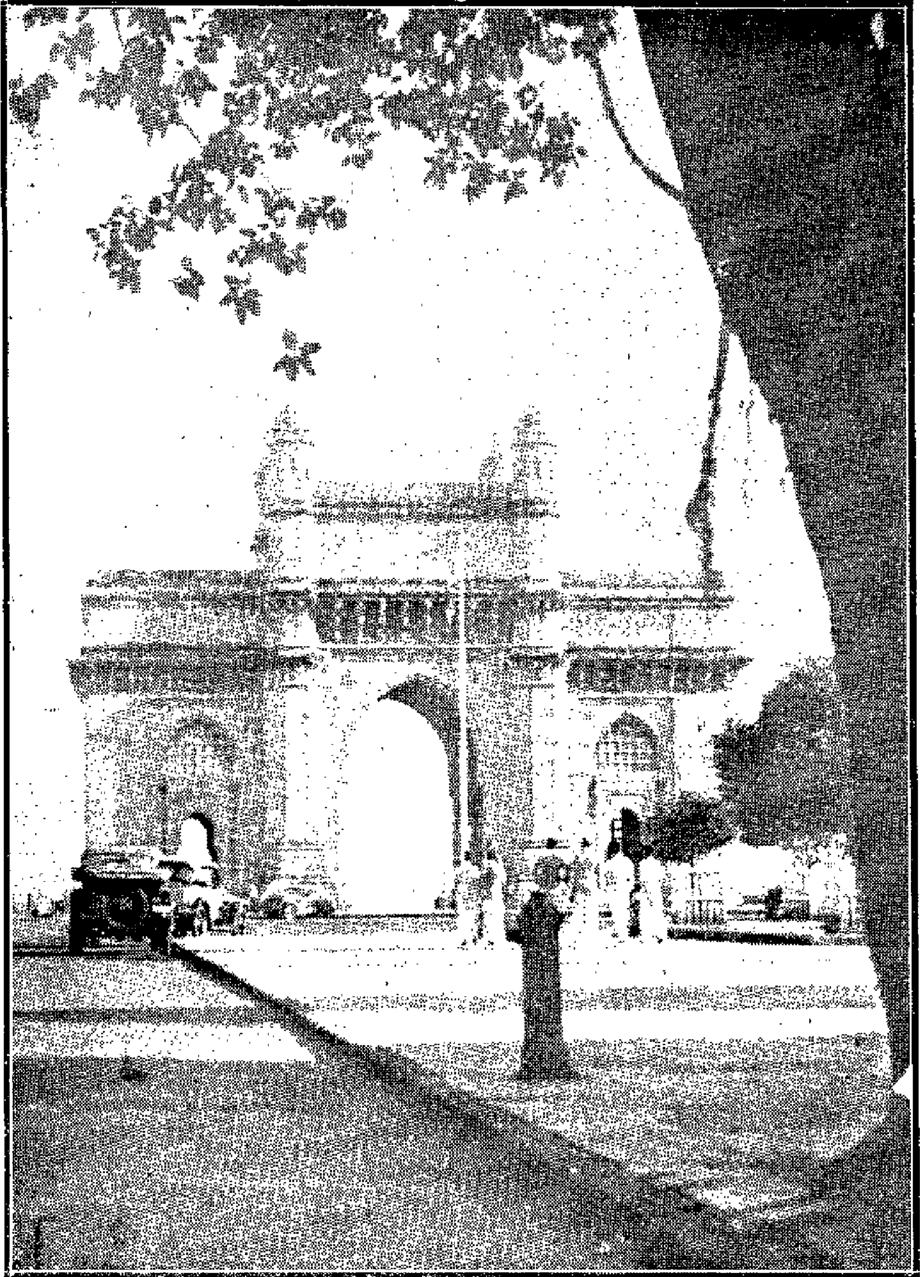
ప్రిన్సి—మరింకేమిగలదు?

రమణ—హాస్టలులోనేనా...అయినా నాకెందుకులెండి.

ప్రిన్సి—హాస్టలుపెద్దవైన నీవుగాక ఇంకెవరికి?

రమణ—ఉండలేక నిజముచెపితే – క్లాసులో అతనికీ నాకు పోటీయగుటచే – అసూయతో చెప్పానంటారు

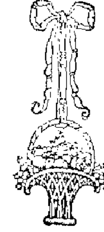
ప్రిన్సి—అసూయతోచెప్పావని తలచేవాళ్లు నిన్నేమి చేయగలరు? నాతో నిజంచెప్పు.

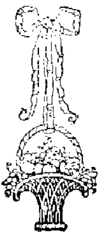

భారతదేశద్వారము, బొంబాయిరేవు

ప్రశాంత ప్రయాణము

హంపి అంతఃపుర ప్రాకారమున నొక బురుజు

రమణ—అబ్బా!! నిజంచెప్పేవరకు మీరు చంపుకు తింటారు. పైగా తమవద్దనిజం దాచలేనుకూడాను.

ప్రిన్సి—పరవాలేదు, చెప్పు.

రమణ—మీరు గట్టిగానొక్కి అడుగుతున్నారు కాబట్టి చెబుతున్నా..... రాత్రి హాస్టలుకుర్రాళ్ళంతా అన్నంతినడం మానివేసారు.

ప్రిన్సి—ఆం? ఎందుచేత?

రమణ—నేయి మంచిదికాదట. దుర్వాసనట - కూరలో యింకేమిటో లోటట—ఒకటూ?బోలెడు.

ప్రిన్సి—ఇవన్నీ యెవరెవరన్నారు?

రమణ—ఇంకెవరు? అన్నిటిలోను అడుగుపెట్టే మోహన్‌రాం వున్నాడుగా.

ప్రిన్సి—ఇంకాయేమిటి?

రమణ—తక్కిన వెందుకులెండి. అవికూడ మీకు తెలిస్తే అసలు మాకే చిక్కువస్తుంది.

ప్రిన్సి—నీకేమిచిక్కు?

రమణ—హాస్టలే యెత్తివేస్తారు.

ప్రిన్సి—అంతప్రబల కారణమేముంది?

రమణ—ఏదో పడుచువాళ్లం కాదా?

ప్రిన్సి—ఐతే?

రమణ—ప్రక్కనే ఆడపిల్లల హాస్టలుంది. ఇంకేమి కావాలి?

ప్రిన్సి—ఏమిజరిగింది?

రమణ—ఏమీ జరుగలేదులెండి...మరి...అయినా ...నా...కెందుకులెండి.

ప్రిన్సి—నీవేమీ దాచవద్దు. నాదగ్గరకూడా దాపరికమా?

రమణ—ప్రేమలేఖలూ...రాత్రులు విహారములూ... మొదలైనవి.

ప్రిన్సి—లెటర్సు దొరికినవా?

రమణ—కావలిసినన్ని. కాని అతని స్వదస్తూరిలో లేవు.

ప్రిన్సి—అతడెవరు?

రమణ—ఇంకెవరంత సమర్థులు?

ప్రిన్సి—మోహన్‌రాంనే?

రమణ—ముమ్మాటికిని... నాకెందుకులెండి మీకంత సంశయమున్నపుడు?

ప్రిన్సి—వానిని డిస్మిస్ చేస్తా.

రమణ—అయ్యోపాపం!! డిస్మిస్‌దాకా యెందుకు? ఏకొంచెం భయంచెప్పండి...యిటువంటివారి వల్ల కాలేజీపేరుకూడా పాడగును.

ప్రిన్సి—No. Certainly he should be dismissed.

రమణ—అంతకఠినశిక్ష యెందుకులెండి ...మరి... పైగా యీ కాలేజీనుండి డిస్మిస్ చేస్తే ఇంకొక కాలేజీలోమాత్రంచేరి యిట్టిపనులు చేయడా?

ప్రిన్సి—ఇంక యేకాలేజీలోను చేరకుండగ డిస్మిస్ చేస్తాను. ఈసంగతి వెంటనే యూనివర్సిటీకి వ్రాస్తాను.

నిర్దోషియగు మోహన్‌రావు యేకాలేజీలోను చేరకుండగ డిస్మిస్‌చేయబడినాడు. అకస్మాత్తుగ జరిగిన యీఘోరసంఘట్టనమూలమున మోహన్‌రావు మతిపోయినది. పిచ్చివాడై దివారాత్రములు ప్రలాపింప సాగినాడు. వీధివీధుల మైలపేలికలతో సగము దిగంబరుడై యల్లాడుచుండు నాతనిజూచి కంటతడిబెట్టని వారుండరు. నిరపరాధియగు నాయువకుని జీవితము నకస్మాత్తుగ పాతాళమునకుపడద్రోసి మరియొకగోరీని నిర్మించినాడు రమణారావు. మోహన్‌రావులేనందువల్ల రమణారావుకే ప్రథమబహుమతులు, విద్యార్థి వేతనములు రాసాగినవి. ద్విగుణోత్సాహముతో నాతడు ఆవిధముగవచ్చుపేరు ప్రతిష్ఠలకు పొంగిపోసాగినాడు.

* * *

రత్నమ్మ—హలో! డియర్ రమణారావు. ఎప్పుడు వేంచేశారు మదరాసుకి?

రమణరావు—ఇప్పుడే.

రత్న—త్వరలోనే మాయింటికివచ్చారు. వందనాలు.

శాస్త్రి హోటలు అనగానేమి?

ఆరోగ్యభాగ్యమునిచ్చు ఆహారములకు

అల్పాహారములకు పుట్టినిల్లు.

వీర్యబలమునిచ్చు మధురపదార్థములు, చలిదేశ
మునకు అనుకూలమైన శయ్యాగృహములు,
దంపతులకు తగిన యేర్పాటులు.

శాస్త్రి హోటలు

89 చిక్‌పేట — బెంగుళూరు సిటీ.

"సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు"

రమణ—రత్నం నాకు అలంకారం కాబట్టిధరించుటకు వచ్చాను.

రత్నమ్మ—మీరు చూపించేదయకు నన్ను నేనేమరచి పోతున్నాను సంతోషపరవశమున.

రమణరా—అయితే అంతే యిబ్బందిలేదుగాని మరి నన్నుమాత్రం మరచిపోవద్దు.

రత్నమ్మ—మిమ్ములను మరచిపోవుటకు నేనెంతటి దాన్ని, అందుకు మీరేసమర్థులు.

రమణరా—సమర్థతలేకనే నీకోరకై యింతదూరం పరుగెత్తికొనివచ్చాను.

రత్నమ్మ—కేవలం నాకోరకేవచ్చారా?

రమణరా—మరెందుకు?

రత్నమ్మ—నాబోటి నారీమణులింకెంతమంది తమకు గలరో!

రమణరా—పరిచయమైన స్నేహితురాండ్రున్నారు. ఉంటేయేం?

రత్నమ్మ—వారినికూడా నావలెనే ప్రేమించారేమో?

రమణరా—అబ్బా! మాటలతో చంపడమేగాని... ఎందుకువచ్చానో? ..ఏమిటో...సంగతులు తెలిసి కొనవుగదా ..ఉస్ ..అబ్బా.

రత్నమ్మ—ఆయాసంగా ఉన్నారేం?

రమణరా—నాలుగువందలమైళ్లు నిద్ర లేకుండగ ప్రయాణంచేసివస్తే ఆయాసంగదూ?

రత్నమ్మ—ఏం పనిమీదవచ్చారు?

రమణరా—పెద్దఉద్యోగంవచ్చింది గాని లాభంలేదు.

రత్నమ్మ—ఏం?

రమణరా—డిపాజిట్టు 400 రూపాయలుకట్టాలి.

రత్నమ్మ—మరికట్టకూడదూ?

రమణరా—డబ్బేదీ?

రత్నమ్మ—ఇదిగో నాబంగారుగొలుసు, గాజులజత. అమ్మి డిపాజిట్టుకట్టండి.

రమణరా—ఇవి లేకపోతే నీయందం చిన్నబోతుంది. అందుకు నాప్రాణం ఓర్చదు.

రత్నమ్మ—ఆ ఉద్యోగంవస్తే యిటువంటి వెన్నో మీరే సంపాదిస్తారు.

రమణరా—ఉద్యోగం రాకపోతేనో?

రత్నమ్మ—అపుడు మీరే నాకలంకారం. త్వరగా పోయి వస్తువులమ్మి డిపాజిట్టుకట్టిరండి.

రమణరా—రత్నం! నీప్రేమకెన్ని యుగాలవరకైనా ఋణపడియుంటాను.

రత్నమ్మ—అబ్బా! పొగడ్తలెందుకు పోయివద్దురూ.

*　　　*　　　*

రమణరా—హలో! డాక్టరమ్మగారు బాగున్నారా?

రాధమ్మ—అంత గొప్పపేరెందుకు 'మంత్రసాని' అని పిలవండి.

రమణరా—మీకు వారికి అట్టే తేడాలేదులెండి.

రాధమ్మ—మీరెప్పుడూ నన్ను పొగడుటేకదూ.

రమణరా—వంట్లో కులాసా ఉందాండి.

రాధమ్మ—మీదయవల్ల.

రమణరా—నా దయకేమిలెండి. భగవంతునిదయ ఉండాలిగాని.

రాధమ్మ—భగవంతునిదయ యెట్లాఉన్నా తమదయ ఉంటేచాలు.

రమణరా—ఏమండీ అట్లా దిగులుగా మాట్లాడు తున్నారు.

రాధ—పెండ్లిగాని నాబోటిపనిలెలకు దిగులులేని విషయమేముంది?

రమణ—మీకేమి లోటుందని దిగులు?

రాధ—భర్తదొరకకపోవడం దిగులుగాదా?

రమణ—ఎన్నిచెప్పినా మీరు నమ్మలేదు?

రాధ—నమ్మియే యీగతి తెచ్చుకొన్నాను.

రమణ—ఏగతి? ఏం అల్లామాట్లాడుతున్నారు.

రాధ—ఏమో! అన్నిటికిని మిమ్మునే నమ్మాను.

రమణ—బలే ఇంక భయమెందుకు?

రాధ—త్వరలోనే కార్యం అయితే మంచిది.

రమణ—అంతతొందరేం?

రాధ—నాకు తొందరలేదుగాని... పరిస్థితులు తెచ్చి పెట్టిన చిక్కుయిది.

రమణ—నీ చిక్కుకేమిగాని... నాది పెద్దచిక్కు.

రాధ—ఏమిటది ?

రమణ—ఉద్యోగంకొరకు 400 రూపాయలు డిపాజిట్టు కట్టాలి.

రాధ—డబ్బులేని చిక్కా ?

రమణ—ఔను.

రాధ—నాదగ్గరున్నవి. తీసికొనిపోయి కట్టండి.

రమణ—రాధా! నీ క్షేమకెన్నియుగముల వరకైనా రుణపడియుంటాను.

రాధ—పొగడ్తలకేమి గాని వివాహంత్వరగా జరగాలి.

రమణ—ఉద్యోగంవచ్చిన వెంటనే తప్పదు.

రాధ—నిజం చెప్పుతున్నాను. నెలతప్పింది.

రమణ—పరవాలేదు. భారంనాది.

ఉద్యోగం వచ్చినవెంటనే రమణారావు రాధా రత్నమ్మలను మరిచాడు వారికి ద్రోహంచేశాడు. అమాయికలగు వారి ధనరాసులను ద్రోచుకొన్నాడు. కన్యాత్వము చూరగొన్నాడు. తుదకు వారి జీవితములను నాశముచేసాడు. ధనము పోయినందుకును పాతివ్రత్యము చెడగొట్టుకొన్నందుకును రత్నమ్మకు పిచ్చియెక్కినది. నెలలుతప్పిన రాధమ్మ లోకనిందకు జడిసి విషముతో ఆత్మహత్యగావించుకొంది. వారి జీవితములపై మరిరెండు గోరీలు నిర్మించి రమణారావు అభివృద్ధిపొందసాగాడు. నాలుగువందల రూపాయల లంచముతో మంచి ఉద్యోగం సంపాదించాడు.

* * * *

ఉద్యోగి—రమణారావుగారూ! మీకూ వెంకటరావుగారికిని పోటీవచ్చింది. ఇద్దరిలోను ఈ ఆఫీసు మేనేజరుగా యెవరిని నియమించవలెనను విషయం గురించి పైనుండి నాకు వ్రాసారు.

రమణ—ఆఫీసు మేనేజరు పదవి అటుంచి మీపదవికే పోటీ వచ్చేటట్టు ఉంది.

ఉద్యోగి—నాపదవికెట్లు?

రమణ—అదే చిదంబర రహస్యం.

ఉద్యోగి—నాపదవికెవరు పోటీచేస్తున్నారు?

రమణ—మీరు ఆక్టింగ్ ఆఫీసరుగదా, పర్మనెంటుగా రావడానికి మరొకరున్నారు.

ఉద్యోగి—ఎవరు?

రమణ—వెంకటరావుగారే.

ఉద్యోగి—అతడెట్లు నాపదవికి రాగలడు?

రమణ—అతనికి మెడ్రాస్ సెక్రటేరియేట్ లో బంధువులున్నారు.

ఉద్యోగి—ఉంటే మాత్రం?

రమణ—మొన్న వెంకటరావుగారు పదిరోజులు సెలవుపెట్టినారు మీరెరుగుదురా?

ఉద్యోగి—ఔను.

రమణ—అపుడు వారు మెడ్రాస్ వెళ్లి వారిని నేరుగా మీపదవిలో వేయమన్నారట.

ఉద్యోగి—మరియేమైయింది?

రమణ—అపుడు వారి బంధువులే అది వీలుపడదు కాబట్టి మొదట ఆఫీసు మేనేజరైతే తరువాత సంగతి చూస్తామన్నారట.

ఉద్యోగి—తరువాత యేమిచేస్తారు?

రమణ—మేనేజరైన రెండవనెలలోనే మీపదవిలో వేయించే యేర్పాట్లు చేస్తారట.

ఉద్యోగి—నాకు యీచాన్సులో ఫర్మనెంటు కాకపోతే పరల పదిసంవత్సరములవరకు కాదు

రమణ—కాబట్టి యిపుడే మేల్కొండి.

ఉద్యోగి—ఎట్లా?

రమణ—వెంకటరావుగారు మేనేజరు కాకుండా చేయడం.

ఉద్యోగి—యెలాగు?

రమణ—లంచం కేసుకల్పించి పైకి రిపోర్టుచేయాలి.

ఉద్యోగి—దయతో ఆయేర్పాట్లు నీవే చేయాలి.

రమణ—మీరు ఈ అంటేచాలు అంతా నేనే యేర్పాటు చేస్తాను.

"సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు"

ఉద్యోగి—ఏలా చేస్తావో ఒకవేళ అపీలుమీద విచారణజరిగితే అన్నీ దృఢపడాలి.

రమణ—అవన్నీ నేనే యేర్పాటుచేస్తా. మీరు మాత్రం అతడు మేనేజరు కాకుండా చూడాలి.

ఉద్యోగి—నాప్రాణముండగా నేను చూడకపోతానా?

కృత్రిమలంచపు కేసు నిరూపింపబడుటవలన వెంకటరావును ఉద్యోగమునుండి కొంతకాలము బర్తరఫుచేశారు. జీవితములో అతనికి ప్రమోషను లేకపోవుటయేగాక—అతని స్థానమునుండి తగ్గించి సామాన్యగుమస్తాగా వేసారు. నిర్దోషియగు వెంకటరావు జీవితకాలమంతయు అందే పూడ్చివేయబడినాడు. తాను మేనేజరై అభివృద్ధిపొంద సాగినాడు.

* * * *

ఒకడు—బాబూ! యీడిప్యూటి కలెక్టరుగారి పేరేమిటి?

గుమస్తా—రమణారావుగారు.

ఒకడు—వీరి బసయెక్కడ.

గుమస్తా—వంతెన దగ్గరున్న పెద్దమేడ.

ఒకడు—ఎన్నిగంటలకు వారు వెళతారు.

గుమస్తా—ఇన్నిగంటలని చెప్పలేము.

ఒకడు—చీకటిపడేవరకుండెదరా?

గుమస్తా—బహుశః ఉంటే ఉండవచ్చు.

ఒకడు—వెళ్ళేటప్పుడు నడిచివెళ్ళెదరా?

గుమస్తా—చీకటిపడితే నడిచేవెళ్లుతారు. ఇవన్నీ నీకెందుకు?

ఒకడు—వారితో మొరబెట్టుకోవాలి

గుమస్తా—ఏమని?

ఒకడు—నాకొడుకును, నాముద్దుబిడ్డను చంపినవాని కేసు కొట్టివేశారు.

గుమస్తా—కేసుకొట్టివేస్తే యింకేమిచేస్తారు?

ఒకడు—అది ఘోరం! పైగా లంచంతిన్నారట.

గుమస్తా—ఆవిషయం ఎత్తావంటే నిన్ను ఖైదులో వేస్తారు.

ఒకడు—చిత్తం. లంచంగాదుట. కేసుకొట్టివేసినందుకు వారొకమేడకట్టించి దొరగారికిస్తారట.

గుమస్తా—అయితే అందుకేమంటావు?

ఒకడు—నాకొడుకుసమాధిపై వారు సౌధము కట్టించుకొంటారా?

గుమస్తా—అందుకిపుడేమి చేస్తావు?

ఒకడు—వారితో మనవిచేస్తాను.

గుమస్తా—ఏమని.

ఒకడు—సమాధులపై సౌధము కట్టకూడదని.

గుమస్తా—నీయిష్టం—పోవోయి.

ఒకడు—చిత్తం.

* * * *

ఆవేళ యేదో కేసులో తీర్పుచెప్పేసరికి చాలచీకటిపడింది. డిప్యూటికలెక్టరు రమణారావు తీర్పుచెప్పి యింటికి బయలుదేరినాడు. ఇంటికి కిసుమంతదూరములో నుండగ 'దప్'అను శబ్దముతో ఒక దుడ్డుకర్ర అతని శిరస్సుపైబడినది. వెనుకనే వచ్చుచున్న ఇద్దరు బంట్రోతులు పరుగెత్తసాగారు. "సమాధులపై సౌధము నిర్మించవద్దు"అంటూ మరల యొక వ్రేటుపడినది. రమణారావు నేలకూలినాడు. పారిపోయిన బంట్రోతులు పోలీసులతో తిరిగివచ్చారు. తలచితికిన డిప్యూటి కలెక్టరు క్రిందపడియున్నాడు. ఆసుపత్రికి గొనిపోవగ అచ్చట శస్త్రచికిత్స జరిగినది. స్పృహదప్పియున్న రమణారావు "సమాధులపై సౌధములు నిర్మింపవద్దు"అని పలవరించుచుండువాడు. అందుచే గాయము మానిపోవు సరి కాతనికి పిచ్చియెత్తినది. పిచ్చియందు సతతము "సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు"అని పలవరించుచుండును పిచ్చియెత్తుటచే ఉద్యోగము పోయినది. పిచ్చియెత్తిన రమణారావు ప్రేలాడు మైలపేలికలతో వీధివీధుల తిరుగుచు ఇప్పటికిని "సమాధులపై సౌధమును నిర్మించవద్దు"అని నవ్వుచు, ఏడ్చుచు, కిచకిచలాడుచు ఉచ్చరించుచుండును.

అత్తింటి ప్రయాణము

చెలీ! గృహలక్ష్మీ!

విలువ బంగారునగల సంకెలలతోడ
నీ లతాంగముల నెటు బంధింపగలను?
కోమలశిరీష పద్యంపు కుసుమములను
అందుకొనుము గూర్తునీదు లతాంగములకు.

శ్రీమతి కొల్లూరి గౌరీదేవిగారు

"ఏమోయీ! నెలయ్యెఁ గాదిటకు తానే తెంచి, గొంపోవ మీ
గ్రామంబప్పుడ యేమితొందరిపు డింకన్ గొన్నినాళ్లుండి నీ
వామీఁదన్ గొనిపోదుగాని, యికనేమనోఁకు మీసారికిన్";
ప్రేమన్ బల్కిన యత్తగారిటులు కూర్మిన్ నవ్వి యల్లుండనున్.

"అటెకానిం డెపుడీరు సెప్పినను, నేనాటంకమున్ జెప్ప, ని
ప్పటికాయెంగద యార్నెలల్, నెలయెగా భావించినారీరు, ప
ల్కుటసాజంబటు మీరుతల్లులగుటన్; కోపింప కీసారి పం
పుటయేమీవిధి; మీరెఱుంగనివె మమ్మున్ మాగృహచ్ఛిద్రముల్."

"ఏమిది బావ! నీదుధనమేయయినట్టుల బల్కుచుంటి వీ
వామె, త్వదర్ధమాట నిజమంతనె సోదరి కాదెమాకు?"; "బా
వా! మఱియక్కఁదీతు కెలు పాపనుమాత్ర మియన్ జుమా"; "సరే
నీమనసార పెంచుమిట నిత్యముపాలను నీవెయిచ్చుచున్."

"ఇందఱు నిన్నిరీతులవచింతురె కాని యొకండునైన మా
బందరువచ్చిచూచి యొకవారమునుంటిరె చెల్లెలున్ ముదం
బొందంగ, ప్రేమయున్న; నిటనున్నపుడుండిన ప్రేమయెల్ల మా
కుందరినుండనప్పు డెటకున్ జనునోగద బావగార్లకున్."

"ఏమో నీవెపుడన్ననిట్టులె వచింతెంతో పనుందంచు, ని
ష్ఠీమే చేయుపనేమి నీకచట? నీ కెల్లారునున్నారుగా;
యేమంచున్ వచియింతు నింతకుచు నీవేజూడు మాపైని నా
కేమీతోఁప"దటన్న మామ, వినయుం బేపార యల్లుండనున్.

"మీరల్ పెద్దలుగూడనట్లిబలుకన్ మేలౌనె? యోజింపు డీ
మూరాడంగలవాడనా? యచటనన్ మాతల్లియున్ దండ్రి యెం
తో రాగంబున తోడితెమ్మనిరి సంతోషాంతరంగంబులన్;
నారాకన్ గను చంద్రు; రేపనుపుడీ నామాటమన్నింపుడీ!"

మరునాడెల్లరు మూగవోయినటులన్ మూరాడ రెప్పట్టు, లా
యరవిందానన మోముదమ్మి ముకుళంబాయెన్; ఫలాహారప
ళ్లేరమున్ ముందిడి బావకున్ మఱది వేళాకోళముల్ సేయ, డా
దరమొప్పన్ బిలువంగ బావ, మరదల్ "దానం"చు గిల్కొట్టుగా!

పలుమరు నెల్లవారలును పాపను చేతుల నెత్తి ప్రేమతో
బలుకుచు ముద్దులన్ గురిసివచ్చెడి దుఃఖము సంతసంబులన్
గలిపి ఘనీభవించుకొని కాన్కలనెన్నియొ బెట్టి ముస్తబున్
జలుపుచు దేలు చంద్రి ముఖచంద్రమరీచిచయామృతాంబుధిన్.

బొటబొట కారు బాష్పజలపూర్ణ, సులోచన, నావధూమణీ
స్ఫుటనిటల ప్రభల్ దరుగ బూచపనుల్ సవరింప, తల్లిదా
నటజని "నీవోనర్పగలవా?" యని దానయొనర్చ్చి, నంతన
చ్చోటువిడి బాష్పముల్ విడచుచున్ గనుచుండగ తల్లినొక్కెడన్.

"బండియువచ్చె, వీధినిలువంబడె, జాగిక నేల? వేగనె
క్కుండని" లోనికింజనుచు కూర్మిసహోదరిగాంచి, కోమలిన్
నిండుకవోష్ణభాష్పచయ నీరజలోచన మారుమాట లే
కుండగబోయి బండికడకున్, నిలువంబడె ఖిన్నచిత్తుఁడై.

మేలిమివన్నెకన్న గడుమిన్నగ మన్ననగాంచు మేనిపై
వ్రాలిన తుమ్మెదల్బలెను వాల్గనులొప్పగ, బాలచంద్రునిన్
కేళియొనర్చి సంతసిలి కేకలిడన్ గని పాపలీలలన్
కాలముఁబుచ్చు చెల్లిఁ జెలికాండ్రనుఁ జేరి శుభాంగియంతటన్.

ఏదో చెప్పదలంచి, మూడవడమా టేరాక యత్నించియున్,
భూదేవిన్ గని బాష్పధారలచయంబున్ వ్రాసి యద్దాని, పా
పన్ దానెత్తుక నేగుచున్ చెలిసఖుల్ బాష్పాంజలుల్ సేయుచుం
డన్ దీనాననులై, వసారగదిలోనన్ నిల్చె పిత్రాజ్ఞకై.

గృహలక్ష్మి

"నాన్నా! వెళ్లెద"నన్నమాట హృదయాంతర్భాగమందుండియున్
కన్నీర్కుత్తుకఁబట్టియుండ బలుకంగాలేక చేలాంచలిన్
ఖిన్నాబ్జానన మొత్తికొంచు నిలిచెన్, నిత్యోత్సవానందసం
పన్నుండా పసిపాపలేనగవులన్ భాసిల్లగా జేయగన్.

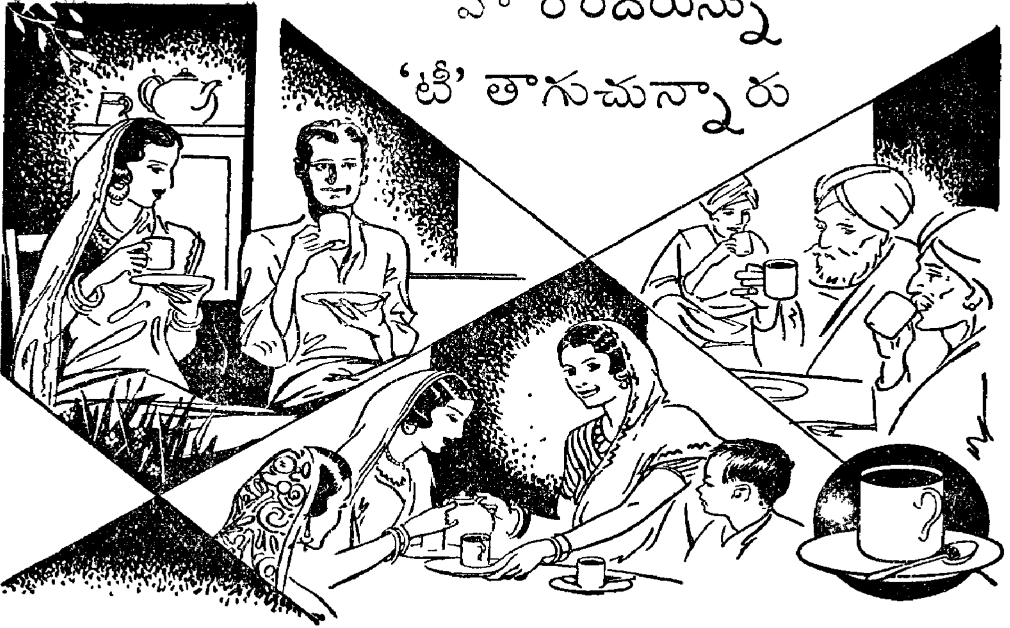
సకలాంధ్రావని పండితాభినుతులన్ సంతోషితస్వాంతుఁడం
త కుమారిన్ గనుగొంచు గద్గదికమైఁదన్ "పుత్రపౌత్రాది స
త్సకలైశ్వర్యములౌనుఁగాక" యని యాత్మన్ దీవనల్ చేసి బా
ష్పకణాక్షింతల గొన్నిజల్లె నవి తత్పార్శ్వంబు నేదూలగన్.

"తొలుత నే నీకొసంగితిని తోడుగ మద్గృహలక్ష్మినెల్ల, నీ
యిలగల కావ్యకన్యకల నెందఱినో జతకూర్చినాఁడ, కో
మలకవితాలతాంగి ననుగుం జెలికత్తెగ నిచ్చినాఁడ, నే
డెలిసినవాఁడగావున; మదిన్ వగపొందకుమమ్మ పుత్రికా!"

"తనయుల కెప్పుడైన తలిదండ్రులవీడి పతిగృహంబులన్
జనిసుఖయించుటెల్ల విధిశాసనమే కద! నీవెఱుంగు, దై
నను నొకమాట, వెన్క నొకనాఁడు శకుంతలజెప్పినట్టిదా
నిని జపియించివర్తిలుము నిత్యము; జ్ఞప్తియొనర్తునిప్పుడున్.

"శుశ్రూషస్వ గురూన్ కురుప్రియసఖీవృత్తిం సపత్నీజనే।
భర్తుర్విప్రకృతాపి రోషణతయా మాస్మప్రతీపం గమః।
భూయిష్ఠం భవ దక్షిణా పరిజనే భాగ్యేష్వనుత్సేకినీ।
యాన్త్యేవం గృహిణీపదం యువతయో వామాః కులస్యాధయః॥"

వారు టీ త్రాగునప్పుడు వారిలో నొక శాంతియు, వారికి ప్రపంచమంతయు యానందమయముగా తోచుచున్నది. మనోభారము తగ్గుటచే జీవించుటయే మంచిదైతోచును. తెలివిగల గృహపత్నులు వారికిన్ని వారి కుటుంబములకున్ను సంతుష్టికొఱకై తమ యిండ్లలో దీనిని సహజమైన వాడుకగా పెట్టుకొని యున్నారు.

"టీ" జేయు క్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు. కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక స్పూన్ "టీ" యొక్కొకరికిన్ని, మొత్తముగా నొకస్పూన్ యధికముగాను పాత్రములో వేసి, మరుగుచున్న నీటిని పోయవలెను. ౫ నిముషములు తాళి, కప్పులలో పోసి, పాలు, చక్కెర చేర్పవలెను.

సంసారమునకు తగినపానము — ఇండియా 'టీ'

IK 54

దుర్భిక్షంలో నిర్భంధపండుగాచారాలా?

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు

ధరణీచక్రముతోపాటు లోకం పోకడ పండుగాచారాలుకూడా మారాలి. అత్తకాలంకొన్నాళ్లు, కోడలి కాలం కొంసంట మరువకూడదు.

రామరాజ్యమువంటి స్వతంత్రపాలనాశక్తి పరహస్తగతమై వారిదు గంజిమెతుకులకే లోబడి బ్రతుకుతెరువులు చేతకానివారమై, కోరలుతీసిన పాములవలె పాటలతోను, మాటలతోను, వట్టిబుస్సలకొట్టుచు, ఇన్నాళ్లు కాలక్షేపం చేసితిమి. కావడికుండలు మారాయి. ఇంటియజమానికి ఇల్లు బాధ్యత తెలిసినట్లు మనవారు, మనకు దక్కినారు. స్వజనబాధ్యత గుర్తించి మంచిదారుల బిడ్డలను త్రిప్ప జూచుచున్నారు. త్రాగుడు జోగుడు, ప్రపంచారిష్టములలో నొకటని దిద్ద దలపెట్టినారు. మాతృబోధనలచే మది కుదురుపరచ చూచుచున్నారు. చేతిలోపని కలిగి చేతకానిపెద్దమ్మలవలె తరిఫీతులేక కూర్చున్న సోదరసోదరీలను, స్వశక్తిని తెలిసికొను ప్రబోధములు గల్గించుచున్నారు. నిర్భంధములు పడసినచోట్లనే, నివాళులందుకొనుచున్నారు. అమితాహార, ఆశాపాశ విషయేచ్ఛలకు వెచ్చించు ధన ప్రవాహమరికట్టి సవ్యమార్గముగా మితవ్యయములుగా సమానసుఖోత్పత్తిగా దేశీయులనడవడికలలో మార్పులు చేయుచున్నారు. చెప్పుటకంటె చేసిచూపించుచున్నారు. అత్తసొమ్ము అల్లుడుధారపోసినట్లు హిందూదేశీయుల వెచ్చని నిట్టూర్పులతోగూడిన రక్తపుబొట్లు విడచిన నిర్బంధపుపన్నులన సమకూర్చిన ఆదాయములలో; పేదవారు. పుచ్చుకునే ఆరువేలజీతమును, వేయికి నూరుగా తీసికొను మనవారిచేతలే గొప్పఆదర్శము. ఇట్లా కోడలికాలమువలె, అనుభవనీయం. వైద్యమువలె, రోగి కష్టముమళ్లినట్లు మనకాలం మారదలచింది. గాన, ఇంటినిబట్టి, సంసారములోకూడా మార్పులుజరగాలి.

భావిశుభోదయమునకును, నిరుద్యోగ సమస్యాపరిష్కారమునకును, పాడిపంట ముఖ్యము. పశువు వ్యవసాయాధారము, గోక్షీరమ్మృతము, శరీరాధారము పంట, పొట్టకు బట్టకు ఆధారము. గాన, పండుగరోజుల్లో, వున్నా లేకపోయినాకూడా, కష్టపడో నిష్ఠూరముపడో, అప్పొసప్పొచేసి, అల్లుళ్ళమర్యాదలు, అలంకారకోరికలు, అమృతజిలేబీల పిండివంటలు, అమ్మవార్లపూజలు, అమ్మలఆర్భాటములు, అబ్బాయిలగిలకలు, పంతుళ్ళబహుమతులు, దీపావళీసందర్భబాణసంచాకాల్పులవై నిజంగా డబ్బుతగలవేసికోవడము తీర్పలేక దివాలాలు సందర్భపడుచుండుట లోకవిదితమే.

పూర్వం విజయదశమీపండుగలకు స్వతంత్రరాష్ట్రములు గనుక విజయోత్సాహముగా కత్తులునూరి సేసను తరిఫీతుచేసి దేవిని పూజించియుద్ధాలకు వెడితే, ఇప్పుడు మనకి కత్తికటారులకంటె, కదురుకవ్వములే ముఖ్యముగాన, వాటినే పూజించాలి.

ఇన్నిరీతులచూస్తూ, వింటూకూడ మనసంసారములలో కూడా సమయానుకూలంగా మార్పులుచేసికొనకపోతే ముక్తిలేదు. ఉన్నావిడయున్నట్లు చేసికొంటే, లేనావిడలేనట్లే చేసికోవాలిగాని వారి అల్లుడికి శేలం అంచుపట్టుబట్టలే పెడితే, లేని సంసారిణి

నూలుబట్టలే పెట్టి కుటుంబ నిర్వాహకం చేయాలి కాని, మగనిని పీడించి అలిగి, అప్పుచేయించితే అధఃపాతాళమే గాని మరిగతికలదా? తృప్తియే సర్వసౌఖ్యములకు మూలము గాన మనపండుగలలో పాత ఆచారములనే పట్టుకుని ప్రాకులాడక నూతనసిద్ధాంతముల రీతిగా మనము మార్పులు పొందుట విధాయకము. శ్రావణ శుక్రవారముకు తొమ్మిది పిండివంటలూ చేయక తప్పదట! ఎట్లు? బీదబానిస దేశములో అన్నాతురులై అలోమను ఆరుకోట్ల జీవులనుభవించుచుండగా ఒక్క కుటుంబము స్వకీయోదరపోషణకై అన్నమేకాక పది పిండివంటలు!

కాను రెండుపదులకుమించినా తప్పదట! ఇష్టమెచ్చినట్లు ధర పెరిగిందికాని, బంగారము పదకొండ కాలయెత్తే! ఇల్లలుకగానే పండుగగునా? ఎన్ని అమరాలి? మాపొరుగింటి ఆవిడ పండుగవచ్చిందంటే ఇంట్లో పురిటికి సిద్ధముగా కూతురున్నా సరే, మరొకరికి సుస్తీగాయున్నా సరే, తనకి జలుబుచేసినా సరే, ఉండలేని ఆబాలవృద్ధులున్నా సరే, యధావిధిగా తలంటు స్నానంచేసి, కలశంపెట్టి, దశరాత్రులును, సహస్రనామావళియుక్తముగా పలువిధపిండివంటల సహితముగా పూజాదికములు నిర్వర్తించితీరును. ఆ మూఢ విశ్వాసములో యజమాని యెంతయోనలిగినా చివరకు నూతనాంబర ధారణమువఱకు చేసితీరవలెనన్న నిర్బంధ విధానమా మెదే నెగ్గితీరుతుంది.

బాల్యవివాహానర్థము లెన్నిరీతులలో బోధించి శారదాశాసనము నిలబెట్టు మహత్కార్యము పూర్తిగా నెరవేర్చినారు. కాని, కొడుకు రెండుమూడువందలు జుల్మానాయిచ్చుకున్నా సరే రెండు నెలలు కారాగార శిక్ష యనుభవించినాసరే మనుమరాలు పెద్దమనిషి కాకుండా కన్యాదానఫలం దక్కనిస్తావా? లేదా? యని పట్టుపట్టి, యుపవాసములుండి, గయ్యాళులై అల్లరి చేసి, తమపంతములు నెగ్గించుకున్న ముసలమ్మలు ఇటువంటివారే.

పండుగవచ్చిందంటే, పూటకు గతిలేకపోయినా నూతనవస్త్రాలు తెచ్చేదాకా అలిగి, షణిగి, మగనిచే అప్పుచేయించియో, అరువు తెప్పించియో పంతము నెగ్గించుకొనుచున్న భార్యామణుల నేకులున్నారు.

ఇంతెందుకు? శ్రీరామనవమిని చందాలుగా వేలకు వేలు పోగుచేసి బాహ్యాడంబరమైదురోజులకు అధమము, పందిళ్ల అలంకారముల కాగితములక్రిందను, అట్టలక్రిందను ఖర్చుపెట్టువందలకొలది సొమ్ముతో వృత్తిపనులు నిర్వర్తించు యేసంస్థయో స్థాపించిన యెడల, ఎంతనిరుద్యోగసమస్యయో పరిష్కారమగుటయే గాక నిత్యావసరమగు స్వదేశవస్తువులెన్నియో, సంప్రాప్తమగును. ఆ ఐదురోజులు మనవారు ఆచారముల పేరిట, సగుణారాధనాతత్పరులై ఖర్చుపెట్టు ధనప్రవాహముయొక్క పిలువ తెలిసికొనినయెడల అట్టి దేవుళ్ల నిత్యకళ్యాణములకు, దొంగదాసుల భజన కాలక్షేపములకు, అల్లరిమూకల నేత్రోత్సవములకును, సంసారవృక్షములయొక్క వేరుపురుగులై, గృహిణుల అర్థాంగుల నపహరించు నేర్పరులై, సంసారిణుల కన్నీళ్ల కాలవాలములై మేడిపండు మైచాయాలంకార క్రిమిసంకుల మురికిగుంటల మించు రోగరూపకాంతలగు వేశ్యానటనాకచేరిలకును, చేయు దుర్వ్యయములో పదవవంతు స్వంతబిడ్డల వివాహోపనయనములకు ఖర్చు చేయ వెనుదీయుదురుకదా? అదియు నధికవ్యయమే. ఇట్టి చందాగా ప్రోగుచేయబడిన ధనముతో; యే అనాథశరణాలయమో, ఏబీద విద్యార్థినిధియో, ఏ దేశీయవృత్తిసంస్థయో స్థాపించిన దేశమెంతటియున్నతిని బొందును? అయినా మనలోకులుకూడా దేవుడు కార్యమంటే భయభక్తులతో యిచ్చినట్లు, ఇతర సంస్థలకు చందాలేయియ్యరు. అలాగే యజమానికూడా పండుగంటేనే ఎంతయినా ఖర్చుపెట్టును కాని వేపరు కొక్కకానియైనా యియ్యడు.

ఈలాగే ప్రతిపండుగలకి యింటింటా దుర్వ్యయమే. దేశములోయుండి వేలకొలది దేవాలయ

తీర్థోత్సవాలకి మొత్తముమీద ధనవ్యయమే. వీటిని సక్రమంగా ఖర్చుచేయించి దేశోద్ధరణచేయు మహానీయులేరీ! ఇటీవల గవర్నరుగావచ్చిన రెడ్డిగారు మా గోపాలస్వామి గుడిపన్ను బకాయి సుమారుకొన్ని వేలు కొట్టించేశారు కాని పురారోగ్య సంఘస్థాపన కిసుమంత గ్రాంటైనా చేయలేదు. ఇదే "అయినవాళ్ల ఆకులలోను, కాని వాళ్లకు కంచాలలోను" అన్న సామెత.

ముక్కు మొగ మెరుగని కోమటికి మూడువందల ఖరీదువస్తువు అమ్మకానికై యిచ్చిన ఒకరు అంతరంగిక బంధువుకాని స్నేహితుడుకాని వందరూపాయిలడిగితే వస్తువుకుదుట పెట్టుమంటూరు అలాగే రోజుకు బేడ సిగరెట్లకు ఖర్చుచేసే పురుషుడు స్వభార్యాబిడ్డల స్వంతఖర్చుకి వెనుదీసి జమాఖర్చు అడుగుతాడు. ఈలా యున్నవి మన ప్రాతఆచారములు. వ్రాస్తే పెద్ద గ్రంథమవుతుంది. ఏపురగ్రామములు చూచినా స్త్రీల ఆరోగ్యవాహ్యాళుల కొక్కచోటైనా లేదు. ఈసంగ తెవరికి కావాలి?

కోయిలా!

కోయిలా! గున్నమామిడికొమ్మమీద
వ్రాలిచిగురాకులను గొంతువరకుమెక్కి
లేశము విచారమునుమదిలేక, స్వేచ్ఛ
విహారణముసేయుదువు వనవీథులందు
విభుడు, పెద్దలు నీవిట్లువీథులందు
తిరుగ కిమ్మన రెంతయదృష్టవతివో!
నాల్గుగోడలమధ్యను నవయు రాణి
వాసముండదుగాదె మీవంగడమున
మఱియు నీకొక్క వ్యాసంగమయినలేదు
వంటచేయగవలె తినవలెనటన్న
నియమమేలేదు, శిశువులన్నెంచు బాధ
మున్నెలేదు, లేదుమఱొక్క బన్నమహహా
తీరుబడిలేమియెట్టిదో తెలియవీవు
చీకుచింతలు నీదరిజేర వెపుడు
కావుననె వసంతోదయకాలమునను
మావికొసకొమ్మపై రాచఠీవిమెఱయ
నధివసించి ప్రకృతికాంత కదిసియాడ
భావమానందసాగర భంగములను
తేలియాడగ గొంతెత్తియాలపింతు
విశ్వమోహన గీతికావిసర; మళ్లె
మాకుగూడను పాడగా మనసుగలదు.

కాని నీవలెగా దేము బానిసలము
తలపులో పల్కులోను చేతలను మగని
మాటయేబాట, పరదాలుదాటి యనలి
ప్రకృతి కన్నారగాంచిన పాపమునను
పోవలేదెప్పు, డాహారపుష్టియైన
బహుజనములకు మాలోనవహి, మగలకె
కృషులు లేవను గోల, చాకిరికిలోటు
మాకులేదు, పిల్లలబెంప నీకువలెను
కాకిమూకంత దాదులగణములేదు
తీరుబడియన్న నెట్టిదో తెలియలేము
చీకుచింతలకాణాచిచిత్త; మింక
నెట్టుపాడగగలము నీయట్టుమేము
ఎపుడొసరదాగపాట యత్నింతుమేని
గొంతుమూగపోవును, భావతంత్రులుతెగి
హృదయవీణయుమ్రోగ, దింకేమిపాట?
పాటకును స్వస్తిచెప్పుటే భావ్యమగును.

ఎన్. అలివేణి.

శ్రీమతి భక్తిబాయి లక్ష్మీబాయి దేశాయిగారు

51 వ కాంగ్రెసు సమావేశ ఆహ్వానసంఘ సహాయాధ్యక్షురాలు.

నిరీక్షణ

పుష్పము

శ్రీమతి కె. సుగుణమణిగారు

"ఏపువ్వుపూసినా ఏమొగ్గవిడచినా,
ఎందుకో యీహృదయమింత కిళవళపడును!"

ఈ భూమిపై మనము కన్నులు తెరచిననాటినుండి అనంతకోటి వర్ణాలతోకూడిన బాహ్యప్రకృతి ప్రత్యక్షమౌచున్నది. ఏవస్తువును తిలకించినను రంగురంగులతో మనస్సు రంజింపచేయుచున్నది. ఏవంకచూచినను పచ్చనిచెట్లు, చెట్లపర్ణాలనుండి తొంగిచూచు అనంత వర్ణాలు వెదజల్లు పుష్పగుచ్ఛాలు, గుచ్ఛాలనడుమ రంజిల్లు రమ్యమౌ పూమొగ్గలు, కన్నులు పొడుచు చుండును. హృదయారవిందముగూడ వానితో నైక్యమై వికసించుచున్న పుష్పాల అందముచందము వర్ణము చూచుచున్న నెవరి మనస్సు ఆనందాతిరేకమును బొందకుండును?

ఈ కారణాలవల్లనే కాబోలు పువ్వునకును మానవ జాతికిని పురాతనమునుండి ప్రణయస్నేహము. ఇప్పటికి చూడుడు, ఏ పుణ్యకార్యము తలపెట్టినను ఏచిన్న సమావేశము జరిగినను పువ్వు ఏదో రూపముగా ప్రత్యక్షమైననేగాని కార్యక్రమము జరుగదు. మనముచేయునదొక పెండ్లి కానీండు, జరుపునది ఒక వ్రతమగుడు; పువ్వుఉండి తీరవలెగదా! పూర్వపరిచితులకు మన ఆదరణ దెల్పవలసివచ్చినను, ఒకమిత్రునకు స్వాగతము పంపవలసివచ్చినను పూదండయుండ నుండవలసినదేగా! బంధువర్గములో నెవరికో పుట్టినదినమని దీవనలంపినను వానికిని పూలే తోడగుడ్డ! ఒకమృతజీవికి మన మన్ననల దెల్పవలసినప్పుడును పుష్పాలేకావలెను! పూజారి చేతిలో పూవులేనిదే గుడిలో పూజేలేదు! భక్తుడు భక్తితో నిష్టదైవమునుపూజించి అలంకరించునది పూలతోడనే! ఎప్పుడెప్పుడని యువ్విళ్లూరు ఆరాటము పెండ్లికొడుకు ఆతురత మాన్పుటకుగూడ పూబోడి చేతి పూలమాలిక ముందు సూత్రధారి కావలెగా!!

ఇదిగాక కుసుమమునకు స్వర్ణరజతములకు గూడ నీయబడని అపూర్వస్థానమీయబడినది; మిత్రునకే గాదు, పైయధికారికేగాదు మరి మహారాజుకైనను గాన్కగానైన నీయవలసివచ్చినప్పుడు పుష్పమును బోలునది వేరొకటి గానరాదు. గృహప్రాంగణమున చక్కటి పూదోట పెంచుకొనినవో కొందరి కదియొక గర్వకారణము. పుష్పము త్వక్ చక్షుఘ్రాణేంద్రియ ములద్వారా శరీరమునకేగాదు మనస్సుద్వారా ఆత్మకును ఆనందాయకమగుచున్నది. వేయేల పాపిని పావనునిగూడ ఒకేమారిరి నానందింపజేయగల సామర్థ్యముగలది పుష్పమొక్కటే!

తమంతటతామే అలంకారమలైనను అలంకారార్థముగూడ పూలు పలువిధముల వినియోగింపబడుచున్నవి. ధనికుల యిండ్లలో ప్రొద్దుటనే నింపబడు మేజాలపై పూసజ్జలు మనకు నిత్యపరిచయవస్తువులే. ఏకారణముననో మానవునకు పూవులనిన అమితానురాగము—సవయింటి ద్వారబంధములపై పూలే చెక్కించుకొని ఆనందించును. బల్లపైనున్న చైనా పాత్రలపైనను పుష్పములనే చిత్రించికొని కుతూహల పడును. చీరలపైనేగాక వల్లెవాట్లపైగూడ అంచులకు కుసుమధామములనే ముద్రించుకొని మురియుచుండును! పూలకొరకు తనకున్న అమితతృష్ణచే కాబోలు—రంగు రంగుల కాగితములతో వర్ణవర్ణాలజిలుగ బెండ్లతో కృత్రిమపూలు నిర్మించకొని యదార్థకుసుమములు తనకు చాలుటలేదని వెల్లడించుకొనును మానవుడు.

ఇంకను చిత్రము!—పొడిపొడిగా తయారగు కొన్ని రసాయనికములను గూడ "పూలు" అని పేరిడికొని పూలనిన తనకున్న మమతను తెలియబరచును. [ఉదాహరణ:—గంధకంపూలు సౌవీరంపూలు గంధకపుష్పం అను పూలు; ఇవి యదార్థమునకు "పూలు" గాక పోయినను 'నేతిబీరకాయల' వలె నివియు పూలనియే వ్యవహరింపబడుచుండును!]

ఇంతచేసినను పుష్పములతో తనివిచెందక ఆసమయమునకే ఆనందమునుగూర్చు వాటి సౌరభముల బీల్చి తృప్తినందక వానిసారమును పిండి కావలసినప్పుడెల్లలభించుటకని సీసాలలోని కెక్కించి "సెంటని" "సువాసననూనె" యని పేర్లిడి 'వెర్రికి వేయివిధముల'న్న చందమున ప్రవర్తించుచుండు మానవునిచూచి "పూల పిపాసి" యని యెవరనకుందురు!

ఇట్లు అందఱు పూలవెర్రితో కొట్టుకొనుచుండ తాముమాత్ర మెందు కూరకొనవలెనని గాబోలు కవులుగూడ వానినే సమయమువొరకినప్పుడెల్ల వర్ణించి వర్ణించి తనవితీరక శాంతిపడక స్త్రీల చక్కదనమును సుకుమారత్వమునుగూడ కుసుమగుణాలకు ముడిపెట్టి పోల్చి పువ్వుబోడి అని తమ రసికత్వమును వెల్లబుచ్చుకొనుచున్నారు!! అందువలన నీ సందర్భములలో పుష్పమునుగురించి కొద్దిగా వ్రాయబూనిన నాప్రయత్నము అసందర్భముకానేరదని తలంచెదను.

పుష్పమనఁగా నేమి?

శాస్త్రజ్ఞులను పుష్పమన నేమియని యడిగినచో—వృక్షశాస్త్రజ్ఞుఁడు "అది స్త్రీపురుష అంగములు గలిగి ఆకర్షణపత్రములు మున్నగు వానిగా మార్పు జెందిన ఆకులసమూహము" అనును. అండ, అండాశయు, కింజల్క, ఆకర్షణ, రక్షకపత్రములు మున్నగునవన్నియు కలసినది పువ్వట! ప్రకృతిరీత్యా చెప్పవలసి వచ్చినయెడల "కోటివేషాలూ ఆకొంతకార్యం కోసరమే" అన్న ఆర్యోక్తిప్రకారము—'పూవు ఒకందుకు నిర్మింపపబడిన వృక్షాంగం'—జాతిప్రవృద్ధికోసరం జరుగవలసిన ఆక్రియకోసరము.

పూలరంగు

సృష్టిలోనిపూలు అనంతవర్ణాలలో వర్ణాలకలయికలతో విరాజిల్లుచుండును. ఈరంగులు వృక్షాంగములలో తయారగు పద్ధతులనుగూర్చి యెంతయో శాస్త్రపరిశోధన చేయబడినది.

కీటకముల నాకర్షించి వానిచే సంయోగసిద్ధి బడయుటకై దాల్చిన మిష—యీ రంగులు రమ్యాలును! కొన్నిగాలిచే తేబడిన పుప్పొడివల్లనే గర్భధారణ పొందును. మరికొన్ని నీరు, ఇంకను కొన్ని చిత్రచిత్రములైన విధముల నీప్సితార్థముల నందుచుండును. వీనిలో కీటకముల సహాయమునుగొను పూలరంగులు అత్యంత మనోరంజకములుగా నుండును. రాత్రివికసించుపూలు (మల్లి తామర మొదలగునవి) సాధారణముగ తెలుపువర్ణముగలిగియుండును సృష్టిలో సహజముగదొరకు పూలను పరీక్షించినయెడల వాని రంగుక్రిందిమాదిరి నుండునని శాస్త్రజ్ఞులు అంచనా తేల్చినారు:— "వేయిటి 284 తెల్లపుష్పములు 226 పసుపుపచ్చన, 12 నారింజపండురంగు, 4 గోధుమవర్ణం 2 నలుపు" అని.

కుసుమ పరిమళము

వర్ణములకన్న పుష్పముల పరిమళమే మనకు చాల మక్కువ. కుసుమసౌరభమునుబోలు అపూర్వవస్తువింకొకటి సృష్టిలోలేదనియే చెప్పనగును ఆత్మకు ఆనందదాయకమది. పుష్పాకృతి వర్ణము కంటికి; కోమలతఒంటికి; ఆనందమునుగూర్చు — సౌరభము నాసికకును ఆత్మకును ముదమొనగూర్చుచు సృష్టికర్త చాతుర్యమును తలపించుచుండును.

వీటి రహస్యముల నెరిగికొనుటకై శాస్త్రజ్ఞులు చాల కష్టించి కృషి సల్పియుండిరి. పూర్తిగా తెలియుట దుస్తరమనియే చెప్పవలెను; కాని ఆధునిక

శాస్త్రవేత్తలు—ఆ ఆకారమునకు కారణము వంశ పారంపర్యా వచ్చు నిక్షిప్తజీన్సు అనియు, రంగుకు ఒక సేంద్రియ రసాయినికవస్తువే కారణమనియు, పరిమళమునకు మూలము ఏదో "చిన్న ఆల్ఫా-గామా-లామ్డా రసాయనితపదార్థమేతప్ప అంతకు మినహా మరియేమియు అద్భుతముకే"దని చెప్పచుండ మనస్సు ఒక్కరీతి వైకల్యమును బొందకమానదు! ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞు లెంత ప్రవీణులైనను, శాస్త్రపరిశోధనల నెన్నిగావించినను, అద్భుతావహమగు సృష్టి వైచిత్ర్యములు శాస్త్రపుముక్కలతో జెప్పివేయబడ గలవనుట అసంభవము. అపూర్వమై, అవర్ణనీయమై, అనంతమైన సృష్టికర్తలీల లెప్పటికిని, ఎంతటివారికిని దురావగాహము లయియేయుండునేమో! "మాయ సృష్టిని దెల్పంగ మనిషికగునె?" అని గదా ప్రాజ్ఞులనియుండిరి.

పూలరంగు, పరిమళము-రసాయనిక శాస్త్రరీత్యా చెప్పవలసివచ్చినయెడల వీటినిగూర్చి రసాయనిక శాస్త్రజ్ఞుల అభిప్రాయము కొద్దిగావ్రాయుట నిట సమంజసము. పూల వివిధవర్ణములకు కారణము జాన్‌థిన్, సయానిన్ మున్నగు కొన్ని సేంద్రియ పదార్థములేనట! వీటిని పూలనుండితీసి పరీక్షించుట చాల కష్టమైనపని. ఎంత శ్రద్ధతీసికొనినను ఈ ద్రవ్యములు కల్తిలేకుండ లభింపవు. అందుచే వాటి యదార్థత్వము లంత విశదముగా నింకను తెలియ బడలేదు.

'గాలిలో త్వరగా హరించు గుణముగల కొన్ని నూనెలు పూలలోనుండుటవలన వాటికి తావి యబ్బుచున్నదని, పూలను బట్టిపట్టి వీటిని "సెంట్లు", "అత్తర్లు"గా వేరు చేయవచ్చునని రసాయనిక శాస్త్రజ్ఞులు కనుకొనియున్నారు. అంతియేకాదు; ఆ పరిమళములతో తుల్యమగు సెంటులను (పూలు అక్కరలేకుండగనే) చవుకగా దొరకు తమ రసాయనికములనుండియే తయారుచేయగలుగుచున్నారు. నిజమైన అత్తరులో వీటిని కల్తీగా కలుపుటచే రకరకాల కృత్రిమసెంట్లు వేనవేలు తయారయి అంగళ్లు నింపివేయుచున్నవి. అందుచే నీశాస్త్రజ్ఞుల పుణ్యమాయని మనకు నికార్సయిన అత్తర్లే కరువైపోయినవని చెప్పవచ్చును.

ఇందుకు కొంచెము ఉదాహరణముగా నీక్రింది పట్టీ పొందుపరచబడినది:—

సువాసన	ఆవాసనిచ్చు రసాయనిక పదార్థము
మల్లిపూల వాసన	బెంజైల్ ఏసిటేట్
గులాబి	బెంజైల్ కార్బినాల్
నిమ్మగడ్డి వాసన	సిట్రాల్
లావెండరు	జరేనియల్ ఏసిటేట్
బనానాపండ్ల వాసన	ఏమైల్ ఏసిటేటు
అనాస	ఈథైల్ బ్యూటైరేట్
లవంగవాసన	యూజినాల్
కస్తూరి	ట్రైనైట్రో బ్యుటైల్

పూలపరిమళము శీతోష్ణస్థితినిబట్టికూడ నుండును. ఏలనన పూవులోని వాసనద్రవ్యములు ఆవిరి యెంత ఎక్కువగనైన అంత పరిమళము మనము గ్రహింతుము. చలిదేశములోను, నీలగిరి మున్నగు కొండలపైనను పూలకు వాసన చాలతక్కువగనుండుట కిదియే కారణము. అన్ని సౌభాగ్యములకు ఆకరమగు మన దేశమున పూలచెట్లు పెరుగుటకును వాటి సుగంధము చక్కగా విస్తరించుటకును తగినంత సూర్యరశ్మి, వేడిమియు చాల ననుకూలముగనుండుటగూడ మన భాగ్యమే అనుకొనవలెను.

పుష్పములయొక్క ఇతరోపయోగములు

I. తేనె:—పుష్పములలోని మకరందమును మధుపములు గ్రోలుచుండుట మనమెల్లరు గాంచినదే. కీటకముల కడుపులో కొన్నిమార్పులను జెందినపిదప ఆ మధురరసము తేనెగా మారిపోవును. దీనిని తేనె

టీగలు వెల్గ్రక్కు పట్టులో తమ పిల్లలకై నిలువజేసి కొన మనము దానిని దొంగిలి ఆరగింతుము.

2. పానీయములు:—పూల సౌరభమును నీళ్లతో గలిపి "రోజువాటరు", 'ఆరంజిష్ఫవరువాటరు' అని అనేక పేర్లతో విందులలో వాడుట మన కెరుకయే. రోజువాటరు చేయుటకు 3 పాళ్లు ఆటో ఆఫ్‌రోజును, 25 పాళ్లు సారాయను, 3800 పాళ్లు నీళ్లును కలిపిన తయారగును. ఇట్లే వివిధరకముల పానీయములు చేసికొనవచ్చును

3. పూలనుండి తినుటకును, బట్టలకు పనికివచ్చు రంగులనుగూడ వేయబడుచున్నవి. 'కుంకుమపువ్వు' అనునది క్రోకస్ సెటైవస్ అనే మొక్క పూలనుండి తయారుచేయుదురు. బట్టలకు వేయు సేఫ్రన్ డై అను చక్కటి పసుపు పచ్చరంగు 'కుసుమ' అను మొక్క కుసుమ కింజల్కములనుండి తీయుదురు.

4. భుజించుటకు పనికివచ్చు పుష్పములు:—కొన్ని పుష్పములు భోజనయుక్తములన్న సంగతి మన మెరుగుదుము. అరటిపూలు, పుల్లగోంగూరపూవు రక్షక దళములు మన యిండ్లలో కూర్లకు, పచ్చళ్లకు ఉపయోగింతురన్న సంగతి సర్వజనవిదితమే. విప్పపువ్వులని భద్రాచలము వెళ్లినవారు తెచ్చు పుల్లగా తీయగానుండునవి ఒక చెట్టుపూలే. యూరపులో క్రిమ్ రోజులు, వయొలెట్లు, పాట్ మేరీగోల్డులు అను పుష్పములు సలాడ్సుగను నిలువచేసికొనియు తినుచుందురట. బర్మాదేశీయులు బూరుగపూ మొగ్గల రక్షక పత్రములను కూరగా తిందురని చెప్పుదురు. చైనావారు లిలియంతుంబర్గి అను వృక్షము పూలు చాల ఆతురతతో భుజింతురట. అవిసెపూలు సిలోను దేశవాసులు వేచుకొనియు ఉడికించియు ఆరగింతురట. కాలీఫ్లవరు మనమెల్లరకు తెలిసిన భోజనయుక్తమగు పూవే గనుక వేరే చెప్పనక్కరలేదు.

5. పూలవల్ల కాలక్రమును దెలియనగునని ఒక వృక్షశాస్త్రజ్ఞుడు తెలియపరచినాడు. ఎట్లన:— కొన్ని కొన్ని పుష్పములు దినప్రమాణమునుబట్టి ఆయా గంటలలోనే వికసించుచుండును. కొన్ని ఉషఃకాలమున విడచును, కొన్ని సూర్యోదయవేళ విచ్చును, మరికొన్ని 7, 8 గంటలకు వికసించును. ఇట్లే సాయంకాలమువరకును రాత్రియుకూడ ఆయా వేళల వికసించు పూలుగలవు. వీటిని ఇంటిముందు గడియారము డైలు మాదిరిని పాతించినచో వాటి వాటి పూలు వికసించుట, ముకిళించుటలనుబట్టి సరిగా టైము కట్టవచ్చునని సూచించినాడు! ఇదియు పరీక్షించదగిన ఒక వింతసంగతియే.

ఇక 'పూలుగాని పూలు'గూడ నేతిబీరకాయల చందమున కొన్నిగలవని ముందే దెలిపియుంటిని.

ఈ పై అన్నియంశములవలన మానవునకు పూవు పైగల మమత, మర్యాద, ఆదరణ, తృష్ణ కొంతవరకు తెలియరాగలదు. సహజమగు కోమలత, ఆకర్షణీయములగు వర్ణములు, అద్వితీయములగు ఆకారములు గలిగి, అపూర్వసౌరభములతో సర్వజనమునో రంజకములగు పుష్పములను, (వాటికి పలువిధముల సెనయగు పూబోండ్లనుగూడ) సర్వకాలములందును, సర్వదేశములకును ఆబాలగోపాలము పండిత పామరులకు ఆదిమహాకవులు మొదలు ఆధునిక భావకవుల వరకు ఒకేరీతి నెల్లరకు ;ఆకర్షణీయములై ఆనంద దాయకములైయుండుటలో ఆశ్చర్య మేమిగలదు!

అందువలననే కాబోలు ఒకరసికుఁడు—

"వనితలేకున్న సాగదే వ్రాతనీకు ?
పూలువిడనాడి రచనలు చేయలేవె ?"

అనుచు, పూలు,స్త్రీలు, కవులు వీరందరిమీదనుకూడ తనకున్న యుగ్రోషమును దీర్చికొని—

"దేశకల్యాణమునుగూర్చు దొడ్డరచన,
యువకులకు ముందుగతిజూపు యుక్తివచన
భాష కొకవన్నె దెచ్చెడి భావపసను
తెలుపుచుండుము నిత్యము తెలుఁగుబిడ్డ!"

అని ప్రబోధించెను.

స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యములు

క్రమముగా స్వస్తిక కుంతల ద్రవ్యము లుపయోగించిన మనోహరమగు నిడుపైన వెంట్రుకల బొందగలవు. అవి భారతదేశమంతయు ప్రసిద్ధి జెందినవి. వానిలో మట్టితైలములు చేరలేదని గ్యారంటీనివ్వబడినది.

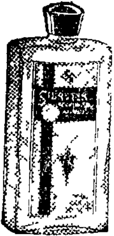

కుంతలాభివృద్ధికి

వెంట్రుకలు విరివిగా పెరుగుటకును, బట్టతల కాకుండుటకును, చుండు మొదలగువానిని పోగొట్టి శిరమునకు చల్లదనము గల్గించుటకును చాల నుపయోగకరము. చక్కని పువ్వుల సెంటు గలుపబడినది.

ప్రశస్తమైన స్వస్తిక వెంట్రుకల తైలము

శ్రేష్టమైన టెంకాయ, తిలతైలములచే తయారు చేయబడినది. హానికరమగు మట్టితైలములిందు చేర్చబడలేదు. రెండువిధములుగా దొరకును. (కొలదిగా సెంటు చేర్చినది. ఎక్కువగా జేర్చినది.) స్వస్తిక ప్రశస్తతైలము క్రింది 5 వివిధ సువాసనలతో దొరకును:— రోజా, మల్లె, శ్రీగంధము, కస్తూరి, స్వీట్ పి.

సువాసనగల ఆముదము

వెంట్రుకలకు మిగుల బలవర్ధకము. వెంట్రుకలను రాలకుండ తెల్లబడకుండ చేయును. చర్మమును శుభ్రపరచి చల్లదనముగల్గించును. మంచిసువాసన చేర్చబడినది. ఉత్తమమైనది.

షికకెయ్ సబ్బు

వెంట్రుకల యభివృద్ధికి, శిరస్నానమునకు, చుండు పోగొట్టి మెఱుగుగల్గించుటకు సాటిలేనిది. శిరమునకు చల్లదనముగల్గించును.

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్‌మిల్స్ లిమిటెడ్,

వడాలా బొంబాయి

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: ది స్వస్తిక్ ఏజన్సీ, మద్రాసు – బెజవాడ స్టేషనరీ అండు ఫాన్సీమార్టు, బెజవాడ చిత్తూరి రంగయ్య అండు కంపెని కాకినాడ – గ్రంధిస్వామి అండు సన్సు, విజయనగరం సిటి.

డిస్ట్రిబ్యూటర్సు ప్రతిజిల్లాయందును గలరు.

శీలము

శ్రీమతి దేశిరాజు భారతీదేవిగారు

ఆమెభావము లత్యుదారము
లామెగుణములు ధర్మయుతములు
ఆమెవిద్యకు శారదేయా
సాటినెన్నంగా.

పరులదోషము లెంచు టెరుగదు
పాపకార్యముచేసి యెరుగదు
భర్తృసేవయె విహితమనియెడు
భావమేగాని.

ఒరుల కుపకృతి సేయుచుండును
గరువమేమో యెరుగదాయెను
పరమభక్తినిగొల్చు నెప్పుడు
భర్తమందారుఁ.

ఇట్టిసుగుణపు రాశి కెట్టుల
నట్టిమూర్ఖపు భర్తగూర్చెనొ
పట్టుబట్టియు నావిధాత
యెట్టిఘోరంబో.

ధనముజూచియు తల్లిదండ్రులు
తనయక్షేమము నందునంచును
వెనుకముందులజూడ కొసగిరి
వేడ్కమై నాడు.

నీతిదూరుండైన తనపతి
ఖ్యాతిదూరుండైన గాని
యాతడే తనదేవుడంచును
యాత్మసేవించుఁ.

క్రూరహృదయుండయ్యు తన్ను
సారెసారెకు బాధపెట్టిన
ఆత్మనైనా దూరదతనిని
అతివశీలమహా.

దుష్టకాంతాలోలు డౌటను
నష్టపడియెను ధనమునంతయు
కష్టదశ సంప్రాప్తమయ్యెను
కాలవిపరీతం.

ఆస్తినంతయు గోలుపోయెను
ఆత్మబంధులు దూరమైరీ
అతివనిలువగ నీడలేక
హడలెనావేళ.

దానధర్మము చేసియుండిన
దక్షిణపు హస్తంబునేడిటు
దైన్యమున యాచింపజేయుట
దైవమాయయెగా.

తనదుదుఃస్థితినెరిగి యాతడు
మనసులోచింతించి మూర్ఖత
తనదుజీవము గోలుపోవగ
త్రాగెవిషమపుడు.

దిక్కులేకను నాలతాంగి
దీనయై విలపింపసాగెను
రాలనైనను గలచునార్తి
నాలకించంగా.

విగతభర్తృకయయ్యు తానా
విధముగను జీవింపజాలక
వీడెనసువుల తానుకూడా
విమలప్రేమముతో.

ఆంధ్రమాతయు నతిముదంబున
ఆత్మజనుయొడియందు జేర్చుక
బాష్పకణముల రాల్చెనపుడు
బహుళదుఃఖముతో.

జహనారా

పద్మావతి

జహనారా విఖ్యాత చక్రవర్తియగు షాజహాను తనయ. ఆమె జీవితమున సుఖములేదు. మనశ్శాంతి లేదు. మనసున ఆనందములేకున్న మానవులకు బహిరానందములు ప్రాణోపద్రవకరములే!

షహజాదీ కేమికొఱత? జననమో, మహోన్నతిపడసిన మొగలాయి చక్రవర్తుల వంశమున. అందును విశాలహృదయుడగు షాజహాన్ చక్రవర్తి గర్భమున. వాసమో, ఆగ్రానగరమందు ఇప్పటికిని చూపరుల కానందాశ్చర్యములు గలుగజేయు రాజాంతఃపురమున. అధికారమో, 5000 పరిచారికాగణములమీద. పరిచారులమీదయే కాదు. తండ్రి సోదరులమీదకూడా ఆమెకధికారము కలదు.

తండ్రి సంపదకుతోడు తనకు రూపసంపద. సుగుణసంపద. అందరిచేతను ప్రేమింపబడిన అతివ. ఇంతమాత్రమే కాదు. జహనారా చక్రవర్తికి ప్రియతనూజ. తనయయందు తండ్రి ప్రేమకు మేరయేలేదు. అపారమైన ఆప్రేమ అనిర్వచనీయము. తనయయందు ప్రేమచే చక్రవర్తి షహజాదీ విధేయుడు. ప్రేమ సంకిళ్లచే బంధింపబడినాడు పాదుషా. షహజాదీ ముద్దుచెల్లించుటకు సర్వకాల సర్వావస్థలయందును సంసిద్ధుడు, బద్ధకంకణుడు. పసితనముననే మాతృవియోగమందిన ఆ ముద్దరాలికి పాదుషాయే తల్లియు, తండ్రియు. జహనారా పాదుషాకు ఆరవప్రాణము. జహనారాకు పాదుషాయే పంచప్రాణములు.

తండ్రి ఇంత ప్రేమతో నున్నను, తండ్రిని పాదుషా బేగము ఏమియు కోరియుండలేదు. ఆమెకు అధికార వాంఛలేదు. రాజ్యకాంక్ష లేదు. తలచిన ఆతన్వి తన పితామహివలె రాజ్యమేలియుండును. చక్రవర్తి నిరాకరించి యుండడు

అయిన ఆమె నిరాశాపూరితమగు జీవితమున కేమి కారణము?

పాదుషా బేగము ప్రణయకాంక్షి. ప్రణయమునకై పలవించినది. షహజాదీ కోరిక అసహజమైనది కాదు. వనితాలోకమునకు వలపు కోరరానిది కాదు. కాని జహనారాకు వలపు అందరాని పండయ్యెను. జహనారా యౌవనహృదయమున వలపు మొలకలెత్తెను. ఏహృదయమందు మొలకలెత్తెనో, ఆహృదయమందే ఆమరణాంతము డాగియుండెను. తనకోరిక కోరరానిదేమోయని సంశయించి షహజాదీ బయలుపరచలేదు.

సంశయకారణమేమి? పాదుషా బేగము ప్రేమించినది రాజకులాలంకారమగు చోహానువంశవీరుని.

మొగలు రాజకుమార్తెలు హిందూ రాజులవలచుట క్రొత్తకాదు; పరిపాటియే. కాని ఆరాజులు మతనిష్ఠాగరిష్ఠులై ధర్మమార్గావలంబులై, షహజాదీలప్రణయముల తిరస్కరించినట్లు చరిత్ర దెలుపుచున్నది.

కాని షహజాదీజహనారా ప్రణయము తిరస్కృతి నందలేదు. పాదుషా బేగము ప్రణయతిరస్కృత కాదు.

హిందూస్త్రీలను మొగలాయీలు వివాహమాడవచ్చును కానీ యవననారీమణులు హిందువులను వివాహమాడరాదను ప్రపితామహుడగు అక్బర్ చక్రవర్తియొక్క చండశాసనమే ఆమెను బంధించివైచెను.

ఈ ప్రణయమే ఆ మానినీరత్నపు మనోవేదనకు కారణము. గుప్తప్రణయమే ఆమెను దహించివేయుచుండెను.

దాన నామె ఎన్నియోవిధముల చింతించెడిది. తన్ను అమితముగలాలించు తనసోదరుడు, తనతండ్రి ఎట్లైనను తనముద్దుచెల్లింతురని ఒక్కొక్కమారు తలచెడిది. ఒక్కొకమారు తండ్రి కంత ధైర్యములేదు; సోదరుడగు దారా రాజ్యాధికారము వహించిన ప్రపితామహుని శాసనము నుల్లంఘించను, దారా నాకై ఏమిచేయును? అని తలచెడిది: ఒక్కొకమారు ప్రపితామహుని శాసనమును ప్రతిఘటించుటకు సాహసము లేదేమో. ఈజీవితము అడవినిగాచిన వెన్నెలేమోయని పలవించెడిది. హిందూమహమ్మదీయుల ఐకమత్యమునకై కృషిసల్పిన అక్బర్ పాదుషా ఏలాకో ఈశాసనము కల్పించెను. పూజనీయులగు రసపుత్రరమణులు యవనుల వివాహమాడ, యవననారీమణులు రసపుత్రవీరుల వివాహమాడరాదను నియమమేల యని ఆత్మగతముగ అనేకమారులు వాదించుకొనుచుండెడిది. ఇహలోకమున నా యీప్సితము నెరవేరదు. పరలోకమున నీప్సితసిద్ధి బడయుదునేమో. అచట అడ్డువారెవరు, అచటకూడా అక్బర్ చక్రవర్తి శాసన మడ్డు వచ్చునాయని పలవరించెడిది. తాను తన ప్రియునితో సుఖతరంగముల నోలలాడుచున్నట్లు కలవరించెడిది. ఒక్కొక్కమారు దుఃఖించెడిది. ఏడ్చిన హృదయభారము కొంతతగ్గునని తలచి వెక్కివెక్కి ఏడ్చెడిది. వలపు వమ్మాయెనని కన్నీరు కార్చెడిది.

అంతఃపురమున ఆమె కేదియు మనశ్శాంతి నిచ్చెడిదికాదు. బిడ్డలయాశల ప్రియము దీర్చుటకు తల్లికన్న వేరు దైవమే లేదు. పాపము పాదుషాబేగమునకు తల్లి పసితనముననే కరవయ్యెను కదా. మనశ్శాంతికై యమునాతీరమున రమ్యహర్మ్యరూపముగ అవతరిల్లిన మాతృమూర్తి తాజమహాల్‌కు వెళ్లి మాతృసమాధికడ కూర్చుండి కన్నీరు రాల్చుచుండెడిది. సమాధిరూపముననున్నను మాతృమూర్తియే జహనారాబేగమునకు శాంతి నొసగెడిది.

వృద్ధుడగు తండ్రికి రాజ్యభారము కష్టముగ దోచెను. కాన ఆ జరాపీడితుడు తనకుమాళ్ల తనప్రతినిధులుగ వంగ, గుజరాతు దక్షిణదేశములకు పంపి, ప్రియపుత్రుడును, జ్యేష్ఠుడును అగు దారాను ఆగ్రా నగరమందే నిలుపుకొనెను.

దారా పాదుషా ప్రియతనూజుడే కాదు. పాదుషా బేగమునకుకూడా ప్రేమపాత్రుడే. రాకుమారుడు దారాకు జహనారా ముద్దుచెల్లెలు. పాదుషావలెనే కుమారుడుకూడ పాదుషాబేగముమాట జవదాటడు. ఆతడామెను అల్లారుముద్దుగ చూచుకొనుచుండెను.

పాదుషా దారాను నిలిపి, తమ్ము వివిధ రాష్ట్రములకంపినది భాతృద్రోహమునకు కంటగింపైయుండెను. దారా మోసము చేసి సింహాసన మాక్రమించుకొన ప్రయత్నించుచున్నాడేమో యని ఆ రాకొమరులకు సంశయమొదవెను. కాన ఎవరికివారే చక్రవర్తి కావలయునన్న వాంఛ ప్రబలి సోదరులొండొరులతో పోరనారంభించిరి.

ఆ భాతృకలహము జహనారాకు హృదయశల్యమైపోయెను. రాజకుమారులు ఒకరితోనొకరు కలహించుట చక్రవర్తి తనూజ సహింపలేకపోయెను ఆమె చేయునదేమున్నది. అబల. భాతృకలహమున తాను పాల్గొనలేదు. ఆమెకు సోదరులందరొక్కటే. క్రూరుడగు ఔరంగజేబుకృత్యములు ఆమె ఓర్వలేకపోయెను. అమాయకుడగు దారామీద ఆమెప్రేమ వెల్లివిరియుచుండెను. కాన భాతృకలహమున రాకుమారి దారాపక్ష మవలంబించెను. ఆమె సోదరి రోషనారా ఔరంగజేబు పక్షపాతి.

జరాభారపీడితుడగు తండ్రికి ఈ తనయుల పోరాటము హృదయభారమునకు కూడా కారణమయ్యెను. చక్రవర్తి హృదయబాధ జహనారా ఎరిగెను. తన శేషజీవితము తండ్రి పరిచర్యకే వినియోగపరుప దలచెను. పాదుషాకు, పరిచర్య పాజాదీయే స్వయముగ చేయుచుండెను.

తాను ప్రణయముచే బీడితురాలైనట్లు ఆమె ఎవరికిని ఎరుకపరచలేదు. తండ్రి కూడా ఎరుగడు. పాదుషాబేగము ప్రియుడు దారాపక్షమున పాదుషాకొరకు పోరుచుండెను. పాదుషా గెలిచిన ప్రథమ తనూజుడగు దారాకు పట్టముగట్టి పాదుషా విశ్రాంతి నొందదలచుచుండెను. పాదుషా బేగమునకు మరల ఆశ మొలకలెత్తెను. దారా యుద్ధమున గెలిచిన సింహాసనస్థుడగును. దారా గెలిచిన తాను తన ప్రణయరాజ్యమును గెలిచి ప్రణయసింహాసనమున సుఖాసీనురాలు కావచ్చునని ఉవ్విళ్లూరెడిది. ఈకోరిక ఆమె హృదయమందు చిరకాలము వాసమొనర్పనేలేదు. ఆమె ఆశలన్నియు క్రేవెళ్లతో పెళ్లగింపబడెను. ఏమందురా, పాదుషాబేగము ప్రియుడు పాదుషాకొరకు యుద్ధముచేయుచు రసపుత్రులకుచితమగు వీరమరణమందెను.

ప్రియుని మరణవార్త పాదుషాబేగమునకు పెద్దగొడ్డలిపెట్టే. ఆమె పైప్రాణములు పైకెగసిపోయెను. పాదుషాబేగమువలెనే ఆ రాజకులాలంకారముకూడా ఎన్నియోఆశలుంచుకొనియుండెను. దారారాజకుమారుడుయుద్ధమున గెలిచిన తానుచేసిన సహాయమునకు బహుమానము కోరుమని అడుగుననియు, పాదుషాబేగముకు కోరి పడయవచ్చునని తలచుచుండెను. ఈ బహూకృతికి దారా ఇయ్యకొనుననియు, వృద్ధుడగు పాదుషాకూడా అడ్డుతగులడనియు, ఆవిధముగ అక్బర్ శాసనమును ప్రతిఘటించవచ్చుననియు ఆ వీరుడు తలంచుచుండెను.

ఆ ప్రణయినీప్రణయుల తలపులన్నియు గగనహర్మ్యములై పోయెను.

ఇక పాదుషాబేగము జహనారా కేమున్నది? ఆమె జీవన్మృతురాలే. షాహజాదీ ఏ విషమో త్రాగి మరణించెడిదే. వృద్ధజనకునికొరకే యసువులు నిల్పుకొనుచు కాలముగడుపుచుండెను. తన ప్రియునితలచి గట్టిగ విలపించుటకుకూడా ఆ తరుణికి ధైర్యములేదు. అంతకుకూడ ఆయుతివ పెట్టి పుట్టలేదు.

ఇదిమొదలు ఆ ఇంతి హృదయక్షోభ ఇనుమడించెను. యుద్ధమున దారా ఓడిపోయెను. దారా తన దారపుత్రులతో యడవిపట్టెను. ఔరంగజేబ్ మిత్రుడొకడు దారాను చంపి యతని శిరమును ఔరంగజేబునకు కానుకగా బంపెను. ఔరంగజేబా భిన్నమస్తకమును ఆగ్రాపురవీధులలో నూరేగించెను. జహనారా ప్రియసోదరుని మరణవార్త వినినది. మరి ఇరువురు సోదరులుకూడా ఔరంగజేబుచే హత్య కావింపబడిరి. ఇవన్నియు ఆమెకు దుఃఖకరవిషయములే. ఆమె సహింపలేనివే. ప్రతియొకటియు షాజాదీ హృదయమును కలచునదే. పాదుషాబేగము హృదయము పాషాణము కావించుకొని ఆ ముసలిజనకునికొఱకే ఓర్చినది. ఔరంగజేబు చేతలకు లోలోపలనే దుఃఖించెడిది.

తండ్రిని చెరసాలలో బంధించి 'అలంఘీర్' నామమున సింహాసనస్థుడైనాడు ఔరంగజేబు. తండ్రిని బంధించినపుడు సోదరి జహనారాను తన అంతఃపురమున కాహ్వానించినాడు. కాని పాదుషాబేగము సోదరాహ్వానమును తిరస్కరించినది. తండ్రితోకూడ కారాగృహావాసమే కోరినది.

కారాగారమున ఏడు వత్సరములు గడపినది. పాప మాచెలువ చెరయందున్నపుడు పూర్ణయౌవన.

తండ్రి మరణానంతరము ఆమె జీవిత మెట్లు గడపినదో మన మెరుగము. ఖురాన్ పఠనమొనరించుచు, పుణ్యక్షేత్రములు సేవించినట్లును, ఆమరణాంతము తండ్రిని బంధించిన గదిలోనే వసించినట్లును, అలంఘీర్ పాదుషా అంతఃపురము ప్రవేశించినట్లును చరిత్రలో వివిధరీతుల తెలియుచున్నది.

నిజముగ పాదుషాబేగ మొనరించినదేమొ మన మెరుగము. కాని పౌరుషహీనురాలై ఔరంగజేబు నంతఃపురము మాత్రము ప్రవేశించియుండదని నా నమ్మకము. ఆమె ఆత్మహత్యకుకూడా వెనుదీయని సాహసికురాలు. ఆమె అన్నమునకై అలంఘీర్ పంచ చేరెడి మానినికాదు.

కాని జహనారా క్షమాస్వరూపిణి. పాపము, ఏ తండ్రి సోదరులకై తాను జీవించుచుండెనో, ఆ తండ్రి సోదరుల హింసించిన ఆ అలంఘీర్ పాదుషాను ఆమెయందున్న క్షమాగుణము, భ్రాతృప్రేమయే క్షమించినది.

అలంఘీర్ పాదుషాకు పాదుషాబేగము జహనారాయందు అభిమానగౌరవములు మెండు. 'ప్రేమమయి. అందరిచే కొని

యాడబడిన అతివ'యని అనేకమారు లాత దుగ్గడించియున్నారు. పాదుషా మీవారు పై యుద్ధమునకు వెడలుచుండ మధ్యదారిలో జహనారాబేగము మరణించినట్లు తెలిసెను. వెంటనే ఆమె గౌరవార్థము మూడు రోజులు యుద్ధయాత్ర నాపుదలచేసెనన్న సోదరిమీద పాదుషాకున్న ప్రేమగౌరవములు తెలియనగును.

సోదరి జహనారా శీలవతి. ఆమె పరుల కంటపడెడిదికాదు. ఒకానొకసమయమున తనచెలియగు ఒకనర్తకికి దురదృష్టవశాత్తున నిప్పంటుకొనెను. ఆమెకు రాకుమారి సాయముచేయబోగా ఆ అలజడిలో తన వలువకు కూడా అగ్గిరగుల్కొనెను. అప్పుడువెవరినైన సాయము పిలిచిన తండ్రి కోపగింతురనియు, ఆయన ఏ ఘనవైద్యునో పిలిపించుననియు, పురుషు లెవరికంటనైన తాను పడవలసివచ్చుననియు ఎంచి, కష్టపడి స్వంతముగ నిప్పులార్చుకొనులోపల కొంత శరీరము దగ్ధమయి కొన్నినెలలు మంచ మెక్కవలసి వచ్చెను.

సోదరి జహనారా హిందువులను సేవగించెడిది కాదు. హిందువులన్న ఆమెకు భక్తి ప్రేమలు మెండు. హిందూస్త్రీల పతిభక్తి యామెకు ఆశ్చర్యానందములు గొలిపినవి. పతిభక్తికి సాటియైనది ప్రపంచమున వేరులేదని తలచేది తరుణీమణి. అవకాశము లభించిన తానును పూజనీయులగు హిందూరమణులనే ఆదర్శముగ నుంచుకొనవలెనని ఉవ్విళ్లూరెడిది.

పాపము. కోరికలన్నియు భగ్నములు కాగా నిరాశాపూరితజీవితమే గడపినది.

'జహనారా' యన్న జగద్భూషణమని యర్థము. ఆమె అన్వర్థనామధేయ.

ఇంతయుండియు సుఖములేక నిరాశాప్రపంచమునందే జీవించిన సోదరి జహనారాను తలచి కంటతడి పెట్టనివారుండరు.

ఆమె మరణించునపుడు ఆమె తన తుది కోరిక నిట్లు కోరెను. 'నాసమాధి పచ్చని పచ్చికతోనే కప్పబడుగాక. నా సమాధికై నవరత్నములును, స్ఫటికశిలలును అనవసరములు. నవరత్నములకై ఎవరైన ఆశించి నానిద్రకు భంగము కలిగింతురేమొ. పచ్చికయైన ఆ భయములేదు. పచ్చిక తీసినను మరలపెరుగును. నాకు శాంతియుకలుగును. నవరత్నసమాధికి నే నన ర్హను.'

ఆమెసమాధి ఆమెకోరినట్లే నిరాడంబరముగనేయున్నది.

అదెంత బలమో!

"నువ్వులు పిడికిటబట్టి నూనెపిండుకొని అన్నంలోవేసుకొనే వాడుట మా తాతగారు" అంటూ పాతకాలపువాళ్లు చెపుతూవుండేవారు. అది సత్యమో అసత్యమో మనం చూడలేదుకాని కాయకష్టంచేసే పూర్వులుమాత్రం గట్టిగావుండేవా రన్నదిమాత్రం ఒప్పుకుంటాము.

కాని మనలో చాలమందికి ఆ శక్తి, ఆ బలము, ఆ పటుత్వమూ లేదు. మనము కాయకష్టం చేయడానికి అవకాశంలేదని యీ నీరసజీవనము గడుపకూడదు మనము మంచిఆరోగ్యముతో, తేజస్సుతో, కళకాంతులతో వుండాలి. అందుకు అమృత వాడడము అవసరం. అమృత సేవిస్తే మీకు జీవితసౌఖ్యములను అనుభవింపదగిన ఉష్ణశక్తము బలము చేకూరుతుంది. అమృత అన్ని మందుషాపులలోనను దొరుకుతుంది.

కేసరికుటీరం — రాయపేట — మదరాసు

గృహపరిశ్రమలు

శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు

గృహిణులు సాధారణముగ, మొత్తముగంటలలోను, ఏకొన్నిగంటలు మాత్రమే పనిగలిగియుందురు. కాబట్టి వీరు తీరిక సమయములందు కొన్ని లాభకరములగు పనులనుచేసి ధనమును గడించి సంసారమునకు ఆర్థిక లాభమును చేకూర్చవచ్చును. వీటియందు నిత్యము గృహిణులకు నుపయోగపడు వస్తువులైన ఎక్కువలాభకారిగనుండును. అవి ఏవన అప్పడములు వడియములు, పులుసు, చారు, పొడులు, అన్నముపొడి మొదలగు పాకశాస్త్ర సంబంధమగు వస్తువులైన త్వరలో ఖర్చగుటకు వీలగును.

మినప అప్పడములు

ఇప్పుడు బజారులో ఒకరూపాయకు సుమారు నాలుగుపడులు రెండు ఆళ్లాకుల మినపప్పు అమ్ముచున్నారు. ఒకపావలాకు, మినపప్పు, కొని శుభ్రము చేసి ఎండబెట్టి సాయంకాలము తిరగలిలో వేసి మెత్తగ పిండి విసరవలెను. ఈ విసరినపిండిని జల్లెడపట్టి మెత్తటిపిండి తీసికొనవలెను.

ప్రొద్దున ఒకకాని నల్లేరుతెచ్చి పిండికి సరిపడిన వుప్పువేసి ఈనల్లేరును దంచవలెను. ఈదంచిన నల్లేరు రసమును ఎండలో బెట్టవలెను. వంట భోజనములైన తర్వాత పిండితెచ్చి దానిలో కొంచెము జీలకర్ర వేసి ఈనల్లేరు రసమును వడబోసి గట్టిముద్ద అగునట్లు కలుపవలెను. (ఇష్టమున్నవారు కొంచెము ఇంగువ నీళ్లలో నానవేసి ఆనీళ్లుకూడ వేయవచ్చును) ఈ ముద్దగ కలిపిన పిండిని పచ్చడిరాతిమీద బాగుగ కలియునట్లు దంపవలెను. మినపపిండి జిగురు కనుక దంచునపుడు నెయ్యిగాని ఆముదముగాని రాచి దంపవలెను. ఈపిండి బాగుగ కలిసిన తర్వాత వుండలు చేయవలెను. నాలుగు అణాల పప్పునకు సుమారు మూడునాలుగు వందల వుండలగును.

మరుసటిరోజు మామూలు పనులు ముగిసినతర్వాత యీవుండలు అప్పడములు వత్తవలెను. ఈ అప్పడములు వత్తుటకు పైపిండికి కొంచెము బియ్యపుపిండిగాని మినపపిండిగాని అద్దుకొనవలెను. ఈపని అగునప్పటికి రెండురోజులగును. చేసిన అప్పడములు ఎప్పటికప్పుడు ఎండలోవేసి కట్టకట్టవలెను. ఈఅప్పడములు వాటి సైజునుపట్టి ఆరుఅణాలు మొదలు ఎనిమిది పది అణాలవఱకు వెల కట్టవచ్చును.

పెసల అప్పడములు

పచ్చనిపెసలుతెచ్చి బాగుచేసి నూనెరాచి పప్పు చేయవలెను. ఈ పప్పును ఎండలోబెట్టి కొంచెము చల్లారిన తర్వాత రోటిలో పోసిదంచవలెను. దంచి పొట్టునూక చెరిగి పెద్దపప్పుగా తీసికొనవలెను. పెసల పప్పుకు సమానముగ మినపప్పుకూడవేసి రెండును కలిపి ఎండబెట్టి విసరి పిండిచేసి పైమాదిరి అప్పడములు చేయవచ్చును. వెలకూడ పైమాదిరికట్టవచ్చును.

బియ్యపు అప్పడము

ఒకపడి తెల్లటిబియ్యము కడిగి నీడలో ఆరబోసి బాగుగ ఆరినపిదప పొయ్యిమీద బాణలివేసి కొంచెము కొంచెముగ వేసి బొరుగులు అగునట్లు మాడకుండ

వేయించవలెను. అట్లు వేయించిన బియ్యమును తిరగటి యందు విసరవలెను. ఆపిండిలో ఒకపడికి అయిదు పలముల సగ్గుబియ్యమువి డబెట్టిపిండిచేసియాపిండిలో కలుపవలెను. ఈ పిండికి తగిన ఉప్పును నీళ్లలో వేసి పిండిలో నిమ్మకాయరసమును కొంచెముపిండి ఈ ఉప్పునీరునుపోసి కలుపవలెను. గట్టిగ ముద్దగనే కలుపవలెను. ఈముద్దను బాగుగ దంపి ఉండలు చేయవలెను. ఒకపడికి సుమారు మూడువందల అప్పడములు అగును. ఇవి వంద పదిఅణాలుమొదలు రూపాయివరకు వెల వేయవచ్చును.

ఆవిరి అప్పడములు లేక తెల్లగ అప్పడములు

ఒకపడిబియ్యము, కొంచెముగ నాననిచ్చి బాగుగ పిండి దంచుకొనవలెను. ఆదంచినపిండిని, ఒకసన్నటి గుడ్డలో వస్త్రకాయముపట్టి ఆపిండిని నీడలో, ఆర బోసి, ఆరినమీదట, పిండికితగిన ఉప్పును పిండిలో వేసి, దోసెపిండిమాదిరి కలిపి పులియవలెను.

రెండవరోజు, ఒకగిన్నె పొయ్యిమీద పెట్టి, అడుగున నీరుపెట్టి ఇడ్డెన, కుడుము, వండినట్టు ఆవిరిపెట్ట వలెను. బాదముఆకులు కాని, మోదుగఆకులు కాని, తెచ్చి, వాటినూనెరాచి, ఒకచిన్న నేతిగరిటెతో గరిటెడు, చాలపల్చగ, ఈపులియబెట్టిన పిండినిరాచి, ఆవిరిబెట్టవలెను. ఆవిరిపెట్టి తీసి, ఒలిచి అప్పడములు ఎండవేయవలెను. ఈఅప్పడములు, సుమారు, పడికి అయిదువందల అప్పడములు అగును. ఇవికూడ, వంద, పదిఅణాలుమొదలు పండ్రెండుఅణాలు వెల వేయవచ్చును.

మినపవడియములు

ఒకపడి బజారుమినపపప్పు కాని, మినుములు విసరినపిండి కాని, సుమారు 3 అణాల బూడిద గుమ్మడికాయను తెచ్చి ముందటిరోజు బాగుగ సన్నగ తరిగికాని, నూరికాని, ఒకగుడ్డలో మూటకట్టి, మూట పైని బరువును పెట్టవలెను. అట్లుచేసిన కాయలోని నీరుఅంతయు వదలిపోవును. తెల్లవారి, ఈమినపపప్పు, నానబోసి, మెత్తగ రుబ్బవలెను. ఒకపడికి సుమారు 5 పలముల పచ్చిమిరపకాయలు ఇంగువ,పిండికిసరిపడు ఉప్పువేసి రుబ్బి, ఈపిండిలో, గుమ్మడికోరుతోకూడ వేసి కలిపి, ఎండలో, చాపగాని, గుడ్డగాని పరచి వడియములుపెట్టవలెను. వడియములకు ఉప్పు కొంచెము తక్కువగనే వేయవలెను. ఎండినయెడల సరి పోవును. బాగుగ రెండురోజులు ఎండినతర్వాత వడియములు ఒలిచివేయవలెను. ఇవి ఒకపడికి, 3 పళ్లు వడియములగును. వీటికి 1 పడి, 8 అణాలుమొదలు వెల కట్టవచ్చును.

సగ్గుబియ్యపువడియములు

ఒకవీశె సగ్గుబియ్యముతెచ్చి, దానికి తగిననీళ్లుపెట్టి ఉప్పువేసి సగ్గుబియ్యముపోసి ఉండకట్టకుండ కలియబెట్టుచు నుడికించవలెను. సుమారు 2½ పలము పచ్చిమిరపకాయలు నూరి, యీవుడికిన, సగ్గుబియ్యములో వేసి, కలిపి, వడియములు చాపమీద నూనెరాచి, ఎండలో పెట్టవలెను. ఇవి 1 వీశెకు సుమారు 4 వీశెల వడియములగును, ఈవడియములు వీశె 10 అణాలు అమ్మవచ్చును.

పిండివడియములు

1 పడి బియ్యము నానబోసి, పిండికొట్టవలెను. ఈపిండి వస్త్రకాయముపట్టి, దోసెపిండివలె కలుప వలెను. పొయ్యిమీద తగుపాటి నీళ్లుపెట్టి నీరు తెర్లునపుడు, చేరెడు సగ్గుబియ్యము వేసి ఈకలిపినపిండిని ఉండకట్టనట్లు కలుపుచు, నీళ్లలోపోయవలెను. ఈపిండి బాగుగ మెత్తగ, హల్వామాదిరి అగును. (నీరు తెర్లునపుడే, 2½ పలముల పచ్చిమిరపకాయలు పిండికి సరిపడు ఉప్పువేయవలెను.) ఈపిండిని చేతితోగాని, లేక, జంతికలు పీటతోగాని, వడియములవలె పెట్ట వలెను. ఎండలో బాగుగ ఎండినమీదట ఒలిచి తీసికొన వలెను. ఇవికూడ ఒకపడికి సుమారు 3,4, పళ్ల వడియ

ములు అగును. ఇవి 1 పడి పండ్రెండు అణాలు వరకు వెల వేయవచ్చును.

పేలాలవడియములు

ఒకపడి బజారు పేలాలు తెచ్చి, వడ్లు లేక ఏరి ఒకగిన్నెలో నీళ్లుపోసి, పేలాలు వేసి, కడిగి పైకి తీసి, చాపమీద పోయవలెను. $2\frac{1}{2}$ పలముల పచ్చి మిరపకాయలు, ఉప్పునూరి, ఈ పేలాలతో కూడ (ఇష్టమున్నవారు తెల్లనువ్వులపప్పు గాని, గసగసాలు కాని, బూడిదగుమ్మడికాయను కాని) వేసి, పేలాలు ఎక్కువ నలుగకుండ కలిపి ఎండలో వడియములు పెట్టవలెను. ఇవి కూడ ఒకపడికి పేలాలకు, 3, 4 పన్ల వడియములగును.

అన్నము పొడి

కందిపప్పు పెసలపప్పు, సెనగపప్పు ఈ మూడు పప్పులను వేర్వేరుగ బాగుచేసి సమానముగ అనగా మూడు పప్పులు ఒకటే కొలతగ వేర్వేరుగ వేయించుకొనవలెను. పై పప్పులను సరిపోవు ఎండుమిరపకాయలుకూడ వేయించుకొనవలెను. వేయించిన పప్పులు మూటిని కలిపి తిరగటియందు పిండిగ విసరవలెను. వేగిన మిరపకాయలు, పిండికి తగిన యుప్పును వేసి మెత్తగ దంచి ఈ పిండిలో కలుపవలెను. ఇష్టమైనవారు ఇంగువకూడ పొంగించి వేసుకొనవచ్చును. దీనిని కూడ వెల చేయవచ్చును.

పులుసు పొడి

ఐదు పలముల ఎండిన మిరపకాయలను 10 పలముల ధనియాలును, సెనగపప్పును, మినపపప్పును కలిపి $\frac{1}{2}$ ఆఖాకును, $1\frac{1}{2}$ గుప్పెడు మెంతులును కొద్దిగ మిరియాలును వేయవలెను.

సెనగపప్పును, మినపపప్పును వేర్వేరుగ వేయించుకొనవలెను. మెంతులు, మిరియాలుకూడ వేయించుకొనవలెను. పై నాలుగిటిని మెత్తగ తిరగటియందు విసరుకొనవలెను. పైచెప్పిన మిరపకాయలును, ధనియాలను కొంచెము నూనెకాని, ఆముదముకాని వేసి వేయించి, రోటియందువేసి దంచవలెను. దంచిన కారమును జల్లించి యీపిండిలో కలుపవలెను. ఇదియే పులుసుపొడి. (ఎక్కువ చేయవలయునన్న పై లెక్కనుపట్టి ఎక్కువ చేయవలయును).

చారు పొడి

మూడు గుప్పెడులు కందిపప్పు, 10 పలముల ధనియాలు, రెండు గుప్పెళ్లు మిరియాలు, కొంచెము సెనగపప్పు, ఐదు పలముల మిరపకాయలు ఇవి అన్నియును కలిపి ఎండలో ఎండబెట్టవలయును. మిషను ఉన్న యూళ్లైన మిషనుకు పంపవచ్చును. లేని ఎడల బాగుగ మెత్తగ దంచవలెను.

కూటు పొడి

5 పలముల మిరపకాయలను రెండు చేరల ధనియాలు, ఒక చేర సెనగపప్పు, ఒక చేర మినపపప్పు, రెండు గుప్పెళ్లు మిరియాలు వేయవలెను ఈ పప్పలను, మిరియాలను వేయించుకొని తిరగటియందు విసరుకొనవలెను. మిరపకాయలు, ధనియాలు కలిపి నూనెవేసి వేయించుకొనవలెను. పిదప రోటిలో వేసి దంచి జల్లించి కారమును, ఈ పిండిలో కలుపవలెను.

కూర పొడి

పైచేసినట్లే అన్నియును వేసి (మిరియములు మాత్రము తీసివేసి) పొడిచేసికలపవలెను.

పై పేర్కొన్న పాకశాస్త్ర సంబంధములగు వస్తువులు కాక పలువిధములగు తలనూనెలను, దంతచూర్ణమును చేయవచ్చును.

మల్లెనూనె

మల్లెపువ్వుల కాలమునందు మంచి మల్లెపువ్వులు తెచ్చుకొనవలెను. మ చిరకము నువ్వులు తెచ్చుకొనవలెను. ఒకపీటమీద నువ్వులు వేసి, ఈ నువ్వులుపైన

మల్లెపువ్వులు పరచవలెను. ఈ పరిచిన పీటను ఎండ పెట్టవలెను. ఎండిన తర్వాతదానిపై మరల నువ్వులు, దానిపైన పువ్వులు వేసి ఎండపెట్టవలెను. ఇట్లే నాలు గైదు దొంతులుగ (layers) ఎండబెట్టవలెను. బాగుగ ఎండినతర్వాత గానుగకు పంపి నూనె ఆడించవలెను. కావలసినయెడల సెంటు వేసుకొనవచ్చును.

జీడినూనె

మంచిరకము నువ్వులనూనెతెచ్చి కుంపటిమీద బాణలిపెట్టి దానిలో నూనెపోసి కాగునప్పుడు జీడి గింజలు ఒకటి రెండుగ నలియగొట్టి నూనెలో వేయ వలెను. వాసనకు కర్పూరములుకూడ వేయవచ్చును.

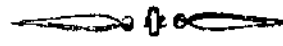
నలుగుపిండి

పచ్చటిపెసలు తెచ్చి దానిలో కొంచెము బియ్యము వేసి మెత్తగ విసరవలెను. దీనిలోకూడ కర్పూర ముల్కు వేసిన మంచివాసన కలిగి, ఒంటికి గుద్దుకొను టకు చాలబాగుండును. దీనిలో సెనగపప్పుకూడ కొంచెము వేయవచ్చును.

దంతచూర్ణము

సీమబాదముతొక్కలు చేర్చిపెట్టి, వానిని పొయ్యిలోవేసి నల్లగ కాల్చవలెను. బాగుగ కాలిన దానితోకూడ కొంచెము ఉప్పువేసి బాగుగ దంచ వలెను. ఉప్పుకాని పటికికాని వేయవచ్చును. వీనిని పొట్లములుకట్టి అమ్మవచ్చును.

నేను పై చెప్పినవన్నియుకూడ విదేశీయము లైన వస్తువులను ఉపయోగించక, స్వల్పపెట్టుబడి తోను, అందరకు అందుబాటులోను త్వరగా ఖర్చగు నట్లుకూడనున్నవి. ఈ వ్యాపారమును పెక్కుమంది యిప్పటికిప్పుడేచేసి ధనమును చేయుచున్నారు. అయి నను ఈ పరిశ్రమలు గృహిణులు ఇలువీడకయే స్వయంసహాయముతో చేసికొనుటకు అనువుగనుండు నని నమ్ముచున్నాను.

గుణవతి

శ్రీమతి గుడిపూడి ఇందుమతీదేవిగారు

గీ. నెచ్చెలీ ఎన్నికష్టాలు వచ్చుచున్న, ముచ్చటలుమాని సతము సమ్మోదమూని
దేవుడేకలడని నమ్మి ధీరమతిని, సైచితిని నింకనేలాగు సైపగలనొ.

గీ. కడుపులో దాచికొనుతల్లి నశచెదిపేకి, తండ్రి నామూలమున దీనదశవహించె
వెచ్చబెట్టెను తనకున్న విత్తమెల్ల, నల్లుడిల నున్నతోద్యోగి యగునటంచు.

గీ. కన్నతండ్రికికడు గడగండ్లుగలిగె, నాదరింపంగ దిక్కులేదాయె సకట
మంచిలేదాయె మాయత్తమదికి, నెన్నిపనులుచేసిన పతితోడ పలుకనీదు.

చలిమంట

క. పతి యాదరించుచుండిన, మతినంతటి దుఃఖవహ్ని మఱుగుదునే నా
వెతవెడలుటెన్నడో నా, గతియేమో కూడుగుడ్డ కఱవాయెగదే.

క. పరసతులయందు జూపెను, గురుదయ రసికతయుకండ్ల కొలుకుల నాపై
బరపందగదే యత్తయు, కరుణంగనరాదె పాపకర్మంబగునే.

గీ. ఆదరించెదుననిగదా యత్తగారు, నేలుకొనదగువాడు ప్రాణేశ్వరుండు
ఇద్దఱింతటికఠినులై యేచుచుండ, నెట్లుసైరించుచుంటినో యిన్నినాళ్లు.

క. ఎన్నటికైన నాథుడు, నన్నుం దయగనునటంచు నమ్మితి కష్టా
లెన్నెన్నో సైరించితి, నన్నియు వృథయయ్యె తిట్టె నడచెరువెడలన్.

క. తుదియాసకూడ వదలెను, ముదితనొకతె పెండ్లియాడి ముడియుచునుండెన్
హృదయేశ్వరు డిదెవింటివె, వదినా నేనింక జేయవలయునదేమో.

క. సతినన్నిటు విడనాడగ, పతినేనేవిడచితినని పాపపులోకం
బతికఠినోక్తులు పలికిన, బ్రతికితి నపనిందలబడి వచ్చితి నిటకున్.

ఉ. ఆకలిసైప నీపరిభవాగ్ని సహింప నిరాపనిందలీ
లోకులు వైవనోపను విలోలమనంబునువిల్వ నింద్రియ
వ్యాకులమున్నడంప చెలియా యిటు లొంటరి నిల్చియుండగా
నాకికచేతగా దెటులనాయన చెంతకుబోదునే కటా.

క. అన్నకొమరుండు విసుగుచు, నన్నంబిడ బ్రదుకుచుండు నయ్యకడకునే
నన్నానని యెటులేగుదు, చిన్నతననుగాదె తండ్రి చింతిలకున్నే.

శా. నాకుంగూర్చినదానవౌటమదిలోనన్ యోచనంబొందువే
నాకై నేయుము ప్రాణముల్విడుచుటే న్యాయంబొ గాకున్న నీ
లోకుల్ నవ్వగ హీనపుంబ్రదుకుపై లోలాత్మనైయుంటనే
గాకుం జెందుటకంచు నేడ్చె సతిదా కన్నీరుమున్నీరుగన్.

గీ. పైదలికినట్లు కుత్తుకబంటియాచు, పొరలి పొరలి యాగక పైకిపొంగివచ్చు
శోకవారాశి నరికట్టలేక యలసి, ప్రాణసఖిపైని వ్రాలె నిబ్బరముసడలి.

గీ. ఇట్లువ్రాలిన నెచ్చెలి నెదకుజేర్చి, కనులుచల్లనినీటితో గడిగి మదిని
కలకబాయగమాటాడె కరుణవెలయ, మిత్రులనుబోలుబంధు లీ ధాత్రిగలరె

అంబ అచ్యుతుల యుద్ధము

తిరుచూరు ఉత్సవవిశేషము

"పోయి సేవింపలేకున్నఁ బుణ్యతీర్థ
మహిమ వినుటయు నఖిలకల్మషహరంబు."

—మనుచరిత్రము.

'పద్మ'

కొచ్చిన్ సంస్థానము చిన్నదయ్యు వర్ధమాన సంస్థానములలో ఉన్నతస్థాన మాక్రమించుచున్నది. కేరళదేశములో నొక భాగము కొచ్చిన్ సంస్థానము. ఇర్వదియొక్కమారు సమస్త క్షత్రియులను రూపుమాపి వారి కళేబరములనే నిర్జరలోకమందలి తన పితృవ్రాతముల దనుపసోపానములుగా జేసికొన్న పరశురాముడు తదనంతరము భూమికి కశ్యపునకు ధారవోసినట్లును, గ్రహించి, — కృతఘ్నుడు కాబోలు — కశ్యపుడు పరశురాముని నిలపైనుండరాదని శాసించినట్లును అంత పశ్చిమతీరమునకు వచ్చి సముద్రుని వెనుకకు తగ్గవలసినదని కోరి ఆప్రదేశమునే పరశురాముడు నివాసముగా నేర్పఱచికొన్నట్లును అదే కేరళమనియు నైతిహ్యము.

ఈ కొచ్చిన్ సంస్థానమునకు ముఖ్యపట్టణములు రెండు. ఎర్నాకుళము, తిరుచూరు. 'తిరుశివపేరూరు' (శ్రీ పరమేశ్వరుని పేరుగల యూరు) అను శబ్దము యొక్క అపభ్రంశమే తిరుచూరు. అనేక చారిత్రికవిషయములకు ప్రసిద్ధిగడించిన దిది. హైదరాలీ, టిప్పుసుల్తాను లిట యుద్ధములు సల్పియున్నారు.

కొచ్చిన్ సంస్థానభూషణ మనదగు తిరుచూరు పెక్కువిచిత్రములకు నిక్క. సాధారణముగా ఏప్రెల్, మే నెలలో వచ్చు 'దేవతాపౌరుష ప్రదర్శనము' ఎప్పటి వైభవముతో నిటీవల ముగిసెను. ఈ తిరుచూరు "పూరము" కొచ్చిన్ సంస్థానములో — మలబారు కంతటికన్నను సత్యమునకు తలవంపురాదు — మిక్కిలి కొండాడబడు పండుగ. తిరుచూరుపట్టణమున కీ యుత్సవమునకు అన్నిదిక్కులనుండి వచ్చు ప్రేక్షకుల యుత్సాహము, సంఖ్య దాని గొప్పతనమును చెప్పకచెప్పగలదు. డెబ్బది యెనుమవేలకుపైగా జనులు ఉత్సవమునకు పెక్కుదినములకు మున్నే తిరుచూరునకు వచ్చి విడియుదురు.

'పూరము' అనగా ఉత్సవమని యర్థము. ఇతరములగు చిన్నచిన్న యుత్సవములకు దీనికి పోలి కెందును లేదు. ఇందలి విపరీత

ములే మనల ముగ్ధులను జేయుచున్నదనుట నిస్సంశయము.

తిరుచూరున కధిష్ఠానదేవతలు ముగ్గురు. శక్తిదేవి, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ, వీరిద్దఱికన్న ముఖ్యులు ప్రధానులునగు శ్రీ పరమేశ్వరుడు. ఈ ముప్వురయుత్సవములు ప్రేటేట నత్యంతవైభవముతో జరుగుచున్నవి. ఈ యుత్సవమునకు జేయబడు నేర్పాట్లు, వ్యయమగు ధనము ఎవ్వనినైన విస్మయమున ముంపగలవు. ఆ తిరుచూరును ఉత్సవమునకు పూర్వదినము చూచినను, రానున్న దింత బ్రహ్మోత్సవమని తలచుట కవకాశముండదు. ఏలన ఉత్సవమునకై యేర్పాట్లు అతిరహస్యముగను, అతిశీఘ్రముగను చేయుదురు. దేవుని పెండ్లికి ప్రతియొక్కడును పెత్తనదారన్నప్పు డీ రహస్య మేలయ్యా అని ప్రశ్నింపవచ్చును; కాని ఇదే మనకంత విస్మయానందము గల్పించి మన దృష్టుల కేంద్రీకరింపజేయుచున్నది.

మొదటి యిర్వురధిష్ఠానదేవతల యుత్సవము ఏకకాలమున వచ్చును. కావున 'పోటీ' సహజము. ఇద్దఱు దేవతలును పందెములు చఱచి 'యెవరా ముందు' అని తహతహపడునట్లు తోపజేయుదురు. అతి స్వల్పవిషయమును సైతము చాలచక్కగా నిర్వహింపబడునట్లు కార్యక్రమ మేర్పాటు చేయబడు టొక విశేషము. వీరి 'పోటీలో గెలుపెవరిదో ప్రధానదేవత న్యాయమూర్తిగానుండి నిర్ణయించును. అక్కడ జరుగు పద్ధతి ఇది.

మలబారులో దొరకు ఉన్నతములును సుందరములునగు ఏనుగులను చెఱి పదునైదుటిని ఇరుపక్షములవారును గల్గియుందురు. సుమారు ఎనిమిదడుగులు పొడుగైన ఆతపత్త్రమును, జరిగలతో చుట్టు సొగసుగా నలంకరించినట్టిదానిని, అనుభవశాలియగు బ్రాహ్మణయువకుడు ఏనుగు మెడమీద కూర్చుండి ఉత్సవాంతముదాక దాల్చియుండును. ఆతపత్త్రము కేవల మలంకారమాత్రమే. ఈ యువకునితర్వాత వెండిపిడి చామరములు రెండుగల మఱొక యువకుడు వానిని తఱచు ఇటునటు వీచుచుండును. ఇతని వెనుక నెమ్మిపింఛములతో జేసిన ఆలవట్టమును బూనిన మూడవవాడు గలడు. ఇట్లు అన్నియేన్గులపై నుందురు. వీరలకుతోడు శ్రుతిలయలతో ఆహా పుట్టించు నాగస్వరము, మృదంగము.

ఎత్తుకుదగినట్టులు ఇటులేడు, అటులేడు, మధ్య అన్నిటికన్న నెత్తైన నేనుగును నిలుపుదురు. ఆ నడుమగల యేనుగు నదృష్టము గదా యదృష్టము. సకల చరాచరజీవములకు ప్రభువగు ఆ దైవము దీనిమీదనే గదా యూరేగును! ఊరేగునంతకాలము ఆకసమును నిరసించి తలపైకెత్తి గంభీరముగా నది నడచుటలో వింతయేమి?

ప్రాతఃకాలముననే ప్రధానియగు శ్రీకృష్ణమూర్తి ఇర్వురు సేనాపతు లిరువైపుల కొలిచి వచ్చుచుండ యుద్ధభూమిలో నేర్పాట్లు సాంతముగానున్నవాయని పరిశీలించుటకై బయలుదేరి తన మకాము

క్రొత్తచోటికి మార్చుకొనును. దారి పొడుగునను జెండాలు గాలిగుమ్మటాలు కట్టబడి కంటికి కనునింపు గూర్చుచుండును. ముత్తైదువలు మోసాలనిల్చి యారతులు చక్రధరున కెత్తుదురు. శ్రీకృష్ణమూర్తి మకాము మాఱుటతోడనే శ్రీ వడక్కున్నాథాలయమునుండు చిల్లరదేవళ్ల యూరేగింపులాయూ గుళ్లనుండి యారంభించి న్యాయమూర్తి దేవాలయము నెదుట ముగియును. ఈ పెద్దపూరము పండుగకు చిల్లర దేవళ్ల యుత్సవము బలగము లనిపించుకొనును.

ఇప్పటికే పోటీ యారంభమైనదని యూహింపవలెను. మిట్టమధ్యాహ్నమగు సరికి శ్రీకృష్ణమూర్తి వాద్యవిశేషములతో తన మకామునుండి సేనాపతులు కొలిచి వచ్చుచుండ విరోధిపక్షముతో డీకొన బయలుదేరును.

ముఖములందు రకరకపు ఉడుపులు చిత్రములు గల్గిన యేనుగులు, బహువర్ణాతపత్త్రములు, నేమ్మిపింఛముల యాలవట్టములు, ప్రకాశమానసూర్యుడు—ఇవన్నియు ప్రోగైన ఆసౌందర్యమును చెప్పుటకు వేనోళ్లు చాలవు.

ఈలోగా రహస్యవార్తాహారులద్వారా తెలిసికొని యేమో, శక్తిదేవి సమాన గాంభీర్యముతో బయలుదేరును. వీరికిని ఇరువైపుల నేడేడేన్గులు శ్రీకృష్ణునకున్న ఆతపత్త్రాదితంతు పూర్ణముగానుండును. శ్రీశక్తిదేవి బయలుదేరు నవసరమున తదాలయ పూర్వభాగశోభావిశేషములను చూచినవారే యానందింపగలరు. పైమాదిరినే ఇంచుక వేఱగు రంగులుగల పదునైగు ఏన్గులపై సూర్యుడు ప్రకాశించుచుండ సమానశక్తిసామర్థ్యములుగల సేనతో దేవిగారు బయలుదేరి యుద్ధారంభచిహ్నముగా శంఖము పూరింతురు. ఈసరికి శ్రీకృష్ణమూర్తి సేనలు గట్టిగా సేకరించుకొని గుడిప్రాకార బహిరంగణమున విడిసియుండును. ఇప్పుడే వాద్యవిశేషములు చెలరేగును.

ఈసమయమున చుట్టుకొలత ఒకమైలుండొక వలయముమధ్య ఉన్నతముగా న్యాయమూర్తి శ్రీపరమేశ్వరుడు అధిష్ఠించియుండును. సాయంకాలముదాక శక్తికృష్ణులు తమతమ కదన చాకచక్యముల వెల్లడించుచుందురు గాని గెలుపెవరిదో నిర్ణయించలేని స్థితిలో యుద్ధముండును. "నాతో సరిపత్తువా, డాగక పైకిరమ్ము" అని యంబ పరిహసించెను.

ఉత్సవమున కెల్ల యానందదాయకమగు పట్టెదియే. ఇసుకచల్లిన నేలపై రాలదు. ఇరుపక్షములును ఆతపత్త్రములతో క్రమ్ముకొని శక్తిసామర్థ్యముల చాటుటకు సంపూర్ణ ప్రయత్నములు గావించును. గెలుపునిర్ణయము పరమేశ్వరాధీనమైనను అక్కడ గూడియున్న ప్రేక్షకులు దాని గూర్చి తర్కించుకొనుచుందురు.

ఇప్పటి కేదియు తేలలేదు గనుక, సరే, తమతమ విడుదులకు నిరుపక్షముల వారు నేగుదురు.

సాయంకాలమున జరుగు అంబ-అచ్యుతుల 'యుద్ధము'లో ఒక దృశ్యము. ఒక ప్రక్క బలగమునకు చెందిన కరిబలము. 15 ఏనుగులు వానిపై ఆతపత్రములతో లోనగువాని నిట గాంచవగును.

శ్రీమతి కాళ్ళకూరి మహాలక్ష్మీ సుందరమ్మ గారు బి.ఏ. (ఆనర్సు).
వీరు బాలాంత్రపు సుందరరామయ్య శేషమ్మ గార్ల పుత్రిక.
శ్రీయుత కాళ్ళకూరి శేషయ్యగారి ధర్మపత్ని.
వీరిటీవలనే సంస్కృతమున బి ఏ ఆనర్సు
రెండవతరగతియందు త్తీర్ణులైరి.

వీ ధి సి నీ మా

ప్రొద్దుటివలె రాత్రి మరల తమ యుత్సవముల సాగించి చిన్నదేవళ్లు వెళలు దురు ఇప్పటికి నడిరాత్రియగును. తనకే యెక్కుడు బలమని నిరూపించుటకయి యెదుటివారిని వెదకుటయట్లు రాజవీధుల నిరుదైవములును ఊరేగి యథాస్థానమునకు వచ్చి చేరును. ఇక్కడనేమూడుగంటల సేపు యుద్ధము జరుగును. దీనిని వీక్షించుటకయి యుత్సవాగతప్రేక్షకులు ఎత్తైనమేడలనెంతో యద్దెకుపుచ్చుకొందురు ఈయుదనున బాణ వేడుకల సొంపుపెంపులు వర్ణనాతీతమే. ఎదుటిపక్షమువారికి తెలియకుండ వీరు, వీరికి తెలియకుండ వారు తయారుచేసియుంచిన రకరకము మత్తాబులు, బాణాసంచాలు వగైరా-ప్రదర్శింతురు ఆటొట్లు, ఆచైనా పెట్టెలు, 'టార్పిడోలు' – ఇవి, అవి, యని పేర్కొనుటకట జాగాచాలదు ఇట్టిప్రదర్శనమున తిరుచూరుప్రథమస్థాన మాక్రమించు చున్నదనుటలో అతిశయోక్తి లేదు. దీనివల్ల కూడా తిరుచూరు ప్రాముఖ్యము బడసినది.

మరుదిన ముషస్సు, చుట్టుపక్కముల నుండి వచ్చినవారు రాత్రి జరిగిన యుత్సవ ములవయి చర్చించుచు వారివారి గ్రామ ముల కేగునెడ వారికి తట్టినట్టు గెలుపు నిర్ణయించు 'ఓటు' చేయుదురు

ఇంతలో చాలినది కాదు కాబోలు తిరుగా చెటి పదునైదు ఏనుగులతో ఇరు పక్షములును గుడి కెదుట శ్రీపరమేశ్వర సాన్నిధ్యమున నిలిచెదరు. మరల వాద్య గాండ్రు తమ కౌశలమును ప్రదర్శింతురు. ఆ తలత్రిప్పుటలు, జుట్టు ముడివేసికొను లుట, ఆ స్వరమువేయుటయందలి కసరత్తులు ఆ ఉత్సాహము వాద్యగాండ్రను పరవశమున ముంచును. దాని నాలకించు జనసామాన్యము వీరిలో నెవరి దెక్కు-వయో నిర్ణయింతురు. ఇట్లు 5, 6 గంటల కాలము 'యుద్ధము' బాగుగా సాగించి సుమారు 12 గంటలకు పెక్కు తుపాకి కాల్పులతో పూరసు ముగియును "జన వాక్యంతు కర్తవ్య" మ్మన్న సామెతను శ్రీపరమేశ్వరుడు జనులు నిర్ణయించిన రీతిని గెలుపెవరిదో తేల్చును.

పట్టణమంతయు మున్నాటిలేని నిద్రను తెచ్చుకొనును. సాయంకాలము చూతువా! అయ్యో యేమి చెప్పను? ఒక యెడారి యనిపించును. ఆ ప్రజలకోలాహలము, ఆ యేనుగులు–ఇవన్ని యేవీ? రెండు మూడు రోజులకు ముందున్న 'శాంతి' తిరుగా కన్పట్టి ఉత్సవములు జరిగెనాయని ప్రశ్నించుట కవకాశమిచ్చు విభ్రమమునకు మనల వశము చేయును.

ఈ యుత్సవసందర్భ సమాగతుల సంఖ్య డెబ్బదియైదు వేలకు తగ్గదని ఆదినే సూచింప బడినది. ఇందుతును ఆ యుత్సవము రెండు రోజులును చలిపందిరిపెట్టి అందు మజ్జిగ నొసగు శ్రీ కేసరికుటీరమువారి యౌదార్య మును ప్రశంసింప దగియున్నది. వీరికి నిరత మాయురారోగ్యైశ్వర్యము లొసగి శ్రీవడ క్కణ్ణాథస్వామివారి కిట్లోఽధిక సేవయుటకు శ్రీ పరమేశ్వరు డనుగ్రహించుగాక.

నీ చర్మ సౌందర్యమెంతో నీ వయస్సంత

క్రింది చర్మపు తైలగ్రంథులు పనిజేయునపుడే ముడుతలు గీతలు బైలుదేరును. పైచర్మమునశించి కఱకు దనము ప్రారంభించును. ఈ రెండు చర్మములను మంచి స్థితియందుంచుము.

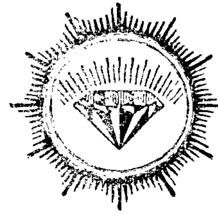
గీతలు ముడుతలు: ప్రతిరాత్రి పాండ్సుకోల్డు క్రీము పూసిన మానును. ఇది క్రిందిచర్మమునకు మంచి శక్తిని గొనిపోయి తైలగ్రంథులను కండరములను బలపరచును ఇది రోమకూపముల శుద్ధి చేయుటవలన నల్లని మచ్చలు మాయును.

కఱకు చర్మము: పాండ్సు వానిషింగ్ క్రీమును పూసిన మాయమగును పాండ్సు కోల్డుక్రీము ఉపయోగించిన తరువాత ముఖమునకు, మెడకు చేతులకుగూడ పాండ్సువానిషింగ్ క్రీము పూసి రాత్రంతయు నుండనిచ్చిన ఉదయమున చర్మము మృదువుగా నూతనముగా మనోహరముగనుండును.

ఉచితము: దీనిని నేడే పంపి పాండ్సు రెండు క్రీముల ట్యూబులను పాండ్సు ఫేసుపౌడరు మాదిరులను ఉచితముగా బడయుడు. (చెక్ షేడు) నేచురల్ ......రోజ్ క్రీమ్..........బ్రునెట్......

డాడ్జి అండ్ సెయ్మర్ లిమిటెడ్,
3, విబెట్ రోడ్డు, బొంబాయి.

పేరు..
చిరునామా..........................No. GL. 19

సకల పరీక్షలకు చెడకుండు సాక్షాత్ వజ్రమునకు సరి సమాన పూతగల

ఒరిజినల్

కల్చర్ వజ్రము

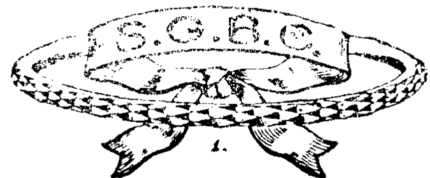
తోడుసైజు కమలం 1-కి 8 అణాలు.
బేసరిసైజు కమలం 1-కి 6 అణాలు.

కల్చర్ వజ్రములు మావద్ద దొరుకును.
గ్యారంటి నగలున్ను దొరుకును.

S. అరుణాచలం శెట్టి,
M. రామస్వామి శెట్టి,
వరాపువ్యాపారం, పెద్దబజారు, తిరుచినాపల్లి.

సయింటిఫిక్ బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసింపబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో రిజిష్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది సైంటిఫిక్
గోల్డుబాంగిల్సు కంపెనీ లిమిటెడ్
191, చైనాబజారు రోడ్డు, మద్రాసు.

ఆర్తవఫలముల అయోమయము

శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు

"శుభదినంబున సప్తమశుద్ధి గలిగి
చెలగు వేళను గురుమాపుచీరతోడ
సరసరుచిరాన్నభోజనోత్తరమునందు
నీడెరుంగనిచేడియ యీడుమీఱె."

పళని.

స్త్రీల ప్రాయమును మన శాస్త్రజ్ఞులు బాల, యౌవన, ప్రౌఢ, లోలయని చతుర్విధములగ విభజించియున్నారు. అందు జననాది పదునారువత్సరములగు బాలప్రాయముననే సమశీతోష్ణప్రదేశమున సర్వసాధారణముగ నారోగ్యవతులగు స్త్రీలు పుష్పవతులగుచున్నారు. అత్యల్పప్రాయముగు ఆరు, ఏడువత్సరములవయసునను ఆలస్యముగ ఇరువది, ఇరువదైదు వర్షములప్రాయమునను కన్యలీడేరునట్లు నిదర్శనము లేకపోలేదు. కాని అట్టివానిని వ్రేళ్లపైలెక్కింపవచ్చు ఈ కాలవ్యత్యాసములకు దేశశీతోష్ణస్థితులు, భుజించుఆహారము, దేహపటుత్వము కారణములని కొందరిమతము; అతిమూత్రవ్యాధులు, పైశాచికలక్షణములు కారణములని మరికొందరితలంపు కవయిత్రి ముద్దుపళని "కలికి కన్నెరికంబు కొలగ జెంచుల కెంతో యిచ్చితీసినమంచు లిచ్చునిచ్చ, నెప్పుడీడేరునో యీ ముద్దురాలని యుపవాసమొక వేళ నుండనీదు" అని యుద్ఘోషించినది పరిశీలించుచో పూర్వకవి ప్రణీతములగు గ్రంథములలో నింక నీయంశముల వ్యక్తీకరించు వర్ణనలెన్నియోగలవు ఎప్పుడు సంభవించినను ప్రథమార్తవము భారతదేశమున స్త్రీజీవిత నాటకరంగమునకు నాందియై, మహోత్సవమున కాలవాలమై యలరారుచున్నది.

స్త్రీలకు పుష్పిణులగు నాటనుండి నలువదియెనిమిది లేక ఏబదివత్సరముల ప్రాయమువరకును గర్భముదాల్చినపుడు, రోగిగనున్నపుడును గాక యిరువదియెనిమిదినముల కొకపరి రజోదర్శనమై మూడు లేక ఆరుదినములవరకును గాన్పించుచుండును. దీని విషయమై పెక్కు అభిప్రాయములుగలవు వానిలో కొన్ని యీగిగువ నుదాహరింపబడినవి.

స్త్రీమర్మస్థానము సరియగువృద్ధిని బొందినపిదప దానియొక్క ఉత్పత్తియందు అండముబయలుదేరి పాలోపియన్ ద్వారముగ గర్భాశయమును జేరుట కారంభించును. అందువలన నేర్పడిన కాలువద్వారా నూతనముగగలుగు అండములు ప్రతిమాసమును బయటికి వచ్చుచుండును ఇదియె స్త్రీలింటికి కాకపోవుటయని శరీరశాస్త్రకారణము

ద్వాదశ రాశ్యాత్మకభచక్రమున జలతత్వకారకుడగు చంద్రుడు, అగ్నితత్వకారకుడగు కుజుడు గోచారరీత్యా సంచరింపుచు బాలికలను, వృద్ధరాండ్రనువిడచి మిగిలినస్త్రీలకు రజోజన్మ మొనగూర్చుచున్నారు జన్మలగ్నము లేక చంద్రలగ్నము (జన్మకాలచంద్రస్థితరాశి)లకు అనుపచయస్థానములలో (లగ్నాత్ ౧, ౨, ౪, ౫, ౭, ౮, ౯, ౧౨, ఇండ్లు) గోచారరీత్యా చంద్రుడున్నచో కుజఉత్పత్తియగుచు ఆచంద్రునకు కుజదృష్టికలిగినచో నా ఋతుకాలాంతరమున పురుషసంసర్గమున గర్భమేర్పడునని జ్యోతిశ్శాస్త్రరహస్యము.

త్వష్టప్రజాపతిపుత్రుడగు విశ్వరూపుడు పురందరుని పురోహితుడుగానున్న కాలమున దురభిమాన

గ్రస్తుడై రహస్యముగ దానవులతో సంప్రదించి, వారలసహాయమున తా నింద్రపదవి నాక్రమించుకొను టకును, ప్రతిఫలముగ వారలకు హవ్యభాగము లొసం గుటకును తీర్మానించుకొని, అశ్వమేధయాగ మొనర్చు టకు గడంగెను. విశ్వరూపునివలన నారాయణ కవచ విద్య నుపదేశింపబడి శచీనాథుడు దౌర్జన్యమునకు గడంగిన దానవుల రణరంగమున జక్కాడి, విజయో త్సాహముతో స్వగృహమునకుమగిడి, పురోహితుని కుతంత్రము నెఱింగి, రోషావేశంబున మన్నుమిన్ను గానక నాతని శిరస్త్రయంబును ఖండించెను. అందు వలన పాకశాసనునకు బ్రహ్మహత్యాదోష మాపాది ంచినదనియు, మత్సరమగు నద్దానిని సమభాగములు జల, తరు, భూ, కామినులకు ప్రతిఫలముగ వరం బులనొసంగి పంచిపెట్టెననియు, ఆ బ్రహ్మహత్యాపా దితమే స్త్రీ లంటుగైకొనుటయని పౌరాణికగాథ.

స్త్రీలకుభగవంతుడే స్వాతంత్ర్యమిచ్చియున్నాడు. సృష్టిస్థితిలయకారణభూతులగు బ్రహ్మ, మహేశ్వర విష్ణులు, తమ అర్ధాంగులకు వాక్, శిర, ఉరములు వాసస్థలములుగ నిచ్చి యితరులకు మార్గదర్శకులైరి. యుక్తవయోనిర్ణయమున పురుషులకు ఇరువదియైదు సంవత్సరములని స్త్రీలకు పదునైదు వర్షములని వ్యతాసముంచియున్నారు. పురుషులరీతి స్త్రీలు ఇరు వదియైదుసంవత్సరముల కీ యుక్తవయస్కులగుదురు గాని యీలోపున నెట్లగుదురని స్వార్థపరులగు పురు షులు నోరెత్తకుంటకై భగవంతుడు స్త్రీలకు సమ ర్తాడునట్లు గల్పించెనని నేటి ఆధునికకవుల ప్రతి పాదన.

రజస్సు చక్కనియెఱుపువర్ణమును, నలుపుగలసిన రక్తవర్ణమునుగలిగి, అంటుకొనినవిధముగనుండి ఆరు లేక ఎనిమిదౌన్సుల (Ounce) పరిమితిగలిగినచో నా స్త్రీ ఆరోగ్యకరముగనున్నదని తలంచవలయును. డాక్టరు ఆర్. డి. డ్రాల్. ఎం. డి. సుప్రసిద్ధశరీర శాస్త్రజ్ఞులు స్త్రీలకు రెండుఔన్సు (Ounce) ల రక్త ముకన్నను హెచ్చుతగ్గులుగా స్రవించుట అనారోగ్య కరమని నుడివియున్నారు. మితిమీరిన పురుషసంసర్గ మును, లాహిరివస్తువులవాడుకయు రక్తస్రావవ్యత్యాస ములకు కారణములని శరీరశాస్త్రజ్ఞులచే నేకగ్రీవముగ నామోదింపబడినది. శరీరతత్త్వశాజ్ఞులు కొందరు రజస్సు ఊటఅనియు మరికొందరు రక్తసంబంధమైన రోగమనియు భేదాభిప్రాయముల నిచ్చియున్నారు. ప్రాచీనులు శరీరమును శుద్ధిచేయుట కేర్పరుబడిన మార్గమని తలంచిరి. మేటంహోవిన్ అను వైద్యనిపు ణులు సాధారణరక్తమునకును దీనికిని భేదమేలేదని నిరూపించినారు.

భారతదేశమున కడకేగు స్త్రీలు ప్రథమదినమున చండాలస్త్రీతుల్యముగను, రెండవరోజున మహాపాత కాభిశప్తయైన నెలతతోసరిగను, మూడవదివసమున చాకలిపొలతితోసమముగను, నాల్గవవాసరమున శూద్ర కామిని సమానురాలుగను తలంపబడుచున్నారు. వారలు పాదులు, తులసిచెట్లులను సమీపించిన నవి చచ్చిపోవుననియు, కాయగూరలు ముట్టుకొనినవి నిస్సారములగుననియు ప్రతీతిగలదు. పాశ్చాత్యులలో సహితమిట్టి నమ్మకములుగలవు. చెరగుమాసినస్త్రీ ఆపిల్ (Apple) చెట్టుక్రింద కూర్చుండి ఆచెట్టు కాయలు, పండ్లు రాలిపోవునని వారితలంపు. ప్రాచ్యులచే కడకేగు స్త్రీలకు నియమింపబడిన నిబంధన లీ దిగువ నుదాహరింపబడినవి.

౧ అభ్యంగనము, గంధపుష్పాదిధారణము, అంజనము, తాంబూలచర్వణముకూడదు.

౨ చీరల మార్చికట్టరాదు.

3 గోరు మొదలగువానిని గిల్లకూడదు.

౪ శిరోజములకు తైలసంస్కారణకూడదు.

౫ కలహములందు పాల్గొనరాదు.

౬ మితాహారమును భుజింపవలయును.

౭ పగలు నిద్రించకూడదు.

౮ అగ్నిస్పర్శము, దంతధావనము, సూర్యావలోకనము చేయకూడదు.

౯ నేలపైనే శయనింపవలయును.

౧౦ అంజలిచేనైనను తామ్రలోహ పాత్రముచేనైనను ఉదకమును పానముచేయకూడదు.

౧౧ మరియొక రజస్వలస్త్రీని స్పృశించకూడదు.

౧౨ తనముఖము తాను చూచుకొనరాదు.

౧౩ తనమాటను ఇతరులకు వినిపింపకూడదు.

౧౪ ఇతరులకు తాను నాలుగు కాడిమ్రానుల (బారల) దూరమున నుండవలయును.

౧౫ నాల్గవదినమున స్నానముచేయవలయును.

౧౬ దిగంబరియై స్నానముచేయకూడదు.

౧౭ స్నానముచేసిన పిమ్మట భర్త మొగమును చూడవలయును.

౧౮ స్నానాంతమున నోట వక్కగింజలను వేసుకొననిదే శిశువులను తాకకూడదు.

బహిష్ఠయైన స్త్రీ తిరుగ పందొమ్మిదిదినములలో రజోవతియయ్యేనేని అపవిత్రతలేక స్నానమాత్రముచే యొకదినమున శుచిర్భూతురాలగుననియు నిరువదిదినంబుల కనంతరమయ్యేనేని యథాప్రకారముగ నాచరింపవలెననియు విధింపబడియున్నది.

వైద్యశాస్త్రములో రజస్సువలన కొన్నిరోగముల నివృత్తియగునని వ్రాయబడియున్నది. అందు కొన్ని యీదిగువ పొందుపరుపబడినవి. తదితరములు కేవలము స్త్రీ సౌందర్యపోషణకు, పురుషుల స్వార్థమునకు ఉపయోగింపబడుటచే విడువబడినవి బహిష్ఠయైన స్త్రీయొక్క ఋతురక్తమును వెట్టికుక్క కాటుపై బెట్టిన దాని విషము విరిగిపోవును; శ్వేతకుష్ఠు మచ్చలపై పూసిన నవిమానును ప్రథమ రజస్వల అయినస్త్రీయొక్క ఋతురక్తమును కండ్లకు కాటుకవలె బెట్టిన తెల్ల కామెర్లజాడ్యము నివారణమగును. చెలగుమానిన స్త్రీ,మూర్ఛరోగిని మూర్ఛయున్నప్పుడు ముట్టుకొనిన మూర్ఛ నివారణమగును.

పాశ్చాత్యనవనాగరకత భారతదేశమున వేయికాళ్లతో 'ధిధిమ్మ'నినృత్య మొనర్చుచున్నను ఆంధ్రులకింకను సాంప్రదాయిక విజ్ఞానముగ కొన్ని మూఢాచారములు, పిచ్చినమ్మకములు అలవడుచున్నవని యెఱుంగుట మిగుల శోచనీయమగు విషయము అందు కన్య లీడేరిన తక్షణమున 'ఆర్తవఫలముల'నరయు పిచ్చినమ్మక మొకటి ఇందువలన చెడుఫలములు వచ్చినపుడు చదువుకొనినవారు లేనిపోని కుశ్శంకలుగలిగి మనోవ్యాకులతతో నుండుటతోడను, చదువురానివారు అప్పికొండమున్నగు తీర్థయాత్రలతోడను వ్యయప్రయాసములకు లోనగుచున్నారు. ఈ అప్పికొండ తీర్థము దరి సంఘటనలు మేయోకన్య (Miss Mayo) విరచితమగు 'హిందూమాత' (Mother India) కు మరియొక ప్రకరణమును చేర్చుటకే యుపయోగపడును కొలది కాలములో పేశ్యాకులము చారిత్రిక విషయమై నిఘంటుబోధ్యమగునని సంతసించుచున్న మహిళామండలి కిదియొక చిచ్చరపిడుగు ఇట్టి అవినీతికరమును మరియొకరిచే వ్రేలెత్తి చూపించుకొనవీలగు సంఘటనలకు రూపుమాయించుటకు వీని యుత్పత్తికి కారణమగు 'ఆర్తవఫలముల' పుట్టుపూర్వోత్తరముల నరయుట యావశ్యకము.

వేదముయొక్క షడంగములలో నొకటియగు జ్యోతిశ్శాస్త్రము సిద్ధాంత, జాతక, ముహూర్తములని మూడుభాగములుగ విభజింపబడియున్నది. అందు ద్వితీయ, తృతీయ భాగములగు జాతక, ముహూర్త భాగములు సిద్ధాంతభాగమువలన నేర్పరుపబడిన పంచాంగముపై నాధారపడియున్నవి సిద్ధాంతులు కొందరు 'కల్పలత' ననుసరించి, మరికొందరు 'అహోబలనాథీయము' ననుసరించి, వేరొకకొందరు 'గ్రహలాఘవము' రీత్యా పంచాంగములను గుణించుచున్నారు అందువలన పంచాంగములలో గ్రహగమనములు,గ్రహణములు. తిథి, వారనక్షత్ర, యోగ, కరణ, అమృత, త్యాజ, భుక్తిఘడియలు వ్యత్యస్థములుగ గాన్పించుచున్నవి గ్రహగమనములలో నొక్కొక్కపరి రోజులు

తదితరములలో కొన్ని ఘడియలు హెచ్చుతగ్గులు తరచు గాన్పించుచుండును ఇది అనివార్యము అందు నొకటితప్పు ఇంకొకటి యొప్పయని తలంపబనిలేదు అన్నియు శాస్త్రసమ్మతిములగు గ్రంథము ననుసరించి గుణింపబడిన పంచాంగములే

ఈసందర్భమున ఆధునికసిద్ధాంతులలో కొందఱి విషయముకుగూడ స్థాలీపులాకన్యాయముగ చెప్ప నగత్యముగలిగినందుకు పాఠకలోకము మన్నింతురు గాక. ఆంధ్రబాలికలకు అక్షరాభ్యాసముతోబాటు రాజావలంబనమగు హూణవిద్య తప్పనిసరిగనున్నది. హూణవిద్య నభ్యసించినవారికి కులవృత్తియనిన చుక్కెదురు. ఎంతటి ఉన్నతవిద్యనభ్యసించినను నేటి నిరుద్యోగసమస్యలో నింటగూర్చుండుటయే గాని వేరొక గత్యంతరములేదుగదా వితంతువువలె నింట గూర్చుండుటకైన వలనుపడక వీరినంటబట్టిన హూణ విద్యాసారము అనవసరపుభేషజముల కాశచేయించును. ఈభేషజములను నెరవేర్చుకొనుటకై ద్రవ్య సంపాదనకు ఉపాయములను వెదకి వెదకి వేసారి 'ఉపనయనము నాటిమాట ఉన్నదిసుమతీ' అన్నట్లు చుట్టుతిరిగి పౌరోహిత్య మారంభింతురు 'కరువనక దాసరులగుచో పదములెట్లలవడు' నన్నట్లు వీరలకు పంచాంగము చూచుటగూడ తెలియదు తెనుగుమాస ముపేళ్లకు వీరికి షష్ఠాష్టకము, తెనుగుఅంకెలకు వీరికి ద్విర్ద్వాశము; తెనుగుసంవత్సరపుపేళ్లన ఏలినాటిశని; పంచాంగములోనుండు ఘడియఘడియలను గంటలు, నిమిషములలోనికి మార్చుకొనుటయన నైధనతార ఎట్లోపంచాంగమును చూచి తిధి, వార, నక్షత్రములు చెప్పగలుగుటతోడనే "అశ్విని భరణీ కృత్తికాః పాదం మేషం" అని చెప్పవలను నేర్చుకొని జ్యోతిర్విద్యావిశేషజ్ఞులు, లంకామధ్యాహ్నమధ్య రవిని తీయగడంగి సిద్ధాంతశిరోమణులగుచున్నారు. ఇట్టి సిద్ధాంతులచే గుణింపబడిన పంచాంగములు జాతక, ముహూర్తభాగములకు పెట్టినభిక్ష పదిలముగలేని పునాదులపైనిర్మింపబడిన సౌధమువలె నిట్టిపంచాంగములపై నాధారపడిన జాతక, ముహూర్తభాగములు నిలకడలేక ఊగులాడుచున్నవి.

పంచాంగముల, సిద్ధాంతుల పరిస్థితులిట్లుంచి ఫలములను పరిశీలింతము ఆర్తవఫలములను వత్సరాయన, ఋతు, మాస, తిథి, వార, నక్షత్ర, యోగ, కరణములకును, ఆర్తవకోటి రజస్వలాచక్రములకును సంబంధపడియున్నవి ఆంధ్రదేశమున విశేషప్రచారమువడసి దైవజ్ఞులకు మార్గదర్శకములైన 'స్త్రీజాతకము 'ఆర్తవ చంద్రిక' 'నారదీయసంహిత' మున్నగు పొత్తముల లోని ఫలములు ఒకటి యేటికీడ్చిన నింకొకటి కోటి కీడ్చుచున్నదని యీదిగువనుదాహరింపబడిన శ్లోకభాగములవలన సోదరీమణులకు విదితము కాకపోదు. గ్రంథవిస్తరభీతిచే నొక్కనక్షత్ర ఫలములుమాత్రమిట పొందుపరుపబడినవి. తదితరములలోగూడ నిట్లేవ్యత్యస్తములుగలవు

అశ్విన్యాం విధవానారీ. (౧)

అశ్విన్యాం ప్రథమరజస్వలాకన్యాధన సుపుత్రవ్రతభోగినీ భవతి. (౨)

శ్రీయుక్తా సుభగా పుత్రవతి సౌభాగ్యన్వితా స్థిరా, కలాధికా మానవతీ చాశ్విన్యాం ప్రథమార్తవా. (౩)

పూర్వే భాగ్యవతియోషా. (౧)

పూర్వఫల్గుణీ నక్షత్రే ప్రథమరజస్వ లాకన్యా పతిసుతహీనాభవతి. (౨)

పరకామరతా దీనాదుష్పుత్రా క్లేశభాగినీ మలినాకర్క-శాకృద్భాగ్యక్షే ప్రథమార్తవా. (౩)

మఖాయాం పుత్రవర్ధినీ. (౧)
మఖానక్షత్రే ప్రథమరజస్వలా కన్యా
శోకవతీ భవతి. (౨)
నిర్ద్వేష్యా రోగసంయుక్తా సర్వదా
గేయలోలుసా, పితృవేశ్మరతా మాన్యా
పితృభే ప్రథమార్తవా. (౩)
పునర్వసౌ సుఖం పత్యుః (౧)
పునర్వసూ నక్షత్రే దుశ్చారిణీ ధన
నాశినీ భవతి. (౨)
పతిభక్తాపుత్రవతీ వరసంతాన మోదినీ
కులాచారానురక్తాఢ్యాఽదితిభే ప్రథ
మార్తవా. (౩)
విశాఖే విధవాభవేత్. . (౧)
విశాఖనక్షత్రేన్యా సౌభాగ్యపుత్రవతీ
భవతి. (౨)
నీచకర్మరతా దుష్టాపానాసక్తా పర
ప్రియా, విపుత్రామలినా కృదా
ద్విదైవే ప్రథమార్తవా. (౩)
మూలేతు వ్యభిచారఃస్యా (౧)
మూలనక్షత్రేన్యా సౌభాగ్యపుత్రవతీ
భవతి. (౨)
సంతానార్థ గుణైర్యాన్యైశ్వర్యక్తాన్య
క్లేశమోచనీ,
స్వకర్మనిరతా నిత్యం మూలర్క్షే ప్రథ
మార్తవా. (౩)
ప్రోష్ఠపాదే శ్రేష్ఠపుత్రా. (౧)
పూభానక్షత్రేన్యా పతిహీనాభవతి. (౨)

బంధకీ బంధువిద్వేష్యా నిత్యందుష్ట
రతాఖిలా, శిల్పకార్యేషు కుశలాది
జాంఘ్రిభే ప్రథమార్తవా. (౩)

పై శ్లోకముల యర్థము సులభగ్రాహ్యము గాన తాత్పర్యము వ్రాయబడలేదు. మఖ, భరణి, పూర్వ ఫల్గుని, పూర్వాషాఢ, పూర్వాభాద్ర, ఆర్ద్ర, పునర్వసు, జ్యేష్ఠనక్షత్రములలో వ్యక్తురాండ్రగు కన్యలు వానివానికి చెప్పబడు పరిమితులలో భర్తృదర్శనము, తాంబూలచర్వణాదులను విసర్జింపవలయుననియు, తదుపరి సక్రమముగ శాంతి జరుపవలయుననియు శాసించిరి. ఫలములన్నిటిలోను వైధవ్యయోగము పురుషులపాలిటికి ఫిరంగిగుండు. పురుషుని జాతకములో ద్వికళత్రయోగము స్పష్టముగా గాన్పించుచున్నను కన్యను వివాహమాడుటకు వెనుదీయడు. గాని కన్యజాతకమున వైధవ్యయోగము పనికిరాదట! ఏమి న్యాయము!!

కన్యకు జాతకమునుబట్టిగాని, ఆర్తవఫలమునుబట్టి గాని వైధవ్యయోగముండెనేని ఆ కన్యకయొక్క తండ్రి ఆ కన్యకచేతనే సావిత్రీవ్రతమునుగాని, పిప్పల వ్రతమునుగాని చేయించి ఆకన్యను విష్ణుప్రతిమ, అశ్వత్థఘటములకు రహస్యముగనిచ్చి వివాహమును చేసి చిరంజీవియైన వరునికిచ్చి వివాహము చేయవలయును. అట్లు రెండుమార్లు పెండ్లిచేసినందుననే దోషము లేకపోవునని బాలవైధవ్యయోగపరిహారముగ జెప్పబడినది చిరంజీవియైన వరుడనగా పూర్ణ, అపరిమితాయుర్దాయయోగములు జాతకరీత్యాగలిగి అశ్విని, మఖ, మూల, ఇత్యాది దీర్ఘాయుర్దాయ నక్షత్రములలో జననమైయుండవలయును. ఈ ఆయుర్దాయ యోగములు విషూచి, కలరా, ప్లేగ్ (Plague) మున్నగు అంటువ్యాధులు వ్యాపించునపుడు భూకంపము, వఱదలు ఇత్యాది అవాంతరములు తటస్థించు

నపుడును వర్తింపవట "లలాట లిఖితా రేఖాః పరిమార్ష్టుం నశక్యతే" "ఋణానుబంధరూపేణ పశుపత్నీ సుతాలయాః" మున్నగు సుభాషితములను జప్తినిడుకొనినచో నీ మానవప్రయత్న మెంతవరకు సఫలీకృతమగునని సంశయము తోపకపోదు

ఆంధ్రదేశమున షష్టిపూర్తి చేసుకొని మూడు లేక నాలుగు కళత్రములను పొట్టబెట్టుకొని కొడుకు, కొమరితల బిడ్డల లాలింపు ముక్కాలి ముదుసలి సహితము పెండ్లిపీటలపై కూర్చొనుటకు వెనుదీయుడు. సతికదా కూర్చొనునపుడు 'అష్టవర్షాత్ భవేత్ కన్య' యే వధువు కొనవలయును ఇట్టి అసమానదాంపత్యమునకు దురదృష్టవశమున భార్య రజస్వలా నక్షత్రము పై శ్రేణికి చేరి వత్సరములబాటు వియోగము గలిగించినచో 'త్రోసిరాజు ఆటకట్టగు'నని ఈ నిబంధన కొక సవరణను గావించుకొని ముందరి కాళ్లకు బంధము వేసినారు.

శ్లో. రజస్వలానాం యదిపూర్వకాలే
సంభోగమస్మిన్ కురుతేంగనానాం
తదూర్ధ్వగండం యదితచ్ఛుభంచ
భర్తృశ్చిరాయుర్యది రుద్రవాక్యమ్

అనగా రజస్వలకాని చిన్నదానికి భర్తృసంయోగము గలిగినచో తదనంతరమున రజస్వలా నక్షత్రమునకు దోషమున్నను వర్తించదని రుద్రవాక్యమట. అందువలన నిషేకముహూర్తములు బయలుదేరినవి క్రూరనక్షత్రమందు రజస్వలయైన స్త్రీకి మఱల శుభనక్షత్రమందు రజస్వలయైన పిమ్మట గర్భధానము చేసిన దోషము లేదనియు, క్రూరనక్షత్రమందు చంద్రుడు శుభనక్షత్రమందు సూర్యుడు ఉండగా రజస్వలయైన స్త్రీకి నక్షత్రదోషము లేదనియు గ్రంథములలోనున్నపుడు పైశ్లోకముయొక్క ఆవశ్యకత— కేవలము వృద్ధవరుల అనుకూలమునకుతప్ప—గాన్పింపదు. ప్రభుత్వచట్టము ననుసరించి శిక్షార్హమై, శారీరశాస్త్రరీత్యా హానికరమై, ధర్మశాస్త్రపద్ధతిని పాపభూయిష్ఠమై, అన్యదేశీయసోదరీమణులకు హాస్యాస్పదమై, నికృష్టమగు నీ రజస్వలా పూర్వభర్తృసంయోగ మెంతవర కామోదకరమో సోదరీమణులెల్లరను యోచింతురుగాక.

శారదాచట్టమమలులోనున్నపుడు పైవిషయముల కవకాశము లేదని కొందరుసోదరీమణులు తలంచవచ్చును. శతకోటిదరిద్రముల కనంతకోటి ఉపాయములుగదా? ప్రస్తుతపువివాహములు నూటికితొంబది రజస్వలాపూర్వముగనే యానాములో జరుగుచున్నవి; వ్రతము పేరుచెప్పియో, ఉపనయనమనియో రహస్యముగ నాంధ్రదేశమంతటను జరుగుచున్నవి. ఇందు స్త్రీలు చేయికలుగజేసుకొందురనుట నిర్వివాదాంశము తమకొరకై యేర్పరపబడిన చట్టమును తామే యతిక్రమించిన ఈచట్టమమలులోనున్న ప్రయోజనమేమి? దాస్యశృంఖలాబద్ధమైన భారతస్త్రీజీవితము ధన్యతజెందుటెన్నటికో!

బొంబాయి విక్టోరియాగార్డన్సులో ఒక మనోహర దృశ్యము.

శ్రీమతి దుర్గాదేవల్కారుగారు,

(ఎడమనుండి రెండవవారు.) లండను విశ్వవిద్యాలయమున

గృహశాస్త్రములందు పట్టము బడయునేగిరి.

కులము కులమందు వేటికి తెలుగుబిడ్డ!

గీ. గుణమెముఖ్యము నరులకు-కులమదేల
అన్నయార్యోక్తిదలపక-అనవరతము
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

2. నవ్యసాహిత్యవాసనల్-దివ్యభంగి
దిశలబర్వుచునున్న ఈ-దినములందు
అల్ల జాతివివక్షను-యుల్లమందు
విడువనేరకయింకను-వెఱ్ఱివగుచు
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

3. సాటిదేశంబులందలి-జనులు మిగుల
జాతిభేదంబు విడనాడి-జగతియందు
ఐకమత్యంబుతోనుండ-అహరహంబు
జాతిభేదంబులనినీవు-జడతబుద్ధి
హెచ్చుతగ్గులు కల్పించి-ఇహమునందు
అంటురోగులమాదిరి-అంటకుండ
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

4. కులమొగల్గుచోమనఋషి-కులముగనుము
వేదకర్తయు బ్రహ్మర్షి-విపులజ్ఞాని
యైనవ్యాసుఁడు శూద్రజుం-డగునుగాదె?
ధర్మమార్గానువర్తియై-ధరను కీర్తి
గనినధర్మవ్యాధు డరయ-గాను నవని
నతఁడు నీచకులోద్భవుం-డగునుగాదె!
కులముపూజ్యముభువిని-సద్గుణముముందు
నీనితత్వమ్మునరయక-వెఱ్ఱివగుచు
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

5. తక్కువకులమునగలరు-తఱచిచూడ
నేటిదినములలోకూడ-నిపుణమతులు
ఉత్తమోత్తమపూరుషు-లొప్పిదముగ
గాంధిజీమహాత్మునివలె-ఖ్యాతిగాంచి
నట్టిభూసురుఁడెందైన-నవనిగలఁడె
అట్టి శ్రీమహాత్ము నుపదే-శామృతంబు
ఆలకింపుముశ్రద్ధతో-ననవరతము
జాతిభేదంబు విడనాడి-జనులుమిగుల
సఖ్యభావంబుతోనుండి-సంతతంబు
హెచ్చుతగ్గులు విడనాడి-హితముగల్గి
అందరున్ సమభావమున్-పొందువరకు
భారతావనిముక్తి-బడయలేదు
అనుచు చెప్పుటసభలలో-నహరహంబు
వినుచు నింకనువదలక-వెఱ్ఱివగుచు
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

6. శీలమేమానుతోడవులు-స్త్రీలకెపుడు
సత్యసంధతయును మరి-శాంతతయును
కరుణయును కలుగవలెను-పురుషులకును
సర్వజనులకును తోడుగు-సంతతంబు
భూతదయగల్గియుండుట-పుడమిగాన
గుణమెముఖ్యము నరులకు-కులమదేల
అన్నయార్యోక్తిదలపక-అనవరతము
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

కోశా హనుమాయమ్మ.

ఇవి సమస్యలే

దేవి

విశాలదృష్టిని బరికించిన నిండలి సంగతులు సమస్యలు కావచ్చును; కాకపోవచ్చును, కాని ఆయాపరిస్థితులందుండు వారికివి విషమసమస్యలనిమాత్ర మంగీకరింపకతప్పదు.

నేటి ప్రపంచమున నియంతలకే కాలమనుట పరిపాటియైనది 'అతి సర్వత్రవర్జయేత్' అనుటవలననో యేమో, భారతదేశమం 'దూరూర నింటనింట' నున్న వేలకొలది నియంతలు కాలపరిపాకము వలన కోరలుదీసిన పాములగుచున్నారు, వారు తమ యశక్తతను నిందించుకొనుచు బుసకొట్టుచున్నారు. ఐననేమి? ముక్కుపచ్చలారని బాలబాలికలకు ముడివైచి 'మీభావి జీవితముతో మాకెట్టి సంబంధముగాని లేకున్నను, మిమ్ముల భార్యాభర్తలుగ నొనరించుచున్నాము, మీరు పెరిగి పెద్దవారైనపుడు మీకిష్టమున్నను లేకున్నను మా యిప్పటిచేతలకు కట్టుబడియుండవలసినదే. మనసంఘములో దురాచారములున్నవని నందఱంగీకరింపవలసినదే కాని అవి యందఱికిని గనపడవు. వానికి గుఱియైన ప్రత్యేకవ్యక్తులకే వానిబాధలు స్పష్టమగును బాల్యవివాహపిశాచములబారికి బాల్పడిన వారికిగాని వాని 'మజా' తెలియదు పాపపుణ్యము లెఱుగని పసికూనలపుడే వివాహము లొనర్చికొని దురదృష్టులైన వారికిగాని వితంతువుల బాధలు ప్రస్ఫుటముగావు ఈ విధముగా ఆయా ఆచారములకులోనై తప్పని సరిగా తన్మూలమున తమకుగలుగు ఆ యాకష్టములు నూటికి నూరుపాళ్లు అనుభవించువారలయు వానినిగూర్చి తెలిపినవారలయు వ్రాతలు, (కష్టాలుకూడ)సత్యమునకు చాలదగ్గఱ కష్టములచే గలిగిన బాధలచే నావేశపూరితులై సూచించిన పరిష్కారముల నందఱట్టె యంగీకరింపకపోవచ్చునుగాని వారికష్టములు మాత్రము వారింపదగినవనుట నిర్వివాదాంశము, తప్పనిసరి. దీనివలనగలుగు ఫలితములను అనుభవింపవలసినదే. ఇది మా యాజ్ఞ' యని బాల్యవివాహము లొనరించుచున్న వారందఱును, విజ్ఞాన వ్యాప్తిచేతను, విద్యాప్రాబల్యము వలనను నవీనాశయముల తోడను దారికివచ్చి ఫానికి స్వస్తి జెప్పవలసివచ్చినది. వీని కతీతులైన మహాత్ములను శారదాశాసనము కొరడా చేతబుచ్చుకొని 'కబడ్దార్' అని మందలించుచున్నది. దీనికికూడ భయపడనిధీరులగు పూర్వాచారపరాయణు లుందురేని వారిని కాలమే చక్కచేయగలదు. కావున బాల్యవివాహ మనునది నేడు మనమంతగా పరిగణింపదగిన ప్రబలసమస్య గాదు.

ప్రపంచమంతయు ప్రౌఢావివాహమేయుక్తమని నెత్తిన నోరుపెట్టుకొని ఘోషించుచుండ ప్రత్యేకముగా నదియే యుత్తమని చర్వితచర్వణముగ వ్రాయబూనుట

కులము కులమందు వేటికి తెలుగుబిడ్డ !

గీ. గుణమెముఖ్యము నరులకు-కులమదేల
అన్నయార్యోక్తిదలపక-అనవరతము
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

2. నవ్యసాహిత్యవాసనల్-దివ్యభంగి
దిశలబర్వుచునున్న ఈ-దినములందు
అల్లజాతివివక్షను-యుల్లమందు
విడువనేరకయింకను-వెఱ్ఱివగుచు
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

3. సాటిదేశంబులందలి-జనులు మిగుల
జాతిభేదంబు విడనాడి-జగతియందు
ఐకమత్యంబుతోనుండ-అహరహంబు
జాతిభేదంబులనినీవు-జడతబుద్ధి
హెచ్చుతగ్గులు కల్పించి-ఇహమునందు
అంటురోగులమాదిరి-అంటకుండ
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

4. కులమెగల్గుచోమునఋషి-కులముగనుము
వేదకర్తయు బ్రహ్మర్షి-విపులజ్ఞాని
యైనవ్యాసుఁడు శూద్రజుం-డగునుగాదె?
ధర్మమార్గానువర్తియై-ధరను కీర్తి
గనినధర్మవ్యాధు డరయ-గాను నవని
నతఁడు నీచకులోద్భవుం-డగునుగాదె!
కులముపూజ్యముభువిని-సద్గుణముముందు
నీనితత్వమ్మునరయక-వెఱ్ఱివగుచు
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

5. తక్కువకులమునగలరు-తఱచిచూడ
నేటిదినములలోకూడ-నిపుణమతులు
ఉత్తమోత్తమపూరుషు-లొప్పిదముగ
గాంధిజీమహాత్మునివలె-ఖ్యాతిగాంచి
నట్టిభూసురుఁడెందైన-నవనిగలఁడె
అట్టి శ్రీమహాత్ము నుపదే-శామృతంబు
ఆలకింపుము శ్రద్ధతో-ననవరతము
జాతిభేదంబు విడనాడి-జనులుమిగుల
సఖ్యభావంబుతోనుండి-సంతతంబు
హెచ్చుతగ్గులు విడనాడి-హితముగల్గి
అందరున్ సమభావమున్-పొందువరకు
భారతావనిమరిముక్తి-బడయలేదు
అనుచు చెప్పుటసభలలో-నహరహంబు
వినుచు నింకనువదలక-వెఱ్ఱివగుచు
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

6. శీలమేయానుతొడవులు-స్త్రీలకెపుడు
సత్యసంధతయును మరి-శాంతతయును
కరుణయును కలుగవలెను-పురుషులకును
సర్వజనులకును తోడుగు-సంతతంబు
భూతదయగల్గియుండుట-పుడమిగాన
గుణమెముఖ్యము నరులకు-కులమదేల
అన్నయార్యోక్తిదలపక-అనవరతము
కులము కులమందు వేటికి- తెలుగుబిడ్డ!

కోశా హనుమాయమ్మ.

పాండిత్యముగాదు; ప్రజ్ఞావిశేషమునుగాదు కాని దాని కవినాభావసంబంధముగానుండెడి కొన్నివిషయములు తప్పక విచారింపదగినవి.

ప్రౌఢావివాహమన్నంతనే కన్యకువివాహ విషయమున తగిన స్వాతంత్ర్యముండితీరునని స్ఫురించును. కాని స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమను నది మనదేశములో ఏ నలువురి విద్యావంతుల వద్దనో జనించి మాయ మగుచున్నది. ఒక వేళ బాల్యవివాహ ము లంతరించి ప్రౌఢా వివాహములు జరుగవచ్చును కాని కన్యపితరుల వాక్యాను సారము వివాహమాడ వలసినదేనా యను సం దియము జనించును. తనకు నచ్చినచో, తన కది యభ్యంతరము లేనిచో, నటులనే గావ చ్చును వివాహ మను నది యానాటి ముచ్చ టతో దీరునదికాదు వివాహితులు జన్మాంతమువఱకు కష్టసుఖ ములను సమభాగినులై యేకాంతయులేక ప్రశాంతముగ కాలము గడుపవలసియున్నది. అట్టితరి నభీష్టవరణమునకన్న ననుకూల మార్గమేమున్నది? అటుగాక పితరుల యా జ్ఞానుసారముగ గంగిరెద్దువలె తలనాడించు చు నెవరికిచ్చి వివాహముచేసినను సరియే యని యున్నవారు ప్రతికూలురును అనను బద్ధులునగు వారితో — సౌఖ్యముమాట దైవమెఱుగును — కన్య కాపురమెట్లు చేయగలుగును? వివాహములందెట్లు ప్రౌఢావివాహము ముఖ్యమో వివాహవిషయ మున స్వయంవరణస్వాతంత్ర్యము ముఖ్యావ సరమగుట నిర్వివాదాంశము. ఇటులని తనయుల భావి సౌఖ్య మునందు దృష్టిగల అనుభవజ్ఞులగుమాతా పితల యుపదేశము లను మన్నింపక యుండ రాదు.

“న్యాయమైన హక్కులన్నిటికిని సరియగు పరిష్కారముండి తీరవలయుననుట నాయుద్దేశము ఈ సమస్యాపరిష్కారమే సాంఘిక విద్వేషములనుగాని విభేదములనుగాని పెంపొందించు నట్టిదైనచో, భావి సాంఘిక పరిణామమున కట్టు క్షమింపదగని నేరమగును ఈ తరుణమున స్త్రీలకొక ప్రత్యేకప్రార్థన హృదీయపూర్వకముగా చేయుచున్నాను స్త్రీలు సాంఘికవిద్వేషములందు పాల్గొన కుడు పురుషులు కీవిషయమున బుఱ్ఱలులేకున్న మనకైనయుండనిండు ప్రకృత కష్టముల గమనిం పక భావిమానవ సాంఘిక సౌభాగ్యమునెడ దృష్టియుంచుట స్త్రీలకర్తవ్యము వారైక మత్యము మాటనెపుడునుమరువరాదు.”

ఆచంట రుక్మిణమ్మ

పాశ్చాత్య ప్రపంచ మునందు ప్రణయరా హిత్యమైన వివాహము లరుదు. కాని మనదేశ మున నింతవఱకు ప్రణ యమునకు వివాహ మాధారమని తలంచి యుండిరి. వివాహానంత రము భార్యాభర్తల యెడ నభివృద్ధియగు ప్రణయముసంఘము నకు వెఱచుటచేతనో, నియమబద్ధమై యుండుటచేతనోయని చెప్పవలసినదే. ఇది యు నరుదు, ప్రతివారియందును గలుగు టసంభవము.

కాలానుసారము మన యాచార వ్యవ హారములుగూడ కొంతవఱకు మారి నేడు

యువతీయువకులు కలసిమెలసియుండుట కవకాశములు గలవు దీనిచే వీరియందు పరిచయము గలుగుచున్నది. అట్టిపరిచయము కాలక్రమమున స్థిరమై నాంతరంగికమగును. ఈ యాంతరంగిక మైత్రియే స్నేహమనియు, ప్రేమయనియు జెప్పబడుచున్నది. కేవల మొకేజాతికి జెందినదైన స్నేహమనియు దద్భిన్నమైన ప్రేమ లేక ప్రణయమనియు జెప్పదగును. [ప్రేమ, ప్రణయము అభిన్నమను నర్థమున నిట్లుపయోగించుచున్నాను.] కనుకనే ప్రేమోత్పత్తికి సంవీక్షణ, సంభాషణ, సాహచర్యము లనునవి యాలంబనములు. అయ్యది వీక్షణమువలన నుద్భిజ్జింబై సంభాషణమువలన నభివృద్ధి నంది సాహచర్యమువలన స్థిరమగుచున్నది. వీనికి విద్యారూపశీలము లుద్దీపితములు. అవకాశములుండుటచే ప్రేమ యువతీయువకులమధ్య నీవిధముగ ప్రబలుచున్నది. అంతియగాక యొకరినొకరు చక్కగ నర్థముచేసుకొని తమ జీవితమంతయు కలసి హాయిగగడపగలమను నభిప్రాయమును వారి హృదయములందు శేకొత్తును ఈ ప్రేమకు ప్రతిఫలమేవివాహమయ్యేనేని వారిసుఖజీవితమున కది మొదటిమెట్టుగను డగలదు.

ఇటులగుట అవివాహితులగుయెడ మాత్రమేగాదు. బాల్యవివాహమునకు బలియై వితంతువులైన వారికికూడ నిట్టియవకాశము లుండవచ్చును. అట్టిచో వారెల్లరు అవశ్యముగా స్వయంవరణపద్ధతినే వివాహమాడవలయుననుట నాయుద్దేశము. కారణము లెల్లరికి విదితములే.

హేతువాదమునకు నిలువజాలక, మానుషత్వమును దగ్గఱజేరనీయకయుండు నే సనాతనాచారపరాయణ చక్రవర్తియో వితంతూద్వాహము శాస్త్రనిషేధమని యసంబద్ధప్రలాపములాడిన నాడుగాక. ముక్కువచ్చలారని ముద్దియ యకాల మృత్యువువాతబడిన భర్తకొఱకై యావజ్జీవము దుఃఖములపాలు గావలసియుండునా? వారిభర్తతోపాటు వారియందలి మానవ గుణములుకూడ మరణించినవా? తాను బాధ్యతవహింపనిదానికై తనజీవితము బలిచేయవలయునా? సంఘము వారలను వెరపించి వివాహమొనర్చుకొనుట కాటంకపెట్టినది. వారితలంపులను, వారి రహస్యాచరణములను నాపజాలెనా? జీవితపర్యంతము సుఖించుటే జన్మోద్దేశము. సంఘమునకు భీతిజెందక, యన్యాయముల నోడిగట్టక, ప్రకృతిసిద్ధమగు సుఖానుభవార్హతను,వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమును బురస్కరించుకొని స్త్రీలు స్వయవృణీతప్రణయపాత్రులు గావలయును ఇది వారికి సమస్యయే! కాని పరిష్కారముకూడ వారిచేతులందే యున్నది.

అధైర్య ముగ్గుపాలతో పెట్టబడి సంఘనియములకు కదలక కట్టువడి విద్యా, జ్ఞానములచెంత పోవని వితంతువులమాటయేమి? వారికి సాహస మెక్కడినుండి వచ్చును? నిజమే అందువలననే వారు తీరనికష్టములకు లోనగుచున్నారు. ఆకష్టములకెల్ల కారకులయ్యు వానినీ వారింపనెంతమాత్రమును శ్రద్ధవహింపనివారు మానవగణమునకు చెందరు.

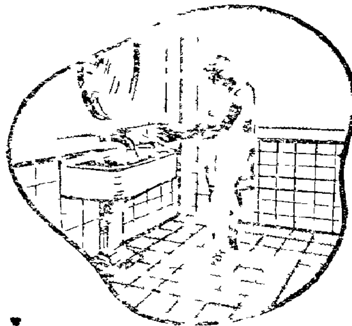
అధికవ్యయము లేకయే

సౌందర్యమునుగూర్చు సబ్బు

THE MYSORE SOAP FACTORY
BANGALORE

సౌందర్యమును కూర్చువానిలో మైసూరు చందనసబ్బు అతిప్రఖ్యాతమైనది. ఇది చర్మమాలిన్యమును నశింపజేసి దేహమునకు ఆరోగ్యము, లావణ్యము చేకూర్చును. ఈసబ్బు సుగుణముల నధికముగా కల్గియుండుటచేత, వాడినప్పుడు, స్వేదగంధములందలి మురికి పూర్తిగా పోవును. మార్దవము, లలితసౌరభము వీనితో కూడుకొన్నది.

అనుభవజ్ఞుల సాహాయ్యమున ఆధునిక శాస్త్ర పద్ధతులతో తయారు చేయబడుచున్నది.

ఎంతో నాణ్యవంతమైనది. అతిస్వల్ప లాభమునకే విక్రయింప బడుచున్నది.

మైసూరు చందనసబ్బు

గవర్నమెంటు చందనపుసబ్బు ఫ్యాక్టరీ, బెంగళూరు.

పెంచిన ప్రేమ

శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు

జాతిమత, వయోభేదాలను, హెచ్చు తగ్గులను, గుణావగుణాలను, సాధక బాధకాలను గుర్తించకుండా అభివృద్ధి చెందే ప్రేమ ఆమెలో కూడా జనించింది. ప్రపంచదృష్టిలో అది న్యాయము కాదు; ప్రేమించడానికి ఆమె కధికారమూ లేదు. కాని ఆ ప్రేమ హృదయాలు............. .. ..

* * *

రామలక్ష్మికి చాలా జబ్బుగావున్నది. బ్రతికే స్థితిలో లేదు. తమ అబ్బాయిగారిని చూడాలెనని మహాకలవరిస్తున్నది. ఒక్కమారు తమరు అబ్బాయిని అమ్మాయిలను తీసుకొని మావూరు దయచేయాలెనని రామలక్ష్మి చెల్లెలుకొడుకు వచ్చి చెప్పగానే రామారావు కాలేజీకి సెలవు వ్రాసిపంపి వేణుకుగూడా అపూట బడిమాన్పించి వేణును తీసుకొని రామలక్ష్మి వున్న గ్రామం వెళ్లాడు రామలక్ష్మి పూరిగుడిసెలో నులకమక్కలో పడుకొనివున్నది. రామలక్ష్మిని చూదామని తండ్రికంటె ముందు వురుక్కుంటూ లోపలికిపోయిన వేణు రామలక్ష్మిని చూచి భయపడి తండ్రి వెనుకకువచ్చి నిలిచి తొంగిచూడటం మొదలుపెట్టాడు "పెద్దామ చిన్నయ్యానూ పంతులుగారిని చూడాలంటివే అరుగో వచ్చారు చూడూ" అన్నాడు కోటయ్య రామలక్ష్మికి వుబ్బువ్యాధి కావడంచేత శక్తితప్పినా తెలివితప్పలేదు కోటయ్య చెప్పగానే చప్పున కళ్లు తెరిచింది రామారావు వేణు యెదుట నిలబడివున్నారు. రామలక్ష్మి చూపులు పక్కపక్కల ప్రసరించాయి యెవరినో వెదకుతున్నట్టు. రామారావు గ్రహించి 'పెద్దమ్మాయిని అత్తవారు యేడాదిలోపల తీసుకపోయినారు. చెల్లెలుగూడా పెద్దమ్మాయితో వెళ్లింది' అన్నాడు. సరేనన్నటు రామలక్ష్మి తల త్రిప్పి వేణును దగ్గిరకురమ్మని సౌంజ్ఞ చేసింది. వాపుచేత వికృతంగావున్న రామలక్ష్మిని చూచి భయపడి వేణుతండ్రి వెనుకనుండి యివతలకు రాలేదు 'రామారావు భయంలేదు నాన్నా! మన రామలక్ష్మి నీమీద దానికి అమితప్రేమ. నేను దగ్గిరకు తీసుకపోతా రమ్మ'ని రామారావు వేణును రామలక్ష్మి వద్దకు తీసుకపోయినాడు. రామలక్ష్మి వేణును కళ్లారాచూచి కాగితంలో మడచి మడచి వుంచిన ఒక నవరస్సుతీసి వేణు చేతిలో బెట్టి 'చిన్నయ్యా ...నా పేరుగా. ఉంగ....రం .. చేయిం ...చి. . చేతికి పెట్టుకో... న...న్ను ...మఱచి.... 'రామలక్ష్మి మాట్లాడలేకపోయింది. అవసానదశలోగూడా రామలక్ష్మి వేణుపై జూపిన ప్రేమను రామరావు ఆశ్చర్యపడిపోయినాడు అప్రయత్నంగా వెలువడిన రెండు కన్నీటిబిందువులు కృతజ్ఞతాభరితమైన అతని అంతస్సును వెల్లడించినవి. 'మహాయోగ్యురాలు మహావిశ్వాసంగల మనిషి. రామలక్ష్మివంటి ఉత్తమురాలి సహాయంలేకపోతే ఆరోజుల్లో నాఅవస్థ యెట్లా వుండెదో: మనిషికి కులం ప్రధానంగాదు గుణమే ప్రధానం' అన్నాడు రామారావు. ఒక్కటి రెండు నిమిషాలు గడిచాయి. రామలక్ష్మి పని అయిపోతున్నట్టు తోచింది. 'రామలక్ష్మి వెళ్లివస్తాను'అన్నాడు రామారావు. రామలక్ష్మి బలవంతంగా కండ్లు తెఱచింది. ఆమె చల్లనిచూపులు మొదట వేణుపైబడి రామారావు దెసకు మరలినాయి ప్రాణపదంగా పెంచిన నీ వేణు జాగ్రత్త సుమా అని వొప్పగించినట్లున్నది రామారావు కాచూపు. రామలక్ష్మి మళ్లీ కండ్లు మూసింది. కనుకొలుకులు నిండిన కన్నీళ్లు బొట్లు బొట్లుగా చెక్కిళ్లపై జారినాయి మనసులో వూహ చెప్పే శక్తిలేదు రామారావు వేణును తీసుకొని బయటికివచ్చాడు అంతే అయిపోతున్నదన్న సవ్వడి

గూడా వెంటనే వినవచ్చింది గబగబ యిద్దఱు మను ష్యులు పట్టి బయటకు తీసుకొచ్చారు. ఆ దృశ్యం చూచి వేణు వలవల యేడ్చాడు. రామారావుకు గూడా కళ్లనీళ్లు వచ్చాయి. కళ్లనీళ్లు తుడ్చుకుంటూ వేణును పూరడిస్తు కొంచెం దూరంగా వచ్చి 'కోట య్యా నేను వెళ్లిపోతున్నాను. ఇవ్వాళ కర్చునిమి త్తం ఈ పదిహేనురూపాయలు తీసుకో. డబ్బుకోసం నీవు వెనకముందాడ నక్కర్లేదు. రామలక్ష్మి దిన వారాలు ఘనంగాచెయ్యి అందుకైన కర్చంతా నేనే భరిస్తాను అంతేగాదు. రామలక్ష్మి పేర మీగ్రామం లో ఒక మంచినీళ్లబావిగూడా వేయిస్తాను' అని రామారావు స్వస్థలానికి బయలుదేరాడు. రామారావు కాలేజీలో ప్రొఫెసర్. నెలకు నాల్గువందలు జీతం.

౧

ఒకొక్కప్పుడు ఒకొక్క కుటుంబానికి కల్గే విపత్తు చూస్తే భగవంతుడికిగూడా చూడలేనితన మున్నదాని అనిపిస్తుంది. లేకపోతే పాలు పోసుకుం టున్న కంకిలాగా నవనవలాడుతూ యెంతో చక్కగా కూడుకుంటున్న రామరావు కాపురం యింతలో యింత విపత్తుకు పాలుచేయడమేమిటి భగవంతుడు?

రామారావు యిరవైయారు సంవత్సరాల చిన్న వాడు. ఎం ఏ. ప్యాసైనాడు కాలేజీలో ప్రొఫె సరు. నూటయాభై రూపాయల జీతం. భార్య జాన కికి యిరవైరెండేళ్లు వయస్సు. తెలివి, యోగ్యత, చక్కదనము అన్నీ ఆవిడ సొమ్ము, భార్యాభర్త లలో అత్యంతమైన అన్యోన్యత. చూడ ముచ్చటైన దాంపత్యం. తొలిచూలు మలిచూలు ఆడబిడ్డలు. మూడవకాన్పు వేణు పుట్టుకతో ఆమె జీవితం ముగి సింది. హాయిగా సుఖసాగరంలో శయనించుచున్న ఆ సంసారనౌక ఆ మహోపద్రవపర్వతానికి ఢీకొని ఫెటిల్లున పగిలిపోయింది.

నాలుగేండ్లబిడ్డ ప్రేమలత. రెండేండ్లపిల్ల హర్ష లత. పదమూడురోజుల పసికూన వేణు. రామారావు పాతాళానికి క్రుంగిపోయినాడు. జానకిమీద అతనికి అపరిమితప్రేమ వినోదమునకైనా మాటామాటా అనుకొని యెఱుగని ఉత్కృష్టదాంపత్యం వారిది. అటువంటి భార్యను కోల్పోవడం ఈ పసిబిడ్డలను పెంచవలసిన బాధ్యతమీదపడడం తనవంకగాని ఆమె వంకగాని యీ బిడ్డలపోషణభారం వహింపగలవా రెవరూ లేకపోవడమూ రామారావుకు అన్నికష్ట ములు ఒక్కమాటు చుట్టుకున్నవి.

వంటమనిషి, పనిమనిషి, బిడ్డల నెత్తుకొనేమనిషి బజారువెచ్చాలు వగైరాలకు చాకలి, మొదలైన నౌకర్లంతా యిదివఱకేవున్నారు. చూచినా చూడ కున్నా ఆ తల్లిలేని బిడ్డలపోషణభారం ఆ నౌకర్ల మీదనే పడ్డది. రామారావు క్లబ్బు మానుకున్నాడు. కాలేజీనుంచి వస్తే బిడ్డల సంరక్షణలోకం.

౨

రామలక్ష్మి జానకి రెండోబిడ్డను కడుపుతో వుండగా పెద్దపిల్లను యెత్తుకోడానికి వారింట్లో చేరింది రాత్రీ పవలూ వారింట్లోనే ఉండటం అన్నం వస్త్రం సంరక్షణంతా వారిదే. రామలక్ష్మి వొళ్లు దాచుకోట మెఱుగదు జానకికి రవ్వంత కష్టం తగల కుండా రాత్రిపూటగూడా పిల్లను బుజానవేసుకొని తిరిగేది. 'రామలక్ష్మీ! పాపం యెంతసేపు యెత్తుకు తిరుగుతావు. అమ్మాయిని నాకిట్లాయిచ్చేసి నీవు పడుకో' అంటే "యెందుకమ్మా వద్దు. ఓపలేని అమ్మవు అమ్మాయి నెత్తుకోలేవు మీరే అమ్మా యిని సముదాయించుకుంటే నేనెందుకువుండి అనేది" దాని యోగ్యతకు రామారావు జానకీకూడా చాలా సంతోషించి మిక్కిలి ఆదరించేవారు. వారి ఆదరణ కొద్దీ రామలక్ష్మి వారి నధికంగా ప్రేమించేది. రామ లక్ష్మిమీదవుండే ప్రేమాతిశయంచేత యెంత లేక లేక పోయినా జానకి రామలక్ష్మికి తానే స్వయంగా అన్నంపెట్టేది. కన్నతల్లిలాగా చూచేది. అటువంటి జానకమ్మతల్లి పోయిందంటే రామారావుకంటె

యెక్కువ దుఃఖాన కుమిలిపోయింది రామలక్ష్మి. ఆమె బిడ్డలను చూస్తే దాని జాలిగుండె కరిగిపోయింది అన్న మొక్కటితప్ప తక్కినవాళ్లకు కావలసినవన్నీ తానే చూచేది అందులో వేణుగోపాలుడంటే దానికి అమితప్రేమ చిన్నయ్యా చిన్నయ్యా అంటూ అతిలాలన చేసేది. ఆబిడ్డను యిచ్చేమంటే దాని ప్రాణం వోర్చేదికాదు మగబిడ్డలంటే అపేక్షపడేది మా జానకమ్మతల్లి. మా బంగారునాయన పుట్టవచ్చే టప్పటికి చూచుకోనేందుకు లేకపోయింది మా అమ్మ అని కండ్లనీళ్లు బొటబొట కార్చేది ఆబిడ్డలను తల్లి కంటెను మిక్కిలిగా చూచేది అందులో రోజుల బిడ్డైన వేణును కేవలం తానే పెంచడంచేత ఆ కుర్రవాడిమీద ప్రేమ అత్యధికం. వేణుగూడా దానిని తల్లిలాగా ప్రేమించేవాడు దాని వొడిలోచేరి నవ్వుతూ కేరుతూ దోబూచులాడేవాడు చప్పట్లు కొట్టి భజనలు చేసేవాడు యెవరివద్దవున్నా సరే రామలక్ష్మిని చూడంగానే దానిదగ్గిరికి దూకేవాడు అది యెత్తుకోకుండాపోతే పెద్దగా గుక్కపట్టి యేడ్చేవాడు. అది తన కన్నతల్లిగాదనీ, తన బంధువురాలు కూడా కాదనీ, ఆఖరికి తల కులస్థురాలుగూడా కాదనీ తనకూ దానికీ మధ్య యెన్నో అంతరువులున్నాయనీ, కాబట్టి తాను దానిని ప్రేమించడం పరిమితమైనదిగా వుండవలెననీ ఆ శిశుహృదయాని కేమి తెలుసును? తల్లిలేని బిడ్డలకు దయచూపినవాళ్లే తల్లులు గదా. పసివాడు గనుక వేణు తెలుసుకోలేక పోయినాడు సరే; రామలక్ష్మైనా తెలుసుకొని వుండాలిసింది. కాని దానికీ తెలియలేదు వారిరువురి మధ్యా మాతా శిశు సంబంధమైన ప్రేమపాశమేదో తెలియబడకుండానే పెనవేసుకుపోయింది. వేణుకు కొంచెం వొళ్లు వెచ్చబడితే చాలు రామలక్ష్మి అన్నం నీళ్లు కొనేదికాదు ఎన్నెన్నో వైద్యాలు చేసేది. దృష్టిమంత్రాలు పెట్టించేది. జడుపుమంత్రాలు పెట్టించేది. వాళ్ల తండ్రిని తొందరపెట్టి మందులు పోయించేది దాని ఆరాటంచూచి "పాపం రామలక్ష్మి మహామంచిది కళ్లుపోగొట్టిన దేవుడు మతి యిచ్చినన్నట్టుగా తల్లిలేని ఆ పిల్లలకు దేవుడు రామలక్ష్మిని చూపించాడు" అని అందరూ అనుకొనేవారు

3

ఒక్కసంవత్సరం గడిచింది రామారావుకు ఆడది లేనికాపురం నిర్వహించడం దుర్భరమనిపించింది పైగా స్నేహితులందరూ 'యిదేమిటోయి పెండ్లి చేసుకోకుండా భీష్మించుకరించావు పోయినవాళ్లతో పోతారాయేమిటి? ఆడదిక్కులేని కాపురం మగవాడివి నీవల్ల యేమవుతుంది, పెండ్లిచేసుకో'మని పోరడం మొదలుపెట్టారు మిత్రులప్రోత్సాహంవల్లనైతేనేమి తన అనుభవంవల్లనైతేనేమి యేదోపిల్లను కట్టుకోకతప్పదు అనిపించింది రామారావుకు రామారావు వివాహమాడవలెననే అభిప్రాయం బైటికి పొక్కంగానే సంబంధాలు కొల్లగా రావడం మొదలుపెట్టాయి. తుదకు ఒక పెన్షన్ పుచ్చుకున్న తాసీల్దారుగారికొమార్తె సుభద్రను యివ్వడానికి నిశ్చయమైంది బాలిక పద్నాలుగుసంవత్సరాలు నిండిన యుక్తవయస్కురాలు కావడంచేత ఆసంబంధమే బాగున్నదనుకున్నారు యెక్కువ ఆడంబరంలేకుండా ఒక్కపూట వివాహంజరిగింది పెండ్లికొమార్తెను మూడునిద్రలకు తీసుకొచ్చారు అంతే. మళ్ళీ పుట్టింటికి పంపించలేదు ఆమె ఆమెతోబాటు యిద్దరు చెల్లెళ్లు ఒక్కతమ్ముడూ యిక్కడే వుండిపోయినారు. ఇంతేగాక తాసీల్దారుగారు ఆరుగురు కొమార్తెలూ నలుగురుకొమాళ్లూగల బహుకుటుంబీకుడవటంవల్ల వారివారి సంబంధీకులందరూ వచ్చిపోయే రావంధాళీ గూడా యెక్కువైంది. వెనుక తాసీల్దారుగారు వుద్యోగంచేస్తూ అరమరలేకుండా వస్తురూపంగా ధనరూపంగా బొక్కా లంచాలు గుంజే రోజుల్లో అలవాటుపడ్డ సుష్టుభోజనాలో, కాఫీ

ఫలహారాలూ తాసీల్దారుగారిని వారియింటిలోవారినీ యిప్పటికీ వదలిపెట్టకుండా జన్మాంతరవాసనలాగా అంటిపట్టి యుండటంచేత వచ్చినవారందరికీ రామారావుగూడా యివన్నీ సప్లైచేయడం తప్పని సరై పోయింది. ఒక్క కాఫీలక్రిందనే నెలకు ముప్ఫై నలభై రూపాయలు కర్చౌతున్నాయి మితమూ ఉచితమూ నెఱిగి కర్చుచేయడానికి అలవాటుపడిన రామారావుకీ దూబరతిండివ్యవహారము యింపెతంగా ఉండకపోయినా విధిగా నెత్తిమీదపడినందున కిక్కురుమనడానికి వీలు గాకుండా పోయింది

౪

వేణుకు మూడోయేడు వచ్చింది. ఆటా, మాటా, నడక అన్నీ వచ్చినవి అక్కలిద్దరూ బడికిపోతుంటే నేనూ పోతానని ఒక్క చిన్నపలక కొనిపించుకొని పిచ్చిగీతలతో పలకనింపుతున్నాడు అప్పుడప్పుడు అక్కలతో బడికిపోతానని పేచీపెట్టి రామలక్ష్మిని తీసుకొని బడికిపోయివస్తున్నాడు. రామలక్ష్మి యెప్పటివలెనే పిల్లలను వేయికళ్లకనిపెట్టి ఉపచరిస్తూ వున్నది పిల్లలుముగ్గురూ కొంచెంపెద్దవాళ్లు కావడంచేత వాళ్లవిషయమై దిగులుదీరినట్టున్నా రామారావుకు ద్వితీయవివాహంవల్ల యేర్పడ్డకుటుంబభారం అతనిని క్రుంగదీస్తున్నది. నెలకువచ్చే రెండువందల రూపాయలు దూపానికాగడంలేదు ఏకర్చు తగ్గిద్దామన్నా వీలుగానిదిగానే కనపడుతున్నది పనిమనిషిని మానిపిద్దామంటే పాచిపనికి యిబ్బంది. వంటమనిషిని మానిపిద్దామంటే నలుగురువచ్చేపోయే కొంపలో చిన్నపిల్లైన సుభద్రవల్ల వంటపనిజరగదు చాకలిని మానిపిద్దామంటే బజారునుంచి వస్తువులు తెచ్చేవారులేరు. తుదకు ఆలోచించగా వేణుకు మూడోయేడువచ్చిందిగదా అక్కలతోబాటుతిని ఆడుకుంటూవుంటాడు వాడికికప్రత్యేకనౌకరవసరంలేదు గనుక రామలక్ష్మిని మానిపిస్తే యిబ్బంది లేదనుపించింది రామారావుకు. కాని పిల్లలను కన్నతల్లిలాగా చూస్తూవున్న రామలక్ష్మిని మానుకోమనిచెప్పడానికి నోరురాలేదు చెప్పాలెనుకుంటూనే కొన్నిరోజులు గడచిపోయినవి ఒకనాడు యిప్పుడు చెప్పివేద్దాము అని నిశ్చయించుకొని రామలక్ష్మి యెక్కడున్నదో అనిచూచాడు. వేణును వుయ్యాలలో పడుకోబెట్టి రామలక్ష్మి వూపుతున్నది వేణు నోట్లో వ్రేలేసుకొని సుఖంగా నిద్రబోతున్నాడు. "అయ్యో! రామలక్ష్మి వెళ్లిపోతే వాడినట్లా సుఖనిద్రబుచ్చేవారెవరుని" అనిపించింది రామారావుకు కనులవెంట నీళ్లొచ్చాయి చెప్పకుండా వూరుకున్నాడు మఱోమాటు చూచాడు. వేణును చంకబెట్టుకొనే తలంటుతున్నది. నాకు తలంటవొద్దని వేణు మారాముబెట్టుతూ కాళ్లు చేతులూ షమ్ముతుంటే అన్నిదెబ్బలుతింటూ చినయ్యా తలంటిపోసుకోకపోతే యెట్లానాయనా మాడుకుసెగగాదూ, కళ్లకు జబ్బుచేయదూ అని బ్రతిమలాడుకున్నది "ఛీ వెధవడబ్బుకోసం వేణుసుఖం యెక్కడ చెడగొట్టే"దని మాట్లాడకుండా వూరుకున్నాడు. మఱొకమాటు చెప్పవలెననిప్రయత్నిస్తే వేణు వాకిట్లోకిబోయి కూర్చుండేయీడు వచ్చినప్పటికీ మలవిసర్జనకు దొడ్లోనే కూర్చోబెట్టి యెత్తిపారవేస్తున్నది. "అదేమిటే నీగారాబం నీవూనూ పిల్లవాడిని అట్లా వీధిలో కూర్చోబెట్టరాదుటే" అని వంటామెగాబోలు మందలిస్తూవుంటే "ఎత్తిపారవేసేదాన్ని నేనుంటే నీవెందుకమ్మా కోపంచేస్తావు వీధిలోకూచోబెడ్తే యెవరైనా తొక్కినాచేసినా తిట్టుకోరమ్మా; తిడ్తే నాయనకు తప్పుగాదటమ్మా!" అని అంటున్నది మలమూత్రాదులు సైతం అట్లా యేవగింపులేకుండా తీసివేస్తున్న రామలక్ష్మిని యెట్లాపొమ్మనననని రామారావు చెప్పలేక వూరుకున్నాడు.

౫

రామారావు సాయంత్రం షికారువెళ్లి యింటికి వచ్చేటప్పటికి యిల్లంతా నిశ్శబ్దంగావున్నది. రామలక్ష్మివొక్కతే వాకిట్లోకూర్చుండి కునికిపాట్లు పడు

తున్నది. రామారావు లోపలికిపోతూ రామలక్ష్మిని చూచి మనవాళ్లంతా సినీమాకు పోతామన్నారు పోయినారా యేమిటన్నాడు అవునండీ అందరూ వెళ్లారు. వద్దన్నకొద్దీ చిన్నయ్యనుగూడా తీసుక పోయినారు అన్నది రామలక్ష్మి

'తీసుకపోతే యేమిలే వాళ్లక్కయ్యలదగ్గర కూర్చొని సినీమా చూస్తాడు'

'అమ్మాయిగార్లను యెత్తుకోమని వేధిస్తే?'

'ఆఁ యేమీ పరవాలేదు. మూడోయేడుగూడా వచ్చింది అక్కలవద్దనైనావుండే అలవాటులేకపోతే యెట్లాగన్నాడు–' వాకిట్లోకివచ్చి వాలుకుర్చీమీద కూర్చుంటూ రామారావు.

'నిద్రవచ్చి యేడుస్తారేమో'

'ఏడిస్తే చాకలి తీసుకొస్తాడులే. అన్నాలు తిన్నారా?'

'తిన్నారండీ'

'సరే ఫరవాలేదులే నీవు వూరికె భయపడతావెందుకు?'

'చిన్నయ్యను నేను మరిపిస్తా మీరు మాట్లాకుండా పోండమ్మా అంటే ఆఁ తమ్ముణ్ణిగూడా తీసుకపోతామని తీసుకుపోయినారు.'

'పోనీలే యెల్లకాలం నిన్నేకటిచి పట్టుకొని కూర్చుంటే యెట్లా నీ వెక్కడకన్నా పోయినా చేసినా యిబ్బందిగాదా?'

'నే నెక్కడికెళ్లతాను అయ్యగారూ చిన్నయ్యను విడిచి' అన్నది రామలక్ష్మి దృఢంగా.

'ఏమో పోక యేమిచేస్తావు? యెల్లకాలం మా యిల్లే నిత్యమా.'

'అయ్యగారట్లా సెలవిస్తున్నారేమి?'

'ఏమో రామలక్ష్మీ! యింట్లోకర్చు భరించడం చాలాకష్టంగావున్నది. మీ అమ్మగారున్నదినాల్లో నూటయాభైవచ్చేవి ఎంతోహాయిగా గడిచేది కాపురం ఇప్పుడు రెండువందలరూపాయలు వస్తున్నాయి యేనెలకానెల నెలాఖరయ్యేటప్పటికి గిజగిజగానే ఉన్నది.'

'అవునయ్యగారూ? అప్పటి కాపురమెక్కడ యిప్పుడెక్కడ? అప్పుడు అమ్మగారూ, మీరూ, చిన్నమ్మాయి లిద్దరూయింతేగా చిన్నయ్య పుట్టవచ్చేటప్పటికి అమ్మకు నూరేళ్లూనిండిపోయె', అని రామలక్ష్మి కన్నీరునించింది. రామారావుగూడా కన్నులు తువ్వాలుతో తుడుచుకున్నాడు 'అదీచెప్పడం అవో పుణ్యపురోజులు అయిపోయినాయి. ఇప్పుడేదో కాడి మెడమీదవేసుకున్న తర్వాత యెంత భారమైనా యీడ్వకతప్పదు. కాని యేవిధంగానైనా ఖర్చు తగ్గించాలెననివున్నది. అందుకోసమే యేమీ పాలుబోకుండావున్నది.

'ఏమి తగ్గిస్తారయ్యగారూ. అన్నితప్పనివే'

'చూడు వేణుకు మూడోయేడువచ్చింది రాత్రిళ్లు పాలుత్రాగడంకూడా మానేశాడు పొద్దుటిపూట మా కాఫీలతోబాటు ఒక్కమాటు పాలుపట్టితేచాలు, మళ్లీ మధ్యాహ్నం కాఫీవేళకే త్రాగుతున్నాడు ఏదో నాల్గుమెతుకులుతిని అక్కలతోఆడుకుంటూవున్నాడు, యింకానీవు రాత్రింబవళ్లువుండి వాడిని పోషించాలిసినపని కన్పడటంలేదు అనుకుంటాను'

ఆమాటవినేటప్పటికి రామలక్ష్మికి తలపై పిడుగు పడినట్లైంది ఇటువంటి ఆపదవస్తుందని కలలోనైనా అనుకోలేదు రామారావుగారు తన్ను తనకుటుంబములో వొకదానిగాభావించి యెల్లకాలం చిన్నయ్య సంరక్షణ తన్నువుంచుతారనే వూహాలోనేవున్నది యింతవరకూ, రామలక్ష్మి కాని యిప్పుడు రామారావుపల్కులు మునుముందు తనకే వుద్వాసంచెప్ప దలచుకొన్నవిగా వుండేటప్పటికి రామలక్ష్మి దుఃఖంతో పాతాళానికి క్రుంగిపోయింది. నోటమాటరాలేదు.

'రామలక్ష్మీ యేమంటావు?'

నీకు పాచిపనిచేసేందుకు శక్తివుండేటట్లైతే పనిమనిషినే మానిపిస్తాను నీవుండేపనిచెయ్యి. యెప్పటిలాగానే పిల్లలను కనిపెట్టుకొనివుండవచ్చు లేదా నీదారి నీవు చూచుకో పనిమనిషిపనిచేస్తుంది. కాని యిద్దరిని భరించలేను ”

రామలక్ష్మికి దుఃఖాతిశయంచేత కంఠం రుద్ధమైపోయినా యెల్లోపెగిల్చుకొని ‘అయ్యగారూ! మీకు తెలియని దేమున్నది? అబ్బాయిగారినీ యెట్లాపెంచానో తమకే తెలుసు’

‘అవును నాకు తెలుసు. నీసహాయంలేకపోతే అప్పట్లో వేణును పెంచడానికేమి అమ్మాయిలను పెంచడానికేమి నేనెంతైనా అవస్థపడేవాడిని, కాని యేమి చేయను, ఇప్పటిస్థితిలో నిన్ను యిష్టంలేకుండా నే మానిపించాలసొచ్చింది అయినా అసలే పొమ్మనడం లేదుగా పనిమనిషిగావుండు’

అయ్యా! నే నెప్పుడు పాచిపని చేసినదాన్నిగాను. అయినా ఈ పెద్దతనంలో ఈ లోతుభావుల్లో నీళ్లు చేదటం యివన్నీ నావల్లకావు ఏదో మీరు కర్చంటున్నారు గనుక మనుపటాలె నెలకు మూడు రూపాయల జీతం యివ్వవద్దు. ఆకుపక్క కొనుక్కోడానికి ఒక్కరూపా యిప్పించండి చాలు బిడ్డలను కనిపెట్టుకొనివుంటాను’

‘పిల్లలు పెద్దవాళ్లైనారు వాళ్లకికప్రత్యేకమనిషి అనవసరమని చెప్పుతున్నాగా!’

‘నేను అబ్బాయిని తమరిబిడ్డగా పెంచలేదండి. నా బిడ్డలాగా అతిప్రేమగా పెంచుకున్నాను’

‘ఎంత పిచ్చిదానవు రామలక్ష్మీ! ఎంత పెంచినా జీతపుగాళ్లకు ఆశించి పెంచినదానవు నీవు నా బిడ్డ మీద ప్రేమేమేమిటి? చేసినన్నాళ్లు విశ్వాసంగా చేశావు అంతేగాని అబ్బాయిమీద నాకు ప్రేమంటే యెవ్వరు నమ్మతారు’

‘అయ్యగారూ చదువుకున్న మారాజులు తామట్లా సెలవిస్తే నే నేమి చెప్పేది. ఒక్కక్షణం చిన్నయ్యను చూడకపోతే నాప్రాణం కొట్టుకులాడిపోతుంది అందుకనే యింతగా మనవిచేస్తున్నా’

‘సరే. నీవు అబ్బాయిని వదిలిపెట్టలేవని అవసరం లేకపోయినా నేను నిన్నెట్లా భరించేది యెల్లుండితో నీకు నెల పూర్తౌతుంది. ఆమర్నాటినుంచీ నీదోవ నీవు చూచుకో.’

రామలక్ష్మి యిక నేమీమాట్లాడలేదు. కన్నీళ్లు సంతతధారగా కారిపోతుంటే అక్కడనుంచీ తొలిగిపోయింది.

ఏదైనా మనస్సులో వొక సంకల్పం కల్గినతర్వాత దానిని పైకిరానీయకుండా యిముడ్చుకోటం మానవప్రకృతికి విరుద్ధం. పరిణామదశతో దానికి పనిలేదు. బైటికి రావలసిందే కనుకనే రామారావు తన మనస్సులోగల్గిన తలంపు రామలక్ష్మికి చెప్పేసి హృదయభారం తీర్చుకున్నాడు

౬

వేణును ప్రాణపదంగా చూస్తూ ఆ కుఱ్ఱవానిలో మాతా శిశు సంబంధమైన అవ్యయానందం అనుభవిస్తున్న రామలక్ష్మికీ హఠాత్సంభవం కల్లోలకారణమైంది. ఆరాత్రి అన్నం తినలేదు నిద్రగూడా పోలేదు ‘నాకు తగిన కూలిపా యేదోచేసుకోక నే నీ బిడ్డను పెంచేపనేల పెట్టుకొంటిని. పెట్టుకొంటిని పో, యేదో కూలిపెంపకముగానే పెంచక యింత మమకారం యెందుకు పెట్టుకొంటిని అయ్యో! యెంత తెలివితక్కువ, యెంత మమకారంగా పెంచితే పిల్లలు పెరుగుతారు. ఇప్పుడీ పిల్లవాడిని విడిచిపొయ్యేదెట్లా? పోకపోతే అంతకచ్చితంగా పొమ్మని అయ్యగారన్నాక ఒక్కక్షణమైనా యిక్కడుంటేట్లా? అయ్యో! ఎంత తప్పుపని చేశాను? అమ్మగారు పోగానే నాదోవను నేను తప్పుకుంటే నాకీ బాధ లేకపొయ్యేదిగా నే నెట్లాగైనా పాడుగాని చిన్న

య్యాదే నాకు దిగులుపట్టుకున్నదే నన్నువిడిచి ఒక్కక్షణమైనావుండడే, నేనుపోతే నాకోసం దిగులు పడతాడేమో. బెంగపడిన పిల్లలు కోలుకోటం కష్టమే. అయ్యో! తెలిసిన మాగారాజుగదా అయ్యగారెంతమాటన్నారు?/ నా బిడ్డమీద నీకు ప్రేమేటి కూలిదానికనేశారే చిటుక్కున! కూలిదానిలాగానే పెంచానా నేను చిన్నయ్యను? ఆమాత్రం తెలుసుకోపోయినారే నాయనగారు? ఎంత చదువుకున్నవారైతేనేం, యెంత మంచివారైతేనేం తమసొత్తంటే అంత అధికారంవుంటుంది కాబోలు! అవును వారి ననవలసిన పనేమున్నది? పరాయిబిడ్డలమీద ప్రేమ పెట్టుకున్నది నాదేతప్పు ఎప్పటికీ పండ్లకు అధికారి తోటఖామందవుతాడుగాని తోటమాలి అవుతాడా? తప్పుకరిదీ శిక్షఒకరిదీ యెట్లావుంటుంది. నాకు హక్కులేని పని నేను చేసినప్పుడు హక్కుదారుడు వేసే దండనకు గురికావాలసిందే అయ్యో! మాజానకమ్మ తల్లివుంటే నాకీగతిపట్టునా? ఈ అమ్మ కేమీ తెలియదు. ఒకటే రుసరుస, కసకస, అసలు చిన్నయ్యపాడే గిట్టదీమెకు అయ్యో అమ్మాయిలిద్దటికీ పూలజెడ వేయిస్తానన్నాను. నిన్న రుక్మిణమ్మగారిని అడిగిగూడా వచ్చాను. రేపో యెల్లుండో పూలుకొనుక్కొని అమ్మాయిలను నాదగ్గిరకు తీసుకరా వేస్తానన్నది జానకమ్మగారిమీదవుండే స్నేహాన ఆమెపిల్లలను మహా ఆదరిస్తుంది ఇక పిల్లలను వెంటబెట్టుకొని ఆమెవద్దకు తీసుకపొయ్యేవారెవ్వరు? పూలజడలు వేయించేవారెవరు? ఈఅయ్యగారు నామీద ఆదాచేసుకోదలంచి బిడ్డలకు అన్యాయంచేస్తున్నది కానకుండావున్నారు ఏంజేయను నాతిండి నేనుతిని పిల్లలనుకనిపెట్టుకొని వుందామంటే నేనేమన్నా డబ్బుగలదాన్నా రెక్కలాడితేగాని డొక్కలాడని బ్రతుకాయె నాది' రాత్రంతా రామలక్ష్మి కిక నీళ్ళకలాపంతోనే భల్లున తెల్లవారింది.

వేణు రాత్రి సినిమాచూడడానికి వెళ్లి అక్కడే నిద్రబోయినందున ఆటంతా అయినతర్వాత చాకలి యెత్తుకొని తీసుకొచ్చి మంచంమీద పడుకోబెట్టాడు. ప్రొద్దుబోయి పడుకున్నందున వేణు ఒక్కమాటైనా రాత్రి లేవలేదు తెల్లగాతెల్లవారి లేచాడు. లేచీ లేవగానే రామలక్ష్మి యెత్తుకొనిపోలేదని యేడ్పు మొఖంబెట్టుకొని మంచంమీద కూర్చున్నాడు. యింతలో రామలక్ష్మి! తమ్ముడు లేచాడు తమ్ముని ప్రేమలత దొడ్లోకిపోయి రామలక్ష్మిని పిలుచుకొని వచ్చింది రామలక్ష్మినిచూడగానే వేణు దుఃఖమంతా పోయి నవ్వుకుంటూలేచి రెండుచేతులూ రామలక్ష్మి కంఠానికిమెలివేసి మంచపుపట్టెమీద నిలబడ్డాడు. అంతప్రేమతో తన్ను కౌగలించుకున్న వేణునుచూస్తే రామలక్ష్మికి తాను ఆబాలకునివిడిచి వెళ్లిపోవలసిన విషయం జ్ఞప్తికివచ్చి పుట్టెడు దుఃఖం వచ్చింది. ఆప్యాయంగా వేణును గుండెలకుహత్తుకొని చెమ్మగిలినకన్నులు పమిటచెంగుతో తుడుచుకొన్నది తరువాత వేణును దొడ్లోకితీసుకబోయి పండ్లువగైరాలు తోమి మొఖంకడిగించి లోపలికి తీసుకొచ్చింది. ఇంతలో రామారావుగూడ నిద్రలేచి మొఖం కడుక్కొని సావిట్లోకివస్తూ చేతులమురుగులూ మెడలో హారమూ మొలనుగజ్జెలూ మిలమిల మెరుస్తూవుండగా తళుకుకన్నుల కడ్డుపడిననీలాలకలు చేతితో వెనుకకు సర్దుకుంటూ బాలకృష్ణుడులాగా వస్తూవున్న కొడుకును చూచి రామారావుకు ముద్దువచ్చి రాత్రి సినీమాచూచి వచ్చావుటోయ్ నాన్నా! అని యెత్తుకొని ముద్దుపెట్టుకున్నాడు సినీమాసంగతి రవ్వంత తండ్రి హెచ్చరించంగానే సంతోషం యెక్కువై కూతుళ్లిద్దఱూ గూడా తండ్రినిచుట్టుకొని కృష్ణలీలలన్నీ తండ్రితో చెప్పడం మొదలుపెట్టారు తనకా సంగతులన్నీ తెలిసినా తెలియకపోయినా వేణు అక్కలకంటే యెక్కువ అభినయంచేస్తూ తన జిలిబిలిపలుకులతో తండ్రిని రంజింపజేశాడు ఈవినోదంలోపడి వేణు చాలసేపు రామలక్ష్మిని తలపెట్టనేలేదు ఇట్లా ఆడుకొనేవేణుకు

రామలక్ష్మితో యిక అగత్యంలేదనిపించింది రామా రావుకు

౭

పనిమనిషివుండి వారియింట్లో పనిచేసేశక్తి తనకు లేనందువల్లనూ, గట్టిగా పొమ్మన్నతర్వాతపోకుండా వుండటం మర్యాదకానందుననూ, రాత్రి పొమ్మని చెప్పినతర్వాత మరల తనయింట్లో అట్టే పెట్టుకొనే సూచనలేమీ రామరావువద్ద కనుపించనందుననూ, తాను పోకతప్పదనేవిషయం బాగా దృఢపడి ప్రొద్దు యేటవాలినకొద్దీ పోవలసినసమయము దగ్గిర పడుతున్నదే అనే ఆందోళన రామలక్ష్మికి యెక్కువైంది. మనసులో యేదో అదురు భయము పుట్టి కాళ్లూ చేతులు పట్టుతప్పిపోతూ కదలలేక మెదలలేక యెక్కడపడితే అక్కడ కుప్పపడినట్టు కూర్చుంటూ పిల్లలకష్టము పంతులుగారు ఆలోచించి ఒకవేళవుండ మంటారేమోనని అప్పుడప్పుడు వెఱ్ఱిఆశకు లోబడుతూ పిల్లలవంక దిగులుగొన్నట్టుగా చూస్తూ ప్రొద్దు పుచ్చుతున్నది.

అయిదుగంటలు కాగానే రామారావు కాలేజీ నుంచి యింటికివచ్చాడు వచ్చీరావడంతోటే రామలక్ష్మినిచూచి 'రామలక్ష్మీ! ఏమిఆలోచించా' వన్నాడు 'ఆలోచనేమున్నది అయ్యగారు పిల్లలనువదలలేకనే అల్లాడుతున్నా'నన్నగి రామలక్ష్మి అయితే పనిమనిషిలాగా వుండలేవా?' అన్నాడు రామారావు.

'అగ్గైయేళ్లు దాపనుతున్నాయి పంతులుగారూ. యీలోతుభావులో నీళ్లుదోడి నేనేమి పనిచేయ'గల నన్నది రామలక్ష్మి విచారిస్తూ 'అయితే నీకీయవలసిన జీతం యిదుగో యిచ్చివేస్తున్నాను ఏదో నీదారి నీవు చూచుకో, నీవు మంచిదానవు నమ్మకస్తురాలవు నిజమేకాని నేను భరించలేక యిట్లా చెప్పవలసి వచ్చింది యేమీ అనుకోకు' అన్నాడు రామారావు. రామలక్ష్మి యేమీ బదులుమాటాడలేదు కళ్ల నిండా నీరుతెచ్చుకొని వూరకున్నది రామరావు పిల్లలు ముగ్గుర్నీతీసుకొని లోపలికిపోయినాడు. రామలక్ష్మి యికనేమీ మాట్లాడకుండా తన మూటాముల్లే తీసుకొని బయటికివచ్చి 'అయ్యగారూ, సెలవు' అన్నది గద్గదకంఠంతో సరేవెళ్లు, అన్నాడు రామారావు లోపలనుంచీ బయటకు రాకుండానే కడసారి బిడ్డలను కన్నారా చూద్దామని రామలక్ష్మి నలువైపుల పరికించిచూచింది కాని పిల్లలను మఱపించడానికే రామారావు లోపలికివెళ్లి పిల్లలను దగ్గిరపెట్టుకొని కూర్చున్నందున పిల్లలెవరూ కనిపించలేదు చిన్నయ్యా చిన్నయ్యా, అని యేదో అస్పష్టంగా గొణుక్కుంటూ కళ్ళనీళ్లుతుడ్చుకుంటూ తడబడేకాళ్ళతో రామలక్ష్మి వీధివెంట వెళ్లిపోయింది

రామలక్ష్మి వెళ్లిపోయినతరువాత రామారావు చాకలినిపిలిచి వాడిచేతిలో ఒక అణా పడవేసి 'అబ్బాయిలనీ, అమ్మాయిలనూ బజారుకు తీసుకపోయి పిప్పెరమెంట్లు కొనిపెట్టి ఒకమాటు షికారు తిప్పుక రారా' అని పిల్లనిచ్చి పంపించాడు పిల్లలు బజారుకు వెళ్లినతర్వాత రామారావు తనకూ యేదో మనసులో ఆందోళనగానేయున్నందున ఒక్కమాటు క్లబ్బుకైనా పోయివద్దామని ఉత్తరీయం భుజానవేసుకొని క్లబ్బుకు వెళ్లాడు.

౮

చాకలితోగూడా సాయంత్రం చల్లగాలిలో కాసేపు అటూయిటూ తిర్గి మునిసిపల్‌పార్కులో పూల గుత్తులు కోసుకొని యింటికివస్తూనే వేణు 'అమచ్చీ! అమచ్చీ!' అంటూ కేకలుపెడ్తూ అటూయిటూ వెతుక్కోడం మొదలుపెట్టాడు. అమచ్చి వూరికిపోయిందన్నాడు చాకలి అఁ అని కోపగించి వేణు పూల గుత్తితో చాకలినికొట్టి 'అమచ్చీ!' అని పెద్దగా పిలిచి యేడ్పుముఖం బెట్టాడు 'నిజమేతమ్ముడూ, రామలక్ష్మి వూరికిపోయిందిట ఇందాకా నాన్నగారు గూడా చెప్పా'రన్నారు అక్కలిద్దఱూ వేణు యిక యేమీ సమాధానం చెప్పలేక 'అమచ్చీ!' అని యేడు

స్తూ అక్కడే అరుగుచివరనే కూలపడ్డాడు. అలాంటైన మనిషికోసం వేణు యేడుస్తుంటే ఆదరించి తీసుకపోయి ఆమాటా ఈమాటా చెప్పి మభిపించేవాళ్లెవరు? వేణు యేడుస్తుంటే వోదార్చడానికి చేతగాని చిన్నపిల్లలైన అక్కలిద్దరూ లోలోపల దుఃఖిస్తూ బిక్కముఖం వేసుకొని చెరివొకవైపునా కూర్చున్నారు. సుభద్ర లోపల సావిట్లోనుంచి ఒక్క మాటు వాళ్ల వంకచూచి తెలియకనో, కోపానో యేమైతేనేమి మాట్లాడకుండానే లోపలికిపోయింది. కుఱ్ఱవాడైనా చాకలికి ఆదృశ్యం కడుపును కోసేసింది. తల్లిలేని పిల్లలకు లోపలికిపొయ్యే చనువు యెట్లావుండదో కళ్లారాచూచి కళ్ళనిండా నీళ్లు పెట్టుకొని వేణును బ్రతిమలాడి ఒళ్లోకి తీసుకొని ఆడపిల్లలిద్దర్నీ వెన్ను నిమతి దగ్గిరకు తీసుకొని నాన్నగారు వస్తారు యేడవబోకండమ్మా అని వోదారుస్తూ దగ్గిర కూర్చోపెట్టుకున్నాడు తల్లిలేని బిడ్డలను లోకమంతా మాతృస్థానం వహించి ఆదరిస్తుంది. కాని ఆకొఱత తీఱదు.

౯

రామారావు క్లబ్బుకు వెళ్లాడేగాని మనసులో మనసులేదు. తల్లిలేకపోగా తల్లికి మారుగావున్న మనిషినిగూడా తొలిగించి వేణుకు తాను గావించిన అపకారం చేయిపెట్టి కలచినట్లు అతని మనసులో విపరీతమైన బాధ కలిగించింది. టెన్నిసు ఆడటానికిగాని, పేపరు చూడటానికిగాని స్నేహితులతో మాట్లాడటానికిగాని అతనికి బుద్ధి పుట్టలేదు కుఱ్ఱవాడు యేమి యేడుస్తున్నాడో పుట్టినది మొదలు ఒక్కక్షణమైనా రామలక్ష్మిని యెడబాసి యెరగడు అని ఆందోళనపడుతూ బాగా ప్రొద్దుకూకకుండానే యింటికి వచ్చేశాడు యింటికి రాంగానే వాకిట్లో అరుగుచివర బిక్కముఖాలు వేసుకొని చాకలిని చుట్టుకొని కూర్చున్న బిడ్డలు ముగ్గుర్నీ చూచేటప్పటికి రామారావు కడుపు చెఱువైపోయింది దుఃఖభారంతో కుములుతూ యేమమ్మా యిట్లా కూర్చున్నారు అని బిడ్డలదగ్గిరికి పోయినాడు. ఆదరణకోసం తపించిపోతున్న ఆబిడ్డలు ముగ్గురు ఆ చల్లనిమాటతో ప్రాణాలులేచి వచ్చినట్లై వికాసముఖంతో తండ్రిని చుట్టుకున్నారు. 'నాన్నా! నాన్నా! ఆమచ్చి పోయిందంటూవున్నారు చూడూ' అని వేణు తండ్రితో నేరం చెప్పాడు 'పోతేపోయిందిలే నేనున్నానుగా' అని రామారావు కుమారుని అక్కున చేర్చుకొని ముద్దిడుకుంటూ ఆడపిల్లలిద్దర్నీ వెంటబెట్టుకొని లోపలికి వచ్చాడు.

తరువాత పిల్లలతో యేవో ఆమాటలూ యీమాటలూ చెప్పి కాశేపు ఆడించి తనతోబాటు భోజనం పెట్టించి తీసుకొచ్చి కొంచెం అటూఇటూ త్రిప్పి నిద్రవచ్చాక మంచాలమీద పడుకోబెట్టాడు రామారావు బిడ్డలతో యిట్లా పాట్లుపడుతుంటే సుభద్ర తనకేమీ పూచీలేనట్టుగా వూరుకున్నది రామరావు గూడా ఆమె కేమీ ఫురమాయించలేదు తన పాట్లు తానే పడుతున్నాడు రామలక్ష్మి వుండగా రామరావు ఒక్కనాడైనా వేణును దగ్గిర పడుకోబెట్టుకొని యెరగడు ఎప్పుడైనా జ్వరం గిరం వచ్చి పిల్లవాడు నిద్రపోక అవస్థపడుతున్నా రామలక్ష్మి అవస్థపడేదిగాని అత నేమీ చేసేవాడుకాడు పాలుపోయడం, మందుయివ్వడం అన్నీ రామలక్ష్మికి అతను మొదట్లో చూపించాడంతే అప్పటినుంచీ రామలక్ష్మి అన్నీ చూచుకొనేది. కాని నేడు వేణులేచి యేడుస్తాడేమోనన్న భయంచేత తన క్యాంపుకాట్ వేణు మంచప్రక్కను వేయించుకొని రామారావు పిల్లలవద్దనే పడుకున్నాడు అనుకున్నట్టుగానే వేణు నిద్రలో ఆమచ్చీ! ఆమచ్చీ! అంటూ కలవరిస్తూ చాలామాట్లు లేచి యేడ్చాడు. లేచినప్పుడల్లా రామారావు చిచ్చుకొడ్తూ వస్తుందిలే వస్తుందిలే అంటూ నిద్రపుచ్చాడు. ఎట్లాగో రాత్రి గడిచిపోయింది

రాత్రి సరిగా నిద్రలేకపోవడంచేత తలవేడెక్కి యేదో బాధగావుండి వుదయంలేస్తూనే రామారావు

గాలిలో కాసేపు తిరిగివద్దామని వూరివెలుపలికి షికారుగా వెళ్లాడు. తండ్రి వెళ్లిన కొంతసేపటికి వేణు లేచి ఆమచ్చీ! అని యేడ్వసాగించాడు. అక్కలిద్దఱూ తమ్ముడి యేడ్పువిని దగ్గిరికిపోయి రామలక్ష్మి వూరికిపోయిందిగా యెట్లావస్తుంది? మేము తీసుకపోతాము రమ్మనిపిలిస్తే వేణు రాలేదు కాళ్లు నిగడదన్ని అట్లాగే యేడుస్తూపడుకున్నాడు. బాగా 'గారాబం సాగించిపోయింది ముండ. యెందుకు వస్తాడు? వూరుకోండి కాసేపు యేడ్చి వాడేలేస్తా'డని సుభద్ర అక్కలిద్దర్నీ మందలించి వేణువంక చుఱచుఱ చూస్తూపోయింది. మాఱుతల్లి మాటవిని అక్కలిద్దఱూ భయపడి ఆవిడవంక బెదరిబెదరి చూస్తూ నిలబడిపోయినారు. వేణుమాత్రం ఆమచ్చీ! ఆమచ్చీ! అంటూ యేడుస్తూనేవున్నాడు ఇంతలో రామారావు వచ్చి వేణుని యెత్తుకొని యెందుకురా నాన్నా యేడుస్తున్నావు అన్నాడు బుజ్జగిస్తూ.

'ఆమచ్చికోసం'

'రామలక్ష్మి వూరి కెళ్లిందిగా.'

'వూయికిపోతే యెప్పుడొత్తుంది?'

'ఎప్పుడో వస్తుంది. రాకపోతేమాత్రమేమీ నేనున్నాను అక్కలున్నారు చాకలివున్నాడు మాతో చక్కగా ఆడుకో' అని ముచ్చటలుచెపుతూ రామారావు వేణుని దొడ్లోకి తీసుకుపోయి మొఖంకడిగి లోపలికి తీసుకొచ్చి పాలు త్రాగించాడు యింతలో అక్కలిద్దఱూగూడా మొఖాలు కడుక్కొచ్చి కాఫీ త్రాగేరు. ఇన్నాళ్లూ రామలక్ష్మి తమ్ముడి పని చేస్తుంటే అక్కలిద్దఱూ తమదోవను తమరు ఆడుతూ బడికిపోతూ స్వేచ్ఛగావుండేవారు. ఇప్పుడు రామలక్ష్మి లేకపోవడంచేత తమ తమ్ముని ఆడించే బాధ్యత తమదేనని ఆ బాలికలకు తోచింది ఆరోజున వాళ్లు ఒక్కక్షణమైనా వేణును యెడబాయకుండా యేనో బొమ్మలు గురుగులూ బెట్టి తమ్ముణ్ణి ఆడిస్తూ ప్రొద్దుపుచ్చారు. వాళ్లింతగా ఆదరిస్తున్నా వేణుకు రామలక్ష్మి జ్ఞాపకంవచ్చి అప్పుడప్పుడు దానికోసం వెతుక్కుంటూనే ఉన్నాడు. ఆరోజు అన్నంగూడా సరిగా తినలేదు రెండు మూడు విరేచనలుగూడా అయినాయి. సాయంత్రం అయ్యేటప్పటికి సగం తీసిపోయినట్లైనాడు.

౧౦

రామలక్ష్మి వెళ్లి మూడురోజులైంది, కాని వేణు రామలక్ష్మిని కొంచెమైనా మఱచిపోలేదు ప్రేమ భరితమైన రామలక్ష్మి లాలనకోసమూ, ఆమెవొడిలో సుఖనిద్రకోసమూ వేణు లేతహృదయము తపిస్తూనే వున్నది 'అక్కా! ఆమచ్చి యెప్పుడొత్తుంది?' అని ఆడిగాడు వేణు హర్షలతను.

'ఏమో వస్తుందో; రాదో' అన్నది హర్షలత.

'రాదు అచలేరాదూ' అన్నాడు యేడ్పుమొఖం బెట్టి వేణు ఇంతలో ప్రేమలతవచ్చి వస్తుంది తమ్ముడూ, నాన్నగారు వుత్తరంవ్రాస్తే వస్తుంది అన్నది తమ్ముణ్ణి వోదారుస్తూ.

'నేను ఆత్తేరాదూ?'

'వస్తుంది. నీవు వ్రాసినా వస్తుంది'

'అయితే నేనే దాత్తా వుండు' అని చిత్తుకాగితం మీద పూచికపుల్లతో రామలక్ష్మికి ఉత్తరం వ్రాయడం మొదలుపెట్టాడు వేణు. అక్కలిద్దఱూ బలే వుత్తరమని నవ్వుకున్నారు 'తమ్ముడూ రామలక్ష్మి వచ్చేటప్పుడు నాకేమి తెస్తుంది చెప్పవో' అన్నది 'చిన్నక్కా! బిచకత్తు' అన్నాడు. 'నాకో' అన్నది. పెద్దక్క. 'సప్పెరమెంతు' అన్నాడు చాకలికో అన్నారు మళ్లీ అక్కలు. 'ఏమీ తేదు' అన్నాడు వేణు యిట్లా రామలక్ష్మినిగూర్చిన కథలతోనూ అది రావడానికిచేసే ప్రయత్నాలతోను పొద్దుగడుస్తున్నది. ఇట్లాగే యింకా నాల్గురోజులు గడిస్తే వాళ్లే మఱచిపోతారు అనుకుంటున్నాడు రామారావు. కాని నాల్గోరోజు వుదయం నిద్రలేచేటప్ప

టికి వేణు యెట్లాగోవున్నాడు ప్రొద్దున పాలుపట్టితే పాలూ త్రాగలేదు మధ్యాహ్నం అన్నంపెడ్తే అన్నమూ తినలేదు. మందకొడిగావున్నాడు సాయంత్రం రామారావు కాలేజీనుంచివచ్చి పిల్లవాడిని చూచేటప్పటికి పక్కలు వెచ్చబడివున్నాయి. జ్వరం తగిలిందే అనుకొని పక్కవేయించి పడుకోబెట్టాడు రాత్రి పొద్దుపోయిన కొద్దీ జ్వరం మఱీయెక్కువైంది ఆజ్వరంలో యెన్నోమాట్లు కలవరించాడు ఆ కలవరింతల్లో అమచ్చీ! అమచ్చీ! అన్నమాటదప్ప మఱో పలుక్కలేదు అస్థితిచూచి రామారావు మతిపోయినట్లై తెల్లవార్లూ పక్కమీదనే కూర్చున్నాడు.

౧౧

కేవలం తన పాలనపోషణలోవున్న పిల్లలను విడిచి అకస్మాత్తుగా వచ్చివేయడం రామలక్ష్మికి యెంతో దుఃఖమనిపించింది. ఒక్కొక్కనాడు రాత్రంతా వేణును వొడిలోనే బెట్టుకొని కూర్చుండే కునికిపాట్లు పడటానికి అలవాటుపడిన రామలక్ష్మికి ఆదినం యెవరి యింటి అరుగుమీదనో వొంటరిగా పడుకొని నిద్రబోతే నిద్రపట్టలేదు "ఎన్నాళ్లు పెంచినా పరాయిబిడ్డలు పరాయిబిడ్డలే! కనంది బిడ్డలౌతారా? కట్టంది చీరలౌతాయా? నా కెందుకీ మమకారం! ఆ అయ్యగారు అంత మొగమోటంలేకుండా పొమ్మన్నాక వారి బిడ్డలమీద నా కెందుకీ ధ్యాస ఛీ పూరుకొమ్మని మనస్సు యెంత సమాధానం పెట్టుకున్నా మనస్సు కుదటపడలేదు అయ్యో! నాయన యీరాత్రి సుఖంగా నిద్రపోయినాడో లేదో. నోరులేని బిడ్డలువారి కేమితప్పు మనం ఆదరించినంతకద్దు. ఆయనగారికీ సంసారం పెద్దదైపోయింది కర్చు భరించలేకపోయినారు లేకపోతే పొమ్మనే ఆయనేనా ఆ మారాజు. ఇంతకూ తల్లిచస్తే తండ్రి పినతండ్రితోసమానం అంటారు. ఈ అమ్మకీ నెలతప్పింది. ఇక యీపిల్లల కర్మం యేమికానున్నదో! ఏమో పెద్దమ్మాయి పెళ్లైందాకా కనిపెట్టుకొనివుందామనుకున్నాను అయ్యగారికి దయ కలిగిందికాదు. అన్ని కర్చులు బాగానేవున్నాయి నాకర్చే ఆయన మోపలేకపోయినారు నా కేమీ యెక్కడ అంట్లు తెప్పాలాలు తోమినా పొట్టగడుస్తుంది. కాని బిడ్డలనాకెం చూచుకోలేదు గదా అయ్యగారు చిన్నయ్యా! నీవు వ్రేలు కుడుచుకుంటూ వొళ్లోపడుకున్నట్టేవున్నది నిన్నెట్లా మఱచిపోయేది బాబూ' అని యేమేమో గొణుక్కుంటూ కళ్లనీళ్లు కార్చుకుంటూ వేగించింది. తెల్లవారి మళ్లీ ఒకమాటువెళ్లి అబ్బాయిగారిని చూచి వద్దామా అనుకున్నది. కాని యెందుకొచ్చావని అయ్యగారు కోపపడతారేమో అనుకున్నది పిల్లలను చూడకుండా యీవూళ్లోవుండలేనూ అనుకున్నది ఈ గోలంతా యెందుకు. మా చెల్లెలిగారి వూరికెళ్లి నాలు గెళ్లింది. దాన్ని బిడ్డలనూ చూచివస్తాను తరువాత సంగతి చూద్దామని మనస్సులో నిశ్చయించేసుకొని తెల్లవాఱుజామునే లేచి వాళ్ల వూరు వెళ్లిపోయింది.

౧౨

మరునాడు తగ్గుతుందనుకున్నట్టుగా వేణు జ్వరం తగ్గలేదు. యెక్కువగానే వున్నది. రామారావు కాలేజీకి సెలవుపెట్టి వేణుదగ్గిర్నే వున్నాడు డాక్టరును పిలిపించి మందులు యిప్పిస్తున్నాడు. తమ్ముడి అవస్థచూచి పెద్దపిల్లలిద్దఱూ దిగులుపడి అన్నంతినడం మానుకొని చిక్కి సగమైనారు. రామారావు ఆబిడ్డలను చూచి తన ప్రణయధనమైన జానకి దిగవిడిచిపోయిన ఈ కసిగందులను యెట్లా రక్షిస్తానా అని లోలోన పరితపిస్తూవున్నాడు.

రాత్రి తొమ్మిదిగంటలవేళ వేణు క్యారుమని ఒక కేకపెట్టి ఒళ్లంతా వణికించడం మొదలుపెట్టాడు. రామారావు ఆస్థితిచూచి అడలిపోయి చాకలిని లేవగొట్టి డాక్టరుగారిని పిలుచుకొని రమ్మని తరిమాడు. చాకలి పరుగు పరుగునబోయి డాక్టర్ను పిలుచు

శ్రీమతి డి. హేమలతగారు, బి.ఎ.

శ్రీ దామెర్ల గోపాలరావు, శాంతమ్మగార్ల పుత్రిక; కాశీ విశ్వవిద్యాలయమున గృహశాస్త్రములందు పట్టముబొందిరి. సంగీత పుపాటీయందు ప్రథమ బహుమతినందిరి. అఖిల భారత దేశములం దీ యోగ్యతలబడయుటకీమె యొప్రథమురాలు.

మిస్. చంద్రావతి రాయల్ గారు, బి.ఎ.,ఎల్.టి.

మదనపల్లె ఎ. ఎ. ఎం. బాలికాపాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయిని. బెంచి కోర్టు ప్రసిడెంటుగా గవర్నమెంటు వారిచే నియమింపబడిరి. వీరికి స్త్రీయుద్యమములం దెక్కుడభిలాష.

శ్రీమతి ఎస్. సుబ్రమ్మగారు,

అఖిల భారత మహిళాసభకు డెలిగేటుగా నెన్నుకొనబడిరి.

'నువ్వు బయటవేస్తే నేను పొట్టకేస్తాను.'

కొచ్చాడు. డాక్టరుగారు వేణును పరీక్షించి చూచి, నాడి చక్కగావున్నది హార్టు బాగావున్నది. పిల్ల వాడికి అజీర్తిగాని, వాతంగాని యేదీ అధికంగా వున్నట్టు కన్పడదు జ్వరమే జాస్తిగావున్నది. అందు వల్లనే వొళ్లుగూడా వణికించివుంటాడు. ఈజ్వరమే యెంత ప్రయత్నించినా తగ్గకుండవున్నదండీ యెందు వల్లనోనూ అన్నాడు. డాక్టరు 'అవునదేభయంగా వున్నదండీ. యివ్వాళ ప్రొద్దుటినుంచీ ఒక్కమాటైనా కన్ను తెఱవలేదు. ఈ జ్వరతీవ్రతవల్ల నంటారా?

'అవునదే కారణంగాని వొక్కొక్కప్పుడు పిల్లలు భయపడినా దిగులుపడినా యిటువంటి పేలి పొయ్యే జ్వరం వస్తూవుంటుంది. దీనికి మన పెద్దవాళ్లలో తీర్థమంటూ విభూతంటూ దేవుళ్లాడుతూవుం టారు గూడాను. అటువంటి భయంవస్తైరా సందర్భా లేమీ కలుగలేదుగదా '

'ఎక్కడా భయపడ్డట్టులేదు గాని దిగులేమైనా పడ్డాడేమో '

'ఎవరికోసమంటారు?'

'ఈ పిల్లవాడికి తల్లిలేదనే సంగతి తమకు తెలుసుగా (ఈ మాటనేటప్పటికి రామారావు కనుల వెంట జొటజొట కన్నీళ్లొచ్చాయి.) ఈ పిల్లవాడు పుట్టిన పదమూడోరోజుననే ఈ దురవస్థ సంభవిం చింది. అప్పటినుంచీ ఒకమనిషి యీపిల్లవాడిని పెంచు తున్నది. అమనిషి చాల ప్రేమగా ఆదరణగా బిడ్డను చూచేది. అది వూరికి వెళ్లింది వారంరోజులైంది '

'ఓ! అదీ సమాచారం చెప్పరేం. పిల్లవాడు ఆ మనిషికొఱకు తప్పకుండా బెంగ పెట్టుకొని వుంటాడు. అబ్బాయి వయస్సెంత?'

'రెండు వత్సరాలువెళ్లి మూడు మాసములైంది.'

'పాపం. చాలా పసివాడండీ! ఈ యీడులో యేబిడ్డైనా తల్లిని విడచివుంటాడా అండీ. పాపం ఆ పిల్లవానిపాలికి ఆమనిషే తల్లి ఆమనిషి వెళ్లిన తర్వాత ఆవిడనుగూర్చి అడిగాడా?'

'అబ్బో యెన్నిమార్లో లెక్కలేదు. ఎప్పుడదే కలవరింత '

'సరే విషయం తెలిసిపోయిందండీ ఆమనిషిని పిలిపిస్తేనేగాని అబ్బాయికి స్వస్థత కలగదు పైకి చెప్పలేరుగాని పిల్లల దిగులు బహుగొప్పది ఒక్కొక్కప్పుడు అపాయకరంగూడాను ఇప్పుడు మిగిలి పోయిందేమీలేదు వెంటనే మనిషిని పంపి ఆవిడను పిలిపించండి ఈలోపుగా మందుగూడా వాడుతుం దాము' అని డాక్టరు వెళ్లిపోయినాడు.

రామలక్ష్మి యెక్కడికి వెళ్లిందో తెలియదు. ఎక్కడికని మనిషిని పంపుతాడు రామారావు చేతులారా బిడ్డ కెంత అపాయము తెచ్చిపెట్టితిని అని దుఃఖించాడు మర్లీ తెల్లవారిల్లి తెల్లవారుజాముననే చాకలిని పిలిచి 'రామలక్ష్మి చెల్లెలు చెల్లెలుకొడుకులు వున్న గ్రామం నీకు తెలుసునుగదా చేబ్రోలుకు మైలుదూరంలో వుంటుంది. ఈవుదయం బైలుదేరే బస్సులో చేబ్రోలువెళ్లి అక్కడినుంచీ వాళ్ల గ్రామం వెళ్లి రామలక్ష్మిని వెంటనే పిలుచుకురా' అని పంపిం చాడు.

౧౩

రామలక్ష్మి తన చెల్లెలుగారి యింటికి వెళ్లింది. చాలారోజులకు వచ్చిన రామలక్ష్మిని వాళ్లంతా చాలా ఆదరించారు. 'పెద్దామా! నీ విక యెక్కడికీ పోవాక మాతోబాటు తిని మా బిడ్డలను కనిపెట్టుకొని వుండ'మన్నారు చెల్లెలుకొడుకులు. తనవాళ్లు చూపిన ఆదరణకు రామలక్ష్మి చాలాసంతోషించింది కాని మనస్సంతా చిన్నయ్యమీదనేవున్నది 'నేన్నన నా చెయ్యిలేనిది నిద్రపొయ్యేవాడుకాడు చిన్నయ్య. ఎట్లా పండుకుంటున్నాడో యేమో. యిస్కూలుకు వెళ్లినాక ఆయనగారి కేమి తెలుస్తుంది పిల్లల మంచి

చెడ్డలు ఆఅమ్మ ఒక్కమాటైనా పొరుగుపిల్లలను పిలిచినంతమాత్రపు ఆదరణగానైనా బిడ్డలను పలకరించదు. వంటామెగూడా కొత్తామె వచ్చింది జానకమ్మగారు చచ్చిపోతూ 'రామలక్ష్మీ, పిల్లలు! పిల్లలు! అబ్బాయి!' అనిప్రాణంవిడిచింది ఆయింటా ఆయింటా బిచ్చమెత్తుకొని తిన్నైనా బిడ్డలను కనిపెట్టుకొనివుండక యెందుకొస్తిని? వాళ్లకేదైనా వాపాటం వస్తే ఆతల్లిలేనిబిడ్డల వుసురు నాకు తగలదూ' రామలక్ష్మికి యెప్పుడూ యిదే ఆందోళన యిదే కళవరింత మనస్థిమితం తప్పిపోయింది జీతానికున్నదానవు ఆపిల్లలమీద నీకింత ఆపేక్ష యెందుకని చెల్లెలు వాళ్లు చీవాట్లుపెట్టారు. అయినా రామలక్ష్మికి మనస్సు కుదటపడలేదు. ఏదో పిచ్చిపిచ్చిగా కొట్టుకుంటూవుంటే పక్కవూళ్లో అమ్మవారి కొలుపులు జరుగుతున్నాయి. చూచిరమ్మని యెవరితో సోబతు చేసి పంపించింది చెల్లెలు. రామలక్ష్మిని ఆ సంబరం చూడబోతే యెక్కడజూచినా పిల్లలు ఆడుకొనే వస్తువులే కనిపించాయి. ఈ వస్తువులుచూస్తే కొన్నదాకా నిలవనిచ్చేవాళ్లు గాదు పిల్లలు. ముఖ్యంగా చిన్నయ్య! యివన్నీ చూస్తే యెంత గోలచేశావాడో కొనమని! అనుకున్నది రామలక్ష్మికి. యింటినుంచి మూటగట్టుగపోయిన అన్నం పూరిబావివద్ద పెట్టుకొని తిని రాత్రిపొద్దు పోయిందాకా సంబరంచూచి యెవరి వాకిట్లోనో పడుకున్నది రామలక్ష్మి. కాస్త కూర్కుపట్టిందోలేదో వేణు చిక్కిపోయి బిక్కమొఖం వేసుకొని దీనంగాచూస్తూ 'అమచ్చీ మాయింటికి ఆవూ. నేను పొయ్యేదీ. ఒక్కన్నే పొయ్యేదీ!' అంటూ వున్నట్టు కలవచ్చింది. 'ఆఁఆఁ యెక్కడికి పోతావు చిన్నయ్యా! అదేమి అట్లా చిక్కిపోయినావేమి నాయనయ్యా!' అని కలవరిస్తూ రామలక్ష్మి లేచింది ఏముంది అంతా శూన్యం మిగతా రాత్రి నిద్రలేదు. ఇక అక్కడవుండటానికి రామలక్ష్మికి బుద్ధి పుట్టలేదు. కన్నప్రేమకంటె పెంచినప్రేమ జాస్తి. 'యేమైనా సరే. పిల్లలను చూడనిది వుండలేను. ఏదో ఎట్లాగో నాబతుకు నేను బతుకుతూ పిల్లలను కనిపెట్టుకొనివుంటాను. అందువల్ల అయ్యగారికి కష్టేయిబ్బందేమున్నది? యెందుకు వద్దంటారు అనుకొని ఆడపిల్లలిద్దరికీ చెరి వొక లక్కపిడతా బొమ్మా, వేణుకొక తూతూ, బొంగరమూ గాలిగిలకా కొనుక్కొని, మూడు మామిడిపళ్లు కొనుక్కొని చిన్నయ్యను చూడటానికి ప్రయాణమకట్టింది

౧౪

రామారావు యింట్లో అంతా భీభత్సం. వేణు జీవిస్తాడన్న ఆశ పూర్తిగా తొలిగిపోయింది. దైవికమైన జబ్బువల్లగాక తన అకృత్యంవల్లనే యిటువంటి మహాపద తటస్థించడం రామారావుకు మహాకడుపుకోతగావున్నది. అయినా యేమి జేస్తాడు? రామలక్ష్మి యిప్పుడు కంటికి కనపడితే 'తల్లీ! నీవు నా కుటుంబంలో ఒకదానవు నా మహాపరాధం క్షమించు. నిన్నిక యెప్పుడూ పొమ్మనను నాబిడ్డ నాకు దక్కితే చాలు'నని వేడుకోడానికి సిద్ధంగావున్నాడు కాని రామలక్ష్మికొఱకు పంపిన చాకలి రామలక్ష్మి వూళ్లో లేదనీ యెక్కడో సంబరం చూడటానికి పోయిందటనీ తిరిగివచ్చాడు యిక ఆతనికి రామలక్ష్మికి వచ్చే ఆశ యేమున్నది? మహాదుఃఖపడుతున్నాడు. కేవల స్వసుఖంకొఱకు పెండ్లి చేసుకున్నాడు. పెండ్లి మూలకంగా కర్చు యెక్కువైతే పిల్లవాని దాయీని మాన్పించాడు అది పిల్లవాని మృత్యుహేతువైంది ఇంతకంటె హృదయవేదన యేమికావాలె ముగ్గురు బిడ్డలతల్లి యెంత చిన్నదైనాకానీ మళ్లీ పునర్వివాహయత్నం చేస్తుందీ మఱి మొగవాడు గనుకనే ఈ సాహసకృత్యము! ఈ దుర్భరావమానము. రామారావు యేమిజేస్తాడు? వేణును యెట్లా బ్రతికించుకుంటాడు? మందుల కతీతమైనవ్యాధి! యింజెక్షనులకు లొంగని వ్యాధి! వైద్యులు నివారించలేని వ్యాధి!

కేవలం ఒక పేదముసలిదాని ముఖావలోకనం లేనందువల్ల యేర్పడిన వ్యాధి' ప్రేమ గుడ్డిది అది గొప్ప కొద్దులు చూడలేదు. అందచందాలు గమనించలేదు వయసు తారతమ్యము తెలుసుకోలేదు వర్ణవ్యత్యాసం గ్రహించలేదు ఆదరణకు ప్రతిఫలము ఆత్మార్పణమే! ఆ కిశోరచక్రవర్తి అందుకే సిద్ధమైయున్నాడు! పెద్దతనం చేతను బెంగచేతనూ కూడ నీరసపడియున్న రామలక్ష్మికి దాదాపు రెండామడ నడిచి వాకిట్లో అడుగుపెట్టేటప్పటికల్లా 'ఎందుకండీ రామారావుగారు! మీ కింకా పిచ్చిఆశ. పిల్లవాడిని వాకిట్లోకి తీసుకరానియ్యండి' అంటున్నారెవరో ఎవరిని నా చిన్నయ్యనే అని గుండెబాదుకుంటూ రామలక్ష్మి గావుకేకపెట్టి పిల్లవాడిదగ్గరపోయిపడ్డది సుపరిచితమైన ఆ కంఠస్వరం చెవులపడటమే తడవుగా మూడుదినములుండి కనులు విప్పని మగతలోపడివున్న వేణు అల్లన కన్నులు తెఱిచాడు ఆ చూపులలో ప్రాణోత్క్రమణావస్థ గాదు. తన ప్రాణపదవస్తువుకొఱకు ఆ బాల తపనిచేయుచున్న కఠోరతపస్సు ద్యోతకమవుతున్నది.

రాసక్రీడాష్టకము

మానినికిమానినికి మధ్య మాధవుండు
మాధవుల కిరువురకు మధ్యమానినియును
గలిగితనచుట్టు నిలిచిన వలయమందు
మురళిమ్రోయించు దేవకీపుత్రుకొలుతు.

మేఘములటంచు జడిసి నెమిళ్లుకూయ
వానకారనియెంచలు బ్రమసితమ్మి
యిండ్లువెలువడ మురలి మోయించివాని
భ్రమనుమాన్పెడు కంసమర్దను నుతింతు.

వీణకొకచోట ననుకూలవృత్తినాడు,
బాడునొకచోట, కింకిణీస్వనముచేయు
వీణకును దోడుగా, నొకవీణెతోడ
మురళివాయించు గోపాలమూర్తిదలతు.

కామితార్థప్రదాతను గాదలంచి
యప్సరస్సుందరులు బోలు నతివలెల్ల
మోహపుంజూడ్కులను తనమోముగనగ
మురళిమ్రోయించు మోహనమూర్తి
గొలుతు.

మాలికుసుమంబులందున వ్రాలియున్న
భృంగముల్ సేయు ధ్వని కెద భీతినొంది
లేచి గోపకాంతలు గౌగిలింప వంశి
లీలమ్రోయించు ప్రౌఢగోపాలు దలతు.

మేల్మిబంగరు కెనవచ్చు మేనులలర
గోపబింబోష్ఠికవతు లాల్చుక్రేపులు దన
చుట్టునిలబడియానందింప మోదమొదవ
గానమొనరించు వనమాలి గరముదలతు.

గోపికాగీతికల కనుకూలరీతి
భ్రూయుగము ద్రిప్పి కాంతలన్ బ్రోత్సహించి
లీలపిల్లనగ్రోవి దాలిచికరాన
పాటలొలికించు వల్లవీపతి భజింతు.

భామముంగిట నందనవనములోని
పారిజాతమ్మునాటి గోపకులగూడి
అలరయామునసైకత స్థలుల వంశి
బాడియలరించు శ్రీకృష్ణు బ్రస్తుతింతు.

వేదుల మీనాక్షీ దేవి.

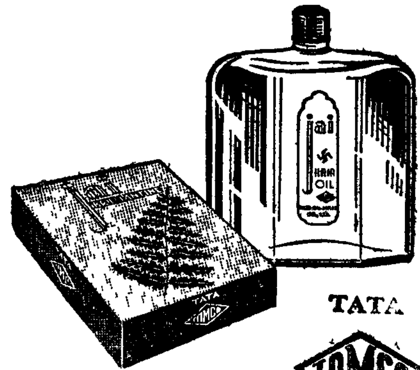
నా ప్రాణవిభుడు

నెమలివలె వ్యర్థుడై, ముఖస్తుతులకు ఉబ్బిపోవు స్వభావముగలవారు, అయితే, నవమన్మథుడు. మాలిన్యమును బోగొట్టి శిరోజముల కాంతిని నూత్నత్వమును కాపాడుకొనుట ఆయన యెఱుగుదురు. వారిని తిలకించిన మాత్రముననే స్త్రీలు సాధారణముగా సమ్మోహిత లవుట నిక్కువము.

సుందరుని సృజించుట మన తరము కాదు; కాని సుందరతరముగా వానిని జేయగలుగుదు మనుట నిర్వివాదము. మా 'జై' కుంతలతైలములు, ఎట్టి మొరటు వెండ్రుకలనైనను సుకుమారతా మనోహరతల జేకూర్చి సహజసౌందర్య మొసగును

jai

'హేరాయిల్' మేలు రకము. లలిత పరిమళవంతము 'బ్రిలియంటైన్' అత్యంత సువాసనా సమన్వితము. అందమైన బుడ్డీలు, కార్కులు

ది తాతా ఆయిల్ మిల్సు కంపెని
లిమిటెడ్,
తాతాపురము, బొంబాయి.

టామ్కో సేల్స్ డిపార్టుమెంటు,
19-A, వాణియర్ వీధి,
మదరాసు.

నూతన రాజ్యాంగవిధానము*

శ్రీమతి సుశీలగారు

మన ఆశయములకు అందినను అందకపోయినను నూతనరాజ్యాంగవిధానమును తృణీకరించుటకు వలను గాని యవస్థ యేర్పడినది. ఈవిధానమును గ్రహింపని భారతీయుడు లేడు; కాని రాజ్యాంగమున పాల్గొనక తప్పినది గాదు. దీనిని అస్పృశ్యభావముతో జూచిన కాంగ్రెసు నేడు పదవులస్వీకరించి పాలనమునకు పూనుకొన్నది. మనజీవితములో నొకమార్పుకలిగి తీరినది. దీని కవకాశము కల్గించినను తన రాజ్యాంగ విధానమును గుఱించి పూర్తిగా లోతుపాతులు తెలిసికొనవలసిన విధి ప్రతిభారతీయునకును గలదు. ఆంధ్ర లోకమునకు ఈవిధానము నందుబాటులో చేయుటకు రెండు పొత్తములు సమయమునకు వెలువడినవి.

ఇందు మొదటిపుస్తకము నూతనరాజ్యాంగవిధానమును సమగ్రముగ బ్రదర్శించు నాశయముతో రచింపబడినట్టులు తోచును; కాని యిది కొంచెమైనను నెరవేరినట్లు కన్పట్టదు. మొదటి ప్రకరణమున సింహావలోకన మనుపేరిట చరిత్రాత్మకముగా నేటివఱకు మన రాజకీయ విధానములు ప్రదర్శింపబడినవి. ఇది రాజ్యాంగవిధానమును క్రొత్తగా తెలిసికొనగోరువారికి చాలా ఉపయోగకారిగనుండును. ఒకదాని తరువాత నొకటి జరిగినదని పేర్కొనుటయే కాని తగునట్లు చర్చించకపోవుటచే దీని ప్రయోజనము చాలమట్టుకు అడుగంటినదేమో! ఉదా: "రెగ్యులేటింగు ఆక్టు 1773లో చేయబడినది. దానిలోని విషయము లివి" అన్నతరువాత "1784లో మరల సీమపార్లమెంటువారొక చట్టమును గావించియుండిరి" అని మాత్రమే చెప్పబడినది. రెగ్యులేటింగు ఆక్టువల్ల హిందూదేశములో తీసికొనిరాబడిన మార్పులు, దాని నాచరణలో బెట్టుటలో గల్గిన కష్టములు, పిట్ ఇండియా ఆక్టు (Pitt's India Act) చేయబడుటకు కల్గిన ఆవశ్యకము, దానివలన కలిగిన మార్పులు—ఇట్టివి చర్చింపబడలేదు. రాజ్యాంగవిషయములను క్రొత్తగా చదువువారికి ఈమార్పులేల కలుగవలసివచ్చినవో దుర్గ్రాహ్యముగానుండును. కావున ఒకచట్టమునకు మరియొకచట్టమునకుగల సంబంధము చర్చించిన బాగుండెడిది.

నూతన రాజ్యాంగవిధానము నాల్గు ప్రకరణములలో వివరింపబడినది. ఇందు మొట్టమొదటిది "సార్వభౌముడు". ఇది ఇండియాచట్టము మొదటి ప్రకరణమునకు సంబంధించినది. "నూతన రాజ్యాంగ విధానమునందు సార్వభౌముడు ప్రధానస్థాన మలంకరించియుండును" అని ప్రకరణము మొదలుపెట్టబడినది. చేసిన పనులన్నియు సార్వభౌముని పేరిట జరుగవలయుననునది ఒక రాజకీయమర్యాద. ఇంతే కాని "సార్వభౌముడు" అను అధ్యాయము చదివిన సార్వభౌమునకు అధికారము కలదేమో అను సంశయము పొడముట కవకాశములున్నవి. ఈప్రకరణములో మోర్గన్ నివేదిక ఇరికింపబడినది. దీనికిని నూతనరాజ్యాంగవిధానమునకును సంబంధ మేమియో తెలియదు. సంస్థానాధిపతులు స్వతంత్రులనియు వారు "All India Federation"లో చేరిన నష్టములకు పాలగుదురు కావున చేరగూడదనియు దీనియందలి వాదన. ఈవాదనను అంగీకరించి బ్రిటిష్ పార్లమెంటు రాజ్యాంగవిధానమున చేర్చియుండలేదు. అట్టిచో సార్వభౌమునిగురించియు, ఫెడరేషన్ స్థాపనను గుఱించియు రాజ్యాంగవిధానవిధులనుగూర్చియు చర్చించునపుడు మోర్గన్ నివేదికను స్మరించుట రామాయణమున పిడకలవేట యట్టిదేయగును. ఇదీప్రదేశమున జొన్పకపోయిన బాగుండిపోవును.

---

* 1. నూతనరాజ్యాంగవిధానమ్ము (రచయిత తల్లాప్రగడ జగన్నాథరావుగారు B A దేవాలయవీథి, కాకినాడ. వెల 8 అణాలు) 2 నూతనఇండియారాజ్యాంగము (D H బూటానీగారి ఆంగ్లవ్యాసమునకు శ్రీ దిగవల్లి వేంకటశివరావుగారి ఆంధ్రానువాదము; ప్రకాశకులు: ఆంధ్రరాష్ట్ర రైతుసంఘము, బెజవాడ వెల 3 అణాలు) ఈ రెండు గ్రంథముల పురస్కరించుకొని వ్రాసిన విమర్శవ్యాసము.

మూడు నాలుగు అధ్యాయములలో రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలనమును అఖిల భారత ఫెడరేషన్ (All India Federation)ను వివరింపబడినది. All India Fedaration అను అధ్యాయమున లోకములోగల ఇతర ఫెడరేషన్‌లకన్న భారతదేశపు ఫెడరేషన్ ఎటుల భిన్నమో సూచింపబడినది "ఇట్టిది కనివిని యెఱుగనిది" కాని క్రొత్తపోకడ యైనంతమాత్రమున చెడుపోకడ కాదుగదా!

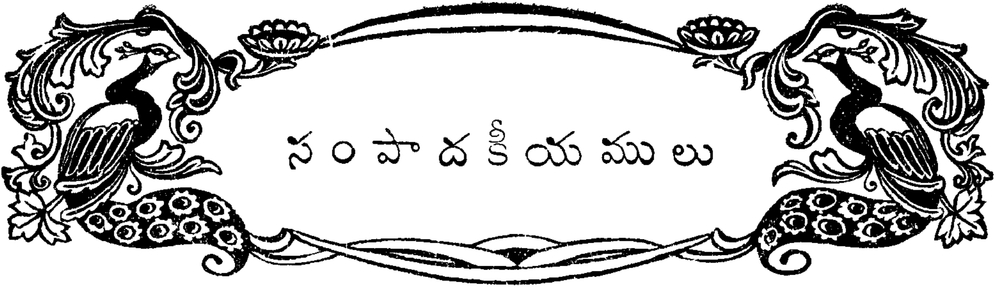
గ్రంథమున పర్యాయపదములు సరిగా వాడబడలేదు. ఆంధ్రమున పుస్తకముల జదివి అర్థముచేసికోవలయునన్న పర్యాయపదములు సరియైనవి వాడుట అత్యావశ్యకము. "All India Federation" అనుదానికి రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలనమని వాడబడినది. ఫెడరేషన్ అనగా "సంయుక్తరాష్ట్రము" అని అనాదిగా వాడుచున్నారు. "రాష్ట్రీయసంఘము" అనునదియు అర్థములేనిమాట. అట్లే legislatureకు 'శాసననిర్మాణవర్గము' అని తెలుగు సేత; కాని శాసనసభ లేక చట్టనిర్మాణసభ యున్నది పదుగురకు తెలిసిన మాట. "పబ్లిక్ సర్వీస్ కమీషన్ సభ్యులకు (Members of the Public Services Commission) గాని, వారి... కాపాడుటకు ప్రత్యేకబాధ్యత గలదని వ్రాయబడినది (పుట 78), గవర్నరుకుగల బాధ్యత Members of Public Services గూర్చిగాని Public Services Commission Members గూర్చి గాదు Members of the Public Services అనగా ప్రభుద్యోగులనియు, సర్వీసెస్ కమీషన్ అనగా ప్రభుత్వోద్యోగుల నియమించుటకై యేర్పరచిన సంఘమనియు గ్రంథకర్తగారికి తెలియకయుండదు, కాని యిది అచ్చుపొరపాటనుటకు వీలులేకుండ ఇంగ్లీషులోను తెనుగులోనుకూడా వ్రాయబడినది(పుట 78) అదియే తిరుగా 116 పుటలో చెప్పబడినది.

భాష చాలాచోట్ల అసాధువుగను కటువుగను నున్నది. "సింధురాష్ట్రమునందలి గవర్నరుకుకూడా సంబంధము " సింధురాష్ట్రి గవర్నరుకు మాత్రమే యీ ప్రత్యేకబాధ్యత మరి 'గవర్నరుకు కూడా' అనుటలో నర్థమేమి?

నియోజకవర్గమునుగూర్చి చర్చించుచు, ఎక్కువమంది యెన్నికలలో బాల్గొనుట కవకాశము కల్గినదని గుర్తించుచు "పూర్వము నూటికి ముగ్గురకంటె నెక్కువలేనివారు ఇప్పుడు పదునాలుగురవరకు పెరుగుట శోచనీయము" (పుట 96) అనిరి. ఎక్కువమందికి వోటుచేయుట కధికారముకలుగుట "శోచనీయమా?" లేక "శోచనీయము" అనుమాట తప్పుగా పడినదా? క్లిష్టాన్వయములుసైత మీ గ్రంథమునగలవు. భారతసలహాదారులు పార్లమెంటులో మెంబర్లుగా నుండనక్కఱలేదు—అనుదానికి "వీరు సీమ పార్లమెంటులో పాల్గొని తమ సమ్మతిని తెల్పుటకు అర్హత కల్పింపబడియుండలేదు" (పుట 67) అనునది అనవసరమైన పొడుగింపు

ఇట్టిచిన్నతప్పులను సవరించిన ఈపుస్తకముయొక్క వుపయోగము ఇనుమడించుననుటలో సందియములేదు.

రెండవ గ్రంథమగు "నూతన ఇండియారాజ్యాంగము" ఆంగ్లవ్యాసమున కనువాదము భాష నిర్దుష్టమై సరళముగానున్నది మొదటివ్యాసమున అఖిల భారత సంయుక్తరాష్ట్రముయొక్కయు (All India Federation) రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలనయొక్కయు తత్త్వమును, రెండవ వ్యాసమున నూతనరాజ్యాంగ విధానము వలన మనకు గలుగు ఆర్థికవ్యవస్థలును చక్కగా చర్చింపబడినది. "బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యతత్త్వము భారతజాతీయోద్యమము నణగద్రొక్క లేకపోయినందున ఇప్పుడు దేశములోని ధనాఢ్యులను, భూస్వాములను, సంస్థానాధీశులను ఇతర స్వార్థపరుల వర్గములను బహిరంగముగ జేరతీసి దేశముపైని తనకుగల అధికారమును మరింత బిగియించజూచుచున్నది. (పుట 45) అనునది ప్రథమవ్యాసమున ముఖ్యాభిప్రాయము. రెండవ వ్యాసములలో "పరస్పరమర్యాదలను అసందర్భపు సిద్ధాంతమును మిషగాగొని, బ్రిటిష్‌వారు హిందూ దేశపు సంపదను కొల్లగొట్టుటకుచేసిన ప్రయత్న మీ నూతనరాజ్యాంగవిధానము" అను సిద్ధాంతమును నిరూపించిరి వెల స్వల్పము. అందరును చదివి విషయమును తెలిసికోనవలసిన పుస్తకము. సులభశైలిలో అనువదించిన శ్రీ దిగవల్లి వేంకటశివరావుగారు ఆంధ్రపాఠకలోకమునకు వందనీయులు.

దసరాసంచిక

మా ప్రకటనల ననుసరించి, మా మనవిని మన్నించి గృహలక్ష్మియం దత్యంతాదరముంచి మునుపటికంటె నెక్కువ శ్రద్ధతో ప్రత్యేకముగ పద్యగద్య వ్యాసములబంపి దసరాసంచిక కై సేతతో వెలువడ తోడ్పడిన సోదరీమణుల కెల్లరకు మా కృతజ్ఞతా పూర్వకవందనములు. స్థలాభావముచేతను, వ్యవధిలేనందునను వచ్చినవ్యాసముల నన్నింటిని సంచికయందు చేర్చజాలక పోయినందు కా రచయిత్రులు మన్నింతురుగాక.

ఈ సంచికయందలి వ్యాసముల నొకపరి సింహావలోకనము చేసినవారి దృష్టికి స్త్రీలు ప్రతివిషయమును నెంతశ్రద్ధతో ప్రత్యేకముగా పరికించుచున్నారో తెలియకపోదు. ఇందు మూడుకథలు గలవు. అందు 'పెంచిన ప్రేమ' ప్రేమయందలి దివ్యత్వమును దానికి లోకముచేయు వ్యాఖ్యానమును మనసునకు హత్తునట్లు రచింపబడినది. తక్కినవి రెండును స్వార్థపరులు లోకము నెట్లు మోసగింప ప్రయత్నింతురో చూపుచున్నవి.

'జహానారా' చరిత్రాత్మకమయ్యు చక్కని రూపు దాల్చినది. ప్రపంచపరిస్థితులనుకూడ నితర సంగతులతో బాటు సింహావలోకనము చేయుట కుపకరించునని 'చైనా జపాన్' చేర్పబడినది.

గత సంచికలకంటె నిందు రాజకీయ వ్యాసము లెక్కుడుగా చేర్పబడినవని చదువరు లెఱుఁగగలరు. నూతన మంత్రివర్గముచేయనగు మహత్కార్యములను గూర్చియు, నుత్సాహపూరితులగు యువకలోక ప్రాముఖ్యమును గూర్చియు 'సహకారమా? విధ్వంసమా?' తీవ్రగతిని దెలుపుచున్నది. విమర్శయయ్యు 'నూతన రాజ్యాంగవిధానము' రాజకీయములందు స్త్రీలకు గల రుచిని వ్యక్తపరచుచున్నది. స్వానుభవపూరితమగుట 'బందీ'కి పావనత చేకూరినది. 'భారతస్త్రీల పరమధర్మము'ను సోదరీమణులు మిగుల శ్రద్ధతో పరికింపదగినది. కాలము మారినను పరిస్థితులు మారినను మన యాచారవ్యవహారములు మారకుండుట లోపమనియే 'దుర్భిక్షములో నిర్బంధపండుగాచారాలా?' యభిప్రాయము. 'ఇవీ సమస్యలే'యందు ఉద్రేకపూరిత హృదయ మిమిడియున్నదనుట నిక్కవము. ప్రతిస్త్రీయు నెఱుఁగదగిన విషయముల నెంతో ధైర్యముతో స్పష్టముగ 'ఆర్తవఫలముల అయోమయము' దెల్పినదని చదువరులు గుర్తింపఁగలరు.

స్త్రీలెల్లరు నిరంతరము వాడు 'పుష్పము' పెక్కువిషయములు నేర్పినది. నూతనత్వము మా పాఠకులకు రుచించుననియే గతసంచికలందలి పెక్కు శీర్షికలను మార్చితిమి 'గృహపరిశ్రమలు' కొన్ని వివరములతో చేర్చబడినది.

ఇతర రచనలతో బాటు రచయిత్రులకు కవనమునం దెట్టి మక్కువగలదో గమనింపఁదగినది గృహాంగణమందును, గృహాంతరమందును, హృదంతరమందును గృహలక్ష్మి యేవిధముగనుండునో చూపినది 'అది గృహలక్ష్మి'. భావగీతమైన 'రాలినమొగ్గ' కరుణరసపూరితము. 'అత్తింటి ప్రయాణము' సర్వసాధారణమేయయ్యు నిందు నూతనశోభ దాల్చినది. 'కోయిల' సామ్యము చక్కనిది. 'గుణవతి' పలుకులు తియ్యనివి. 'వీరస్మృతి' సాభిప్రాయము. తక్కినవికూడ చదువరులకు ఇంపు జనింపజేయగలవని నమ్మకము.

*   *   *

మహాత్ముని మాహాత్మ్యము

కాంగ్రెసు నియమముల ననుసరించి మహాత్ముడు నాలుగణాలైననిచ్చి కాంగ్రెసు సభ్యత్వముకూడ సంపాదించుకొనలేదు. కాని జాతీయసభాధ్యక్షులుకూడ మహాత్ముని సలహాలకై యువ్విళ్ళూరుచు, నాతడు చెప్పినదానిని శిరసావహించుచుందురు. ఈ యర్ధదిగంబరసన్యాసిలో నేమున్నదో తెలియదు కాని ఒక యపూర్వశక్తి మాత్రము మూర్తీభవించియున్నదనుట నిక్కువము. ఇటీవల అండమాను ఖైదీలొనరించిన నిర్ణయము దీనికొక నిదర్శనము.

తమ ఇబ్బందుల దీర్చినగాని యుపవాసవ్రతమును విడువమని ప్రతిజ్ఞజేసి వారు భీష్మించుకొనియున్నపుడు ఇండియా ప్రభుత్వము వారును, భారతదేశమంతయును వారియుపవాసమును మాన్పింప శతవిధముల ప్రయత్నించి సఫలత నొందఁజాలక తల్లడించుచున్న సమయమున పిలువనిపేరంట మనక మహాత్ముఁడు అండమాను ఖైదీలతో నుత్తరప్రత్యుత్తరము లెవరికిని తెలియకయే జరిపి వారి ప్రతిజ్ఞను సడలించి యుపవాసవ్రతమును మాన్పించెను! అంతియగాదు. నేడు అండమానులందున్న విప్లవోద్యమప్రవాసితులందఱు ఆ యుద్యమమును ప్రాణప్రదముగ నెంచి సంవత్సరముగా కృషిచేసి తత్ఫలితముగ దేశద్రోహులు గావింపబడినవారు. అట్టివారికికూడ వారి యుద్యమమందు నమ్మకముపోగొట్టి అహింసాతత్వమున నమ్మకముపుట్టించి వారిచే నావిధముగ ప్రకటింపజేసిన మహాత్ముని ప్రతిభ కచ్చెరువందని భారతీయులుండరు దీన ప్రభుత్వమువారు చాల మంది అండమాను ఖైదీలను భారతదేశమునకు గొనిరా నుత్తరువుల నొసగిరి. వారు భారతదేశమున కరుదెంచిన తరువాత వారికి ముక్తికూడ కలుగవచ్చును. మహాత్ముని యాధిపత్యమునసందఅద్దానికి ప్రయత్నించు టొప్పు.

ఇట్టి మంగళకరుఁడైన మహాత్ముని జన్మదినము ఈనెల రెండవతేది రానున్నది.

దేశీయనాయకులు ప్రకటించిన విధమున ప్రజలెల్ల రాయుత్సవములందుపాల్గొని మహాత్ముని యాశయముల నాచరణలోపెట్టుచు, మహాత్ముఁడింకను పెక్కువర్షములు జీవించి భారతదేశకళ్యాణమునకు తోడ్పడు రీతి ప్రార్థనలు సలుపవలయును.

* * *

దేవదాసీత్వము

"దేశములో మధ్యపాననిషేధముతో సమానప్రాముఖ్యమును వహించు సమస్య దేవదాసీత్వమును నిర్మూలించుటయే" అని వెల్లడించిన శ్రీమతి ముత్తులక్ష్మిరెడ్డిగారి యభిప్రాయముతో మహాత్మాగాంధీగా రేకీభవించుచున్నారు. ఈవిషయములో తాను తయారుచేసిన చిత్తుచట్టమును శాసనము చేయుటకు మద్రాసుమంత్రివర్గము తత్క్షణమే పూనుకొనవలయునని శ్రీమతి రెడ్డిగారి విజ్ఞాపనమునకు సంపూర్ణముగా చేయూత యొసగవలయునని మహాత్ముఁడు హెచ్చరించుచున్నాడు. ఆచారవ్యవహారములపేరను మతములపేరను నిట్టి దుష్టసంఘములు తలయెత్తుచున్నవి. అనాదిగా వచ్చు నీయాచారమును నిర్మూలించుట చాల తప్పని అని కొందఱు సనాతనులు తలతురేమో; కాని ఇట్టి పడుపువృత్తికి శాసనములో అంగీకారలేశముగాని ఉండ రాదు. "శ్రీమతి రెడ్డిగారి చిత్తుచట్టమును నే నింకను పరిశీలించలేదుగాని దాని అంతస్తత్వ మంతచక్కగా, అంతశుద్ధముగా నాకు కనబడుచుండుటచేత, దక్షిణదేశములో నిట్టిశాసన మీవఱకే యేల లేకుండెనోయని నాకు విస్మయము కల్గించుచున్నది." అని గాంధీజీ ఈసంస్కరణకు నెడ తహతహపడుచున్నాడు. అనేకవత్సరములుగ నీవిషయమై కఠినకృషిసలుపుచున్న ప్రస్తుత ప్రధాని శ్రీమాన్ చక్రవర్తి రాజగోపాలాచార్యులవారు ఆచిత్తుచట్టమునకు శాసనరూపమొసగుటకు వెనుదీయ డనియు, నిట్టి అత్యాచార మనతికాలములోనే అంతరించుననియు మహాత్ముఁడు ఆశించుచున్నాడు. ఇందు సంస్కారులెల్లరు శ్రీమతి ముత్తులక్ష్మిరెడ్డిగారికి సర్వవిధముల తోడ్పడుదురుగాక యని కోరెదము.

* * *

దేశోద్ధారకుని సన్మానము

దేశోద్ధారకాభిదేయము సర్వవిధముల తనయెడ సార్థకమైయుండ ఎల్లపుడును నాంధ్రుల యున్నతికిని, ఆంధ్రదేశ సౌభాగ్యమునకును పాటుబడుచున్న, శ్రీ యుత కాశీనాధుని నాగేశ్వరరావుగారిని తగిన రీతిని సన్మానింపవలయునని పత్రికలలో సూచనలును, సభలందు తీర్మానములును బైలుదేరుట ఆంధ్రులందఱికి ముదావహమైన విషయము. ఎంత యుత్కృష్టమైన గుణమున్నను, ఎంత ప్రతిభగలిగినను ఆంధ్రులు తమజాతిని తాము గౌరవించుకొనుట యెఱుఁగరన్న నది సత్యదూరము గాదు. ఈలోపమును దెలిసికొని యిటీవలనే దేశోద్ధారకుని సన్మానించి తమ యపయశస్సును దొలగింప నాంధ్రులు దలపెట్టిరి. ఆంధ్రులు

మేలుకొనిరని యెల్లరు సంతసించిరి, కాని ఆ సంతస మంతటితో నాగిపోయినది. ఎందుకు? ఆడిన మాటలను, వ్రాసిన వ్రాతలను, తీర్మానించిన తీర్మానములను ఇంకను నాచరణలోనికి తీసికొనివచ్చుటకు వారు తగినకృషి చేయుటలేదు. ఇవన్నియు కార్యరూపము దాల్చినగాని ఇదివఱకు కలిగిన సంతసమునమ్మకములు నిలువవు.

ఈ సన్మానమును పురస్కరించుకొని యొక్కవిషయమున నిట వ్రాయదలంచితిమి. ఇటీవల చిత్తూరునందు సమావేశమైన ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సంఘమువారు బెజవాడయందు ఆంధ్రరత్నభవనముపై నొకహాలు దేశోద్ధారకుని పేర నిర్మించి, యందాతని చిత్రపటమును స్థాపింపవలయునని తీర్మానించిరి. బెజవాడ దేశోద్ధారక సంఘమువారు వారి విగ్రహమును నిర్మింప తీర్మానించిరి. మదరాసునందు పురప్రముఖులందఱు దేశోద్ధారకుని చిత్రపటమును ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమున ప్రతిష్ఠింప చేయవలయునని తీర్మానించియున్నారు.

ఇందు చిత్రపటమును చిత్రించుట కాంధ్రులగు చావలి నాగేశ్వరరావుగారికి (బొంబాయి) అప్పగించి మదరాసుపౌరులు ఆంధ్రాభిమానముజూపుట సంతసింపదగిన విషయమే. అటులనే విగ్రహనిర్మాణమునందును బెజవాడ సంఘమువారు చేయవలెననుటయే యిందలి ముఖ్యాంశము. ఇదివఱకు చేయింపబడిన యాంధ్రుల శిలావిగ్రహములు ఏమికారణముననో ఆంధ్రులచేగాక ఆంధ్రేతరులచే నిర్మింపబడి యాంధ్రాభిమానమును మూలకు ద్రోసినవి. ఈ విషయమునగూడ నంతియేయగునేమో యను సందియమే యీవ్రాత కాధారము. ఆంధ్రులందు శిల్పులు లేకపోలేదు. హిందూదేశమందు ప్రసిద్ధిజెందిన చిత్రకారుడును, శిల్పియునగు రాయిచౌదరిగారి ప్రియశిష్యుడై కళాప్రావీణ్యమున గురువునంతటివాడయ్యు నాంధ్రుల యాదరణ పొందజాలక పుదుచ్చేరియందు ఫ్రెంచివారలయు, తిరువాంకూరునందు మహారాజాగారి యొక్కయు నాదరణపొంది తన కళాప్రావీణ్యము చాటుచున్న శ్రీయుత దేవీప్రసాదు నారాయణరావుగారివంటి యాంధ్రులు గలరని మరువక పై సంఘమువారు విగ్రహనిర్మాణ విషయమున శ్రద్ధవహింతురుగాక.

* * *

దంపతుల కవివాహితుని సలహా

అనుభవములేనివారు కలవారి కా విషయమై సలహానిచ్చుట వింతగ దోపకమానదు. ఇచ్చినసలహా సత్యదూరముగాక నాచరణలో పెట్టుట కుపయోగము గనున్నచో నది మరింత విచిత్రముగ నుండకపోదు. నలువదియేండ్లకు పైబడియు వివాహ మాడకయున్న హిట్లరునియంత దాంపత్య ధర్మములనుగూర్చి సెప్టంబరు 11-వ తేది న్యూరెంబర్గునందు ఇరువదివేల స్త్రీల కుపన్యసించుట యీరీతిగనేయున్నది. తమతమ బాధ్యతలగుర్తెఱుక సమానత్వమునకై చేయు గోల నానాటి కధికమైపోవు

చున్న పాశ్చాత్యలోకమునకిది యెక్కువగా నుపకరింప గలదేమో?

హిట్లరుసలహాయందలి ముఖ్యవిషయములివి: స్త్రీపురుషులు ప్రకృతి తమకొసగిన ధర్మగుణస్వభావాదుల నెఱుగుట; సమాన హక్కులకు పోరాడుటకంటె సమానబాధ్యతలను గుర్తించుట; భార్యాభర్తలందఱు తప్పని సరిగా కలసియుండుట; స్త్రీపురుషులకు ప్రకృతి యొనర్చిన యేర్పాట్లు తృప్తికరముగ నున్నవి, స్త్రీపురుషు లొకరొకరికి లేకున్న నెవ్వరును సుఖపడజాలరను సంగతి గ్రహించుట; శరీరకష్టముతో గూడిన పనులన్నింటిని అన్ని దేశములందును పురుషులే చేయుదురు, వారి కందువలన అనుభవముండును, వారు స్త్రీలను కాపాడ యోగ్యులు, అట్లయ్యు పురుషుల సౌఖ్య జీవనమునకు స్త్రీలే యాధారమని నమ్ముచుందురు, జర్మనియం దీ నమ్మక మెక్కువగా గలదనుట; వివాహానంతరము భార్యాభర్తలు సహకారముతో, సామరస్యముతో సమష్టి లాభముకొఱకును, సంతానము కొఱకును పాటుబడుట.

అనుభవముమాట యటుండ నిచ్చి, హిట్లరు చేయునదంతయు మారణహోమమునకే యను పక్షపాతబుద్ధిని చూడక పై సలహాలను గమనించినచో నయ్యవి పాశ్చాత్యవనితలకే గాక, వారిధోరణి ననుసరింప జూచు భారతస్త్రీలకుకూడ అనుసరణ యోగ్యములై యుండునని యనుకొన వచ్చును.

* * *

బాల్యవివాహ నిరోధకచట్టము

'శారదాబిల్లుకు సహకారము' అను శీర్షికపై గతసంచికయందు బాల్యవివాహ నిరోధకచట్టము పుదుచ్చేరియందు ఫ్రెంచి వారిచే ప్రవేశపెట్టబడుటను గూర్చి వ్రాయుచు 'సామంతరాజ్యములుకూడ నిట్టి నిర్బంధముల నమలుసందుంచ ప్రయత్నింపకుండుట శోచనీయము'అని వ్రాసియుంటిమి. ఇపుడు తిరువాంకూరు శాసనసభయందు బాల్యవివాహములు కూడదనియు బాలికల కథమపక్షము వివాహకాలము పదునేడేండ్లుగా నుండవలెనియు ప్రవేశపెట్టబడిన బిల్లు సెలెక్టుకమిటీకి ఒప్పగింపబడియుండి వారిచే వివాహనిర్ణయ వయస్సు 16 సంవత్సరములుగా నిర్ణయింపబడి చట్టముగాచేయుటకు సలహా నియ్యబడినదని తెలియుచున్నది. సంస్కరణపద్ధతుల నన్నింటియందును ముందంజవేయుచున్న తిరువాంకూరు రాజ్య మీ విషయమునగూడ నిట్టి నిర్ణయమునకువచ్చి యితర రాజ్యములకాదర్శకమగుటకు మిగుల సంతసించుచున్నారము. త్వరలో నీ ఉపసంఘముయొక్క సలహా చట్టరూపము దాల్చునని యాశించుచున్నాము.

* * *

హిందీ—మాతృభాష

పాఠశాలలో 1,2,3 ఫారములలో విద్యార్థులకు నిర్బంధముగా హిందీ నేర్పవలెనని, అనతికాలములో ప్రభుత్వమువారు ఉత్తర్వు మంజూరు చేయనున్నారు. హిందీపరనము మాతృభాష కెంతేని అపకార మొనగూర్చు నను ఆందోళన అప్పుడే బయలుదేరినది.

ఇట్టి వివాదము ఆంధ్రరాష్ట్రమున ప్రస్తుతము వినిపించుటలేదు.

స్కూల్ఫైనల్ దశదాక అన్నిపాఠములును మాతృభాషలో జరుగుటకు ప్రభుత్వమువారు దృఢసంకల్పులయి యున్నారని మొన్న బడ్జెటు చర్చసమయమున విద్యాశాఖామంత్రిగారు స్పష్టపఱచి యున్నారు. అట్టితఱి హిందీ మాతృభాషకు అడ్డంకులు కల్పించునన్న వాదము గాలికి పోగలదు.

అయిన హిందీ యెందుకు? ఆయా రాష్ట్రము వేర్వేఱు, ఆ యా ఖండములు వేఱు అనుభావము లంతరించుచున్నవి. ప్రపంచమున ఒకదేశమునకును నింకొకదానికి నెట్టి అంతస్సంబంధములు గలవో యట్లే ఒకదేశములోనే ఒకరాష్ట్రమునకును మఱొకదానికిని అట్టి యవినాభావ సంబంధము గలదు. మన వ్యక్తిత్వముల నిలుపుకొనవచ్చునుగాని యితరరాష్ట్రములతోడి సంబంధముల మానుకొనవీలులేదు. ఇట్టి సంబంధము దినదినమధికమే యగుచున్నది. కావున రేపు ప్రజానాయకులు కానున్న నేటి బాలుడు విద్యార్థిదశలో అంతర్రాష్ట్రియ భాష నొకటి నేర్చుకొన్ననే దేశము పెంపొందగలదు. మన భరతఖండములో హిందీయొక్కటే అంతర్రాష్ట్రభాషగా నుండదగుననుట నిర్వివాదము. కాబట్టి హిందీపఠనము అత్యంతావశ్యకమని ఘంటాపథముగా వాకొనవచ్చును. ఈవిషయమున స్త్రీలపయి ప్రత్యేకబాధ్యత గలదు. బాల్యదశలో పెంచి పెద్దజేయుభారము తలిదండ్రులది. తండ్రి బహుముఖవ్యాపకత్వముచేత ఇంటిలోనేయుండి తనపిల్లలకు విద్యగఱపు నవకాశములేని యతడు కావచ్చును. ఇట్టిచోట తల్లి శ్రద్ధబూని ఉత్తరోత్తరము పనికివచ్చు భాషను నేర్పి యిట్లు దేశోద్ధరణమునకు తోడ్పడుట యెంతయు ప్రశంసనీయము. ఈయుద్యమమునకు నెల్లరు—ముఖ్యముగా స్త్రీలు—సర్వవిధముల సహకార సానుభూతులజూపి తోడ్పడుదురుగాక.

* * *

భారత ఇన్సూర్యాన్సుకంపెని లిమిటెడ్

ఇది నలువది సంవత్సరములక్రింద ప్రారంభింపబడి, ప్రకృతము అఖిల భారతదేశమందలి పెక్కుప్రముఖుల యాధిపత్యమున మిగుల నభివృద్ధిజెందుచున్నది కడచిన ఒక్కసంవత్సరమున ఈ కంపెని పొందిన యభివృద్ధి మిగుల నాశ్చర్యమును కలిగించుచున్నది. దీని నిర్వహనము భారతీయవ్యవహారదీక్షతకు, ప్రావీణ్యమునకు నిదర్శనమై ఇతోధికవృద్ధినొందునని యాశింతుము.

EDITED BY DR K N KESARI, PRINTED AND PUBLISHED
BY DR. S. SESHAGIRI RAO, AT THE LODHRA PRESS, ROYAPETTAH, MADRAS.